

PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT DE
FILOSOFIA

CURS 2017-2018

DEPARTAMENT DE FILOSOFIA

INTRODUCCIÓ

El departament de Filosofia imparteix les següents matèries d'acord amb la càrrega horària que a continuació s'exposa:

Valors Ètics	1r curs ESO	2 hores setmanals	Grups A, B, C, D, E
Valors Ètics	2n curs ESO	2 hores setmanals	Grups A, B, C, D
Valors Ètics	3r curs ESO	1 hora setmanal	Grups A, B, C
Valors Ètics	4t curs ESO	1 hora setmanal	Grups A, B, C
Filosofia	4t curs ESO	3 hores setmanals	Grups A, B, C
Filosofia	1r Batxillerat	3 hores setmanals	Grups H y C/T
Història de la Filosofia	2n Batxillerat	4 hores setmanals	Grup H
Psicologia	2n Batxillerat	4 hores setmanals	Grups H y C/T

Professors:

Vicente Vilana
Lucía Boira

VALORS ÈTICS – 1r ESO

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El valor de la reflexió ètica que ofereix la matèria Valors Ètics s'ha de centrar en dotar els alumnes i les alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguin el rigor, la coherència i la fonamentació racional necessaris perquè les seues eleccions siguin dignes de guiar la seua conducta, la seua vida personal i les seues relacions socials.

El currículum bàsic s'estructura al voltant de tres eixos. En primer lloc, pretén complir amb el mandat de la Constitució espanyola, que fixa com a objecte de l'educació el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i llibertats fonamentals, que s'han d'interpretar segons el que s'estableix en la Declaració Universal dels Drets Humans i en els acords internacionals ratificats per Espanya per tal de promoure la seua difusió i desenvolupament, garantint el seu compliment per tota la humanitat.

En segon lloc, contribueix a potenciar l'autonomia dels joves i a preparar-los per convertir-se en el principal agent del seu propi desenvolupament, aprenent a construir, mitjançant una elecció lliure i racionalment fonamentada en valors ètics i la inversió del seu propi esforç, un pensament i un projecte de vida propis, assumint de manera conscient, crítica i reflexiva l'exercici de la llibertat i el control sobre la seua pròpia existència.

Finalment, contribueix a afavorir la construcció d'una societat lliure, igualitària, pròspera i justa, mitjançant la participació activa de ciutadans conscients i respectuosos dels valors ètics en què s'ha de fonamentar la convivència i la participació democràtica, reconeixent els drets humans com a referència universal per superar els conflictes, defensar la igualtat, el pluralisme polític i la justícia social.

b) Contextualització

La matèria Valors Ètics pretén promoure la reflexió ètica com a activitat fonamental i pròpia de l'ésser humà, a partir de la qual orientem la nostra conducta i les relacions interpersonals. Per això, el seu objectiu principal és que els alumnes i les alumnes arriben a sentir-se artífexs de la seua persona, de la societat en què viuen, així com del món que els agradaria construir, ajudant-los a desenvolupar tant les seues capacitats cognitives com afectives per a consolidar la reflexió com un hàbit necessari en la consecució de la seua autonomia i la justificació racional de les seues eleccions com a guia de la seua conducta en tots els àmbits de la vida.

Des d'aquesta àrea s'aporten les bases d'una formació cívico-social que ajudarà a desenvolupar les competències necessàries per a situar-se en una realitat social diversa i globalitzada, contribuint a promoure el pensament crític i una actitud responsable amb la seua vida i el seu entorn social i natural. A través d'aquesta matèria l'alumnat s'inicia en el coneixement i l'assumpció responsable dels seus drets i deures com a persona, com a membre d'un grup i com pertanyent a una societat mundial i per tant en la formació acadèmica i en la consecució d'una vida aconseguida i digna.

De la mateixa manera, l'alumnat s'inicia en el plantejament de qüestions que ens afecten a tots els ésser humans; com diria Kant: què he de fer?, què puc esperar si faig el que haig de fer?, són preguntes essencials i irrenunciables que tractarà de respondre realitzant investigacions sobre els principals problemes i reptes del nostre món, proposant solucions i aprenent a comunicar-les; habilitats que, sense dubte, són importants i útils al llarg de la vida i que contribueixen al seu torn a una convivència pacífica i a l'exercici de la ciutadania democràtica. Per tot això, l'aprenentatge cooperatiu i el diàleg entre iguals, que promou el debat, no és tan sols una recomanació pedagògica, és una exigència de l'acció orientada a l'enteniment, que rebutja la violència i els prejudicis a l'hora de resoldre conflictes i que per això s'ha de tenir present al llarg d'aquesta etapa.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA RESPECTIVA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O L'ÀMBIT

En l'Article 15 del Capítol I del Títol II referent a l'Educació Secundària Obligatòria del Decret 87/2015 de 5 de juny, pel qual s'estableix el currículum i l'ordenació general de l'ESO i el batxillerat, s'assenyala com a objectius de l'etapa, entre altres, els següents: e) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres. f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere. h) Formar l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

Per tal d'assolir aquests objectius es presenta l'assignatura de Valors Ètics dins d'un projecte comú establert al llarg dels quatre cursos de l'ESO.

3. COMPETÈNCIES

Valors ètics contribueix de forma substancial al desenvolupament de la **competència social i ciutadana** perquè és aquesta la que està present en el desenvolupament de tots els seus continguts. La **competència en comunicació lingüística** es treballa en tot moment atès que és a través de l'acció comunicativa com construïm el nostre món social i tractem d'arribar a acords per a vehicular la relació amb els altres. La **competència aprendre a aprendre** és també clau perquè es fomenta l'autonomia personal i l'esperit crític que permet l'alumnat l'autoregulació dels seus processos cognitius i de la seua conducta en distints contextos garantint que adquireisca recursos suficients per a formar-se permanentment. L'aportació de l'àrea a la **competència de consciència i expressions culturals** se centra en el coneixement de les manifestacions culturals de l'entorn, propicia una actitud d'obertura

i de respecte cap a la diversitat d'expressions culturals. Aquesta matèria també treballa la **competència digital** en relació a la busca de la informació, la seua interpretació, així com en l'elaboració de treballs en format digital. L'alumnat ha de saber com i què buscar perquè no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament. La **competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia**, encara que no és pròpiament una competència d'aquesta matèria, es treballa en la unitat 12 "L'ecologia. Netege o embrute el món on visc?". Finalment Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'**esperit emprenedor** des de tots els seus blocs mitjançant la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

4. CONTINGUTS

1r ESO

Unitats	Continguts	Criteris avaluació	Competències Clau
TOTES	-Estratègies de planificació, organització i gestió. Selecció de la informació tècnica i recursos materials. Estratègies de supervisió i resolució de problemes. Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat. Habilitats de comunicació.	- Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, adaptar-los a canvis i imprevistos, avaluar amb ajuda de guies al procés i al producte final i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.	SIEE
	- Ús dels instruments més comuns de les TIC per a col·laborar i comunicar-se amb la resta del grup amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, compartir informació i recursos, i construir un producte o meta col·lectiva. Correu electrònic. Mòduls cooperatius en entorns personals d'aprenentatge com a blogs, fòrums, wikis...	- Participar en intercanvis comunicatius de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional aplicant les estratègies lingüístiques i no lingüístiques del nivell educatiu pròpies de la interacció oral utilitzant un llenguatge no discriminatori, compartir informació i continguts digitals utilitzant eines de comunicació TIC, serveis web i entorns virtuals d'aprenentatge aplicant bones formes de conducta en la comunicació preventives de males pràctiques.	CCLI CAA CD
	- Iniciativa i innovació. Autoconeixement. Valoració de fortaleces i	- Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tenir iniciativa	SIEE

	debilitats. Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Superar obstacles i fracassos. Perseverança, flexibilitat. Pensament alternatiu. Sentit crític.	per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleces i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.	
1: Què sóc? Sóc un animal molt estrany.	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexió sobre l'ésser humà. - La vida en societat. - Instint i aprenentatge. 	<ul style="list-style-type: none"> - Distingir a través d'exemples o estudi de casos la conducta instintiva del comportament guiat per les decisions i la raó. 	CSC CCLI CAA
	<ul style="list-style-type: none"> - La llibertat com a característica de l'acció humana. - Autonomia moral. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre la importància de responsabilitzar-se de les accions pròpies i les seues conseqüències per a redefinir el concepte de llibertat. - Reconèixer la importància de l'autonomia en la acció moral. 	CSC CCLI CAA SIEE
2: Identitat. Però... qui sóc?	<ul style="list-style-type: none"> - La personalitat com a conjunt de característiques psicològiques i de comportament: herència biològica, ambiental i experiència vital. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer la personalitat com a element fonamental de la identitat. - Reflexionar sobre com constituïm la nostra personalitat i amb quins elements. 	CSC CCLI CAA CEE
	<ul style="list-style-type: none"> - Autonomia i heteronomia moral. - Normes i valors. - Autoestima. - Dignitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Partint del tema anterior, desenvolupar el concepte de autonomia i heteronomia en relació a la pròpia construcció individual. - Reconèixer la naturalesa dels valors. - Entendre la importància de l'autoestima en el desenvolupament personal. - Valorar la dignitat com un dels valors fonamentals dels éssers humans. 	CSC CCLI CAA SIEE
3: Gènere: algú ha vist el fill de	<ul style="list-style-type: none"> - Concepte de sexe i gènere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre les categories de dona i 	CSC CCLI

Spiderman?	- La situació de la dona dins de la Humanitat.	d'home i com divideixen a la Humanitat. - Entendre que aquestes diferències no són més que una interpretació del sexe.	CAA CEC
	- Els estereotips i rols.	- Comprendre el concepte d'estereotip i el seu caràcter arbitrari. - Desenvolupar la capacitat de desmuntar aquests estereotips en la pròpia vida.	CSC CCLI CAA CEC
	- La igualtat entre homes i dones: el feminisme. -Coresponsabilitat.	- Reconèixer la importància del feminisme com a moviment fonamental de la modernitat. - Desenvolupar actituds i comportaments orientats a l'eliminació de les discriminacions per sexe. - Potenciar la coresponsabilitat per a superar les servituds de la maternitat.	CSC CCLI SIEE CAA
4: Identitat digital: també vivim en Internet?	- Privacitat i intimitat. La seua concreció en les noves tecnologies. - La Identitat digital. - Dret a l'oblit <i>on line</i> . - El ciberassetjament.	- Reconèixer que una part important del desenvolupament personal al segle XXI, té lloc a Internet. - Comprendre aquesta nova dimensió, els avantatges, el problemes i els perills. -Prendre consciència dels nostres drets en Internet.	CSC CCLI SIEE CAA CD CMCT CEC
5: Família: només hi ha una... Afortunadament?	- La família i el seu espai a la societat.	- Reconèixer la importància de la família com a una institució fonamental en la història de la humanitat.	CSC CCLI CAA
	- La pluralitat dels models familiars a la societat del segle XXI.	- Prendre consciència dels models familiars tant tradicionals, como els sorgits de les transformacions socials i legals de les darreres dècades.	CSC CCLI CAA
6: Espai Social: el carrer és nostre.	- El concepte de discapacitat. - Les barreres	- Comprendre el concepte de discapacitat i com s'ha de garantir la	CSC CCLI CAA

	arquitectòniques. - Igualtat d'oportunitats.	igualtat d'oportunitats per a compensar les desigualtats. - Prendre consciència de la importància de l'espai públic i la necessitat de que siga accessible a tots.	SIEC CMCT
	- L'espai viscut. - L'activitat humana i la seua relació amb l'espai. - L'amabilitat com a valor.	- Prendre consciència de la relació de l'espai amb les nostres vides. - Desenvolupar la idea de que l'espai públic és un espai compartit i que hem de compartir amb els demés.	CSC CCLI CAA CMCT
7: Companys i amics. Els companys es troben; els amics es trien	- Companys i amics. - Característiques de l'amistat. L'amistat com a sentiment. - L'empatia. - La benevolència.	- Reflexionar sobre la importància de l'amistat en la existència humana. - Diferenciar entre amistat i companyonia. - Tenir la capacitat d'omplir l'amistat de contingut.	CSC CCLI CAA CEC
8: Conflictes... ho arreglem al carrer?	- El conflicte. Aspectes negatius i positius. - La mediació	- Reconèixer el conflicte com a una de les característiques de la vida en societat. - Desenvolupar la capacitat per a solucionar els conflictes mitjançant la mediació, per evitar solucions violentes.	CSC CCLI CAA CEC SIEE
	- L'assetjament. - El maltractament.	- Desenvolupar la capacitat de reconèixer l'assetjament i el maltractament en tots els àmbits, però en particular a l'escola.	CSC CCLI CAA CEC SIEE
9: La diversitat. Tan iguals, tan diferents	- La diversitat. - La pluralitat.	- Reconèixer que la Humanitat té una composició plural basada en la diversitat. - Entendre que aquest fet, és una font de riquesa.	CSC CCLI CAA CEC
	- L'etnocentrisme. - La xenofòbia. - El racisme.	- Reconèixer els prejudicis negatius fruit de la diversitat cultural. - Reconèixer i ajudar a eliminar els comportaments	CSC CAA CCLI CEC

		discriminatoris que naixen del racisme i la xenofòbia.	
10: Normes i justícia. Totes les lleis són justes?	<ul style="list-style-type: none"> - Normes i lleis. - Dret i justícia. - Desobediència civil. 	<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre els conceptes de norma i de llei i la seua funció necessària en la vida en societat. - Incorporar el concepte de dret i de justícia. Prendre consciència de l'ésser humà com a subjecte de dret. - Conèixer la desobediència civil i saber quan i com exercir-la. 	CSC CCLI CAA CEC
	- Els Drets Humans: la Declaració Universal dels Drets Humans.	- Conèixer la existència de la DUDH i el seu caràcter universal, imprescriptible i inalienable.	CSC CCLI CAA CEC
11: Igualtat i justícia social. Ens cal ajuda per ser iguals?	<ul style="list-style-type: none"> - La igualtat davant de la llei. - La justícia social. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer el caràcter igualitari de la llei. - Reconèixer que la justícia social és necessària en una societat justa. Entendre la noció d'igualtat d'oportunitats. 	CSC CCLI CEC
	- La discriminació positiva.	<ul style="list-style-type: none"> - Entendre que la discriminació positiva és una eina fonamental per a la superació de les desigualtats. - Desenvolupar la capacitat de l'alumne per aplicar aquesta tècnica en tots els àmbits on pugui ser necessari. 	CSC CAA CCLI SIEE CEC
12: L'ecologia. Netege o embrute el món on visc?	<ul style="list-style-type: none"> - Sostenibilitat. - L'empremta ecològica. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre la relació entre l'ecologia i el comportament humà. - Desenvolupar comportaments orientats a la reducció de la seua empremta ecològica. 	CSC CCLI CEC SIEE CMCT
	- Problemes ecològics globals.	- Analitzar els principals problemes ecològics globals i conèixer les solucions que la humanitat té al seu abast.	CSC CCLI CAA CD CMCT

Competències Clau

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguirem el plantejament del llibre de text de l'assignatura que anem a utilitzar, *Valors Ètics 1r ESO* de l'editorial Diálogo. Cada unitat comença amb una lectura inicial que suggereix l'assumpte principal de la unitat. Els continguts de cada unitat didàctica es desenvolupen d'una manera eminentment pràctica, a través d'activitats des de les quals l'alumnat extraurà les reflexions teòriques pertinents, ajudat per alguns quadres-resum introduïts al llarg de les pàgines. Al final de cada tema es presenten: a) un parell de lectures breus per treballar la comprensió lectora i l'anàlisi de textos; b) una pàgina de reflexió teòrica que organitza de manera global els continguts estudiats; c) una pel·lícula relacionada amb la matèria.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Són 12 unitats didàctiques que es distribueixen al llarg del curs de la següent manera:

1ª avaluació: Unitats 1, 2, 3 i 4

2ª avaluació: Unitats 5, 6, 7 i 8

3ª avaluació: Unitats 9, 10, 11 i 12

Aquesta distribució suposa que, degut a l'escàs nombre de classes de l'assignatura (2 hores setmanals), disposarem d'unes 6 classes per treballar cada unitat (càlcul aproximatiu, degut a les incerteses pel que fa al calendari escolar l'hora de redactar aquesta programació).

A més a més cal ser conscients de que aquesta distribució temporal és tan sols una proposta. Les diferències entre els diversos grups, el desigual nombre de classes per avaluació degut a activitats extraescolars, festivitats locals, així com altres raons poden fer recomanable alterar-la al llarg del curs.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia farà insistència, especialment, en la comprensió lectora de textos breus, notícies, documents d'actualitat, així com en la visualització de reportatges, documentals o pel·lícules sobre els temes estudiats en el curs. Els punts centrals en què es basa la metodologia són:

a) Interacció i aprenentatge: l'objectiu últim és que tots els alumnes i les alumnes sense exclusió, adquirisquen els millors aprenentatges possibles.

b) Aprenentatge situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de

relacions, i unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària.

c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn.

d) Didàctica específica de l'àrea, ja siga de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts; atenent la seua singularitat s'utilitzen distints recursos. La lectura i anàlisi de textos tant filosòfics com d'actualitat (notícies), l'anàlisi i composició escrita a partir de materials audiovisuals, són recursos imprescindibles. Però també és necessari treballar l'expressió oral; treballs individuals o en grup, que requerisquen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Com a activitats complementàries poden proposar-se al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com ara visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències en l'Institut, etc. sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació estan exposats a la quarta columna del quadre de l'apartat 4. Continguts.

b) Instruments d'avaluació

Com indica la llei, una assignatura que pretén desenvolupar en els alumnes actituds de tolerància democràtica no pot comptar amb una metodologia unitària. Partint dels di-versos interessos i inquietuds tant del professor com dels alumnes en l'assignatura, haurem de concebre una didàctica oberta.

És notable la diversitat dels objectius que es pretenen assolir per la qual cosa el professor haurà d'emprar diferents eines que permeten la seua consecució. En qualsevol cas enumerem a continuació alguns dels procediments i tècniques que seguirem:

a) Exposicions del professor: És la millor eina per introduir continguts de caràcter conceptual. Si bé no és l'única opció didàctica, seran imprescindibles. Malgrat això és convenient reforçar-les amb altres tipus d'activitats.

b) Redaccions: La redacció de textos d'una certa extensió és fonamental per diversos motius. En primer lloc perquè permet desenvolupar la capacitat d'exposar i enllaçar idees per escrit. D'altra banda els escrits permeten aplicar els conceptes apresos així com buscar informació.

c) Debats: Eina fonamental a l'hora de promoure els valors de tolerància i convivència que sustenten l'assignatura. D'altra banda permeten desenvolupar les facultats lingüístiques de l'alumnat. Els debats exigeixen, al seu torn, elaboració d'idees per a la seua exposició així com la recerca i processament d'informació.

d) Treballs d'investigació: Aquests poden ser elaborats també en grup. D'aquesta manera es fomenta el treball en equip i la col·laboració. D'altra banda permeten l'elaboració dels continguts impartits i un treball d'aprofundiment que permet reforçar-los. Aquests treballs poden ser exposats a classe. D'aquesta manera seran els alumnes els que, supervisats pel professor, expliquen i desenvolupen els continguts. Es fomenta així la participació i la implicació de l'alumnat en el desenvolupament de la matèria.

e) Materials audiovisuals: La seva utilització en classe pot permetre als alumnes documentar-se i reflexionar sobre situacions concretes en les que es puguen observar algunes de les situacions de desigualtat, incompliment dels Drets Humans o alguns dels canvis socials a què fan referència els objectius. D'altra banda és interessant l'ús d'alguns documentals o pel·lícules que ens ajuden a comprendre alguns dels continguts.

f) Lectura i comentari de textos: Tant els llibres de lectura, com la lectura i comentari de textos breus són una eina important dins de la didàctica de l'Ensenyament Secundari Obligatori ja que en la seua regulació es reconeix el foment de la lectura com un dels seus objectius. Al seu torn, pot complir una funció anàloga a la dels materials audiovisuals. A això cal afegir que permeten el desenvolupament de la comprensió lectora i milloren aspectes com la redacció o l'ortografia.

Com ja hem assenyalat, aquests són només alguns dels procediments que recomanem per enfocar la metodologia de la matèria. És recomanable sempre concretar a mesura que es va desenvolupant el curs de manera que pugam pal·liar deficiències o incidir en aspectes positius.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempen no només l'assoliment dels objectius expressats a l'esmentat apartat 4., sinó que inclouen els següents elements:

1. Identificar i rebutjar les actituds de discriminació en situacions concretes aplicant un criteri autònom. Aquest criteri permet comprovar si l'alumnat, davant la presentació d'un cas o situació simulada o real, és capaç de reconèixer la discriminació que, per motius diversos, pateixen determinades persones en les societats actuals.

2. Participar en la vida del centre i de l'entorn i practicar el diàleg per superar els conflictes. Amb aquest criteri es pretén avaluar si els alumnes i les alumnes han desenvolupat habilitats socials de respecte i tolerància cap al seu entorn. Ja siga mitjançant el diàleg i el respecte a les persones o mitjançant la participació activa i constructiva en la vida del centre.

3. Utilitzar diferents fonts d'informació i ser capaç de processar-les i seleccionar-les així com emprar-les a l'hora d'exposar o debatre. Ser capaç de construir un discurs argumentat. Aquest criteri pretén comprovar si l'alumnat coneix les tècniques del debat, si es documenta degudament i si és capaç d'analitzar, sintetitzar i exposar la informació integrant-la amb la seva argumentació.

4. Identificar els principis bàsics de la Declaració Universal dels Drets Humans i la seua evolució, distingir situacions de violació dels mateixos i reconèixer i rebutjar les desigualtats. Aquest criteri avalua el grau de coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans i altres convencions i declaracions universals i la seua evolució històrica, si l'alumnat reconeix els actes i les situacions de violació de drets humans en el món actual, i les discriminacions que encara pateixen alguns col·lectius.

5. Mostrar actituds cíviqes davant la vida quotidiana, relatives a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement de les responsabilitats ciutadanes i les obligacions cíviqes que corresponen al ciutadà pel que fa a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient.

6. Identificar alguns dels trets de les societats actuals (tecnologia, pluralitat cultural, convivència urbana, globalització etc.) mantenint una actitud responsable i crítica davant els mateixos. Comprendre, al seu torn, les desigualtats que aquests canvis generen i desenvolupar actituds responsables que contribueixin a la seva millora. Aquest criteri pretén

avaluar si se saben identificar els problemes derivats dels canvis socials més recents com són les desigualtats que produeixen. D'altra banda es tracta de comprendre el paper que la informació i la comunicació tenen en les nostres societats actuals, així com fomentar una actitud crítica davant dels mitjans de comunicació de masses.

7. Assistir diàriament a classe i justificar adequadament les absències. Si l'alumne falta de manera injustificada un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.

8. Realitzar les activitats encomanades pel professor i participar del treball diari de l'aula.

9. Mantenir una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

Tot això significa en la pràctica que la qualificació de l'alumnat es farà segons la següent distribució: un 30% de la nota avaluarà els continguts apresos; un 40% de la nota farà referència als procediments assolits; i un 30% de la nota reflectirà l'actitud de l'alumne o alumna. És aquesta una assignatura que, pensem, ha de valorar especialment l'esforç, el treball, el debat, les actituds, més que l'assoliment memorístic dels conceptes.

En els grups en els què imparteix classe la professora Lucia Boira es farà un examen per avaluació dels conceptes bàsics estudiats, que puntuarà el 60% de la nota. Les activitats de classe suposaran el 30%. El punt restant, el 10%, reflectirà l'actitud.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas de que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit durant l'avaluació, el professor acordarà amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, el mode i el moment en que hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de mode satisfactori la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE RECOLZAMENT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari seran significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Valors Ètics es un treball amb textos. La qual cosa implica treballar diàriament la comprensió lectora. A tal efecte amb la lectura dels textos sempre es proposa una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més a més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques parant especial atenció en l'estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

Per últim, pel que fa al foment de la lectura es proposa en cadascuna de les unitats didàctiques una novel·la juvenil relacionada amb els temes de la unitat, amb la qual ampliar el debat i aprofundir en els continguts.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de la comunicació

Les activitats proposades en totes les unitats didàctiques fan referència a la comunicació audiovisual i les TIC. En elles es proposa la recerca d'informació en la xarxa per tal d'ampliar informació i completar els continguts estudiats a classe. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més a més l'alumnat ha d'acostumar-se a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix a les diferents webs. Finalment, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, de manera que haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

Com hem dit al principi de la programació, Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les seues unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. En totes les unitats es reflexiona, es desenvolupen de manera exhaustiva i es treballen pràcticament a través de diferents dilemes els valors ètics que conformen el nostre concepte de ciutadania.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, podrà realitzar-se una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

VALORS ÈTICS - 2n ESO

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El valor de la reflexió ètica que ofereix la matèria Valors Ètics s'ha de centrar en dotar els alumnes i les alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguin el rigor, la coherència i la fonamentació racional que requereixen per tal que les seues eleccions siguen dignes de guiar la seua conducta, la seua vida personal i les seues relacions socials.

El currículum bàsic s'estructura al voltant de tres eixos. En primer lloc, pretén complir amb el mandat de la Constitució espanyola, el qual fixa com a objecte de l'educació el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i llibertats fonamentals, que han d'interpretar segons allò que estableix en la Declaració Universal dels Drets Humans i en els acords internacionals ratificats per Espanya per promoure la seua difusió i desenvolupament, garantint el seu compliment per a tota la humanitat.

En segon lloc, contribueix a potenciar l'autonomia dels joves i a preparar-los perquè es convertisquen en els principals agents del seu propi desenvolupament, aprenent a construir, mitjançant una elecció lliure i racionalment fonamentada en valors ètics i la inversió del seu propi esforç, un pensament i un projecte de vida propis, assumint de manera conscient, crítica i reflexiva l'exercici de la llibertat i el control sobre la seua pròpia existència.

Finalment, contribueix a afavorir la construcció d'una societat lliure, igualitària, pròspera i justa, mitjançant la participació activa de ciutadans conscients i respectuosos dels valors ètics en què s'ha de fonamentar la convivència i la participació democràtica, reconeixent els drets humans com a referència universal per superar els conflictes, defensar la igualtat, el pluralisme polític i la justícia social.

b) Contextualització

La matèria Valors Ètics pretén promoure la reflexió ètica com a activitat fonamental i pròpia de l'ésser humà, a partir de la qual orientem la nostra conducta i les relacions interpersonals. Per això, el seu objectiu principal és que els alumnes i les alumnes arriben a sentir-se artífexs de la seua persona, de la societat en què viuen, així com del món que els agradaria construir, ajudant-los a desenvolupar tant les seues capacitats cognitives com afectives per consolidar la reflexió com un hàbit necessari en la consecució de la seua autonomia i la justificació racional de les seues eleccions com a guia de la seua conducta en tots els àmbits de la vida.

Des d'aquesta àrea s'aporten les bases d'una formació cívica-social que ajudarà a desenvolupar les competències necessàries per situar-se en una realitat social diversa i globalitzada, contribuint a promoure el pensament crític i una actitud responsable amb la seua vida i el seu entorn social i natural. A través d'aquesta matèria l'alumnat aprofundeix en el coneixement i l'assumpció responsable dels seus drets i deures com a persona, com a membre d'un grup pertanyent a una societat mundial i, per tant, en la formació acadèmica i en la consecució d'una vida reeixida i digna.

De la mateixa manera, l'alumnat continua la seva familiarització amb el plantejament de qüestions que ens afecten a tots els éssers humans; com diria Kant: què he de fer?, què puc esperar si faig el que he de fer?, són preguntes essencials i irrenunciables que tractarà de respondre realitzant investigacions sobre els principals problemes i reptes del nostre món, proposant solucions i aprenent a comunicar-les; habilitats que, sens dubte, són importants i útils al llarg de la vida i que contribueixen, a la vegada, a una convivència pacífica i a l'exercici de la ciutadania democràtica. Per tot això, l'aprenentatge cooperatiu i el diàleg entre iguals que promou el debat, no és només una recomanació pedagògica, és una exigència de l'acció orientada a l'enteniment, la qual rebutja la violència i els prejudicis a l'hora de resoldre conflictes i que, per això, s'ha de tenir present al llarg d'aquesta etapa.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA RESPECTIVA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O L'ÀMBIT

En l'Article 15 del Capítol I del Títol II referent a l'Educació Secundària Obligatoria del Decret 87/2015 de 5 de juny (i Decret 136/2015 de 4 setembre), pel qual s'estableix el currículum i l'ordenació general de l'ESO i el batxillerat, s'assenyalen com a objectius de l'etapa, entre d'altres, els següents: i) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte cap als altres. f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere. h) Formar l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

Per tal d'assolir aquests objectius es presenta l'assignatura de Valors Ètics dins un projecte comú establert al llarg dels quatre cursos de l'ESO.

3. COMPETÈNCIES

Valors Ètics contribueix de forma substancial al desenvolupament de la **competència social i ciutadana** perquè és aquesta la que està present en el desenvolupament de tots els seus continguts. La competència en comunicació lingüística es treballa en tot moment atès que és a través de l'acció comunicativa com construïm el nostre món social i tractem d'arribar a acords per a vehicular la relació amb els altres. La **competència aprendre a aprendre** és també clau perquè es fomenta l'autonomia personal i l'esperit crític i permet a l'alumnat l'autoregulació dels seus processos cognitius i de la conducta en diferents contextos, garantint que adquirisca recursos suficients per formar-se permanentment. L'aportació de l'àrea a la **competència de consciència i expressions culturals** se centra en el coneixement de les manifestacions culturals de l'entorn i propicia una actitud d'obertura i de respecte cap a la diversitat d'expressions culturals. Aquesta matèria també treballa la **competència digital** en relació a la recerca de la informació, la seua interpretació, així com en l'elaboració de treballs en format digital. L'alumnat ha de saber com i què buscar perquè no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament. La **competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia**, encara que no és pròpiament una competència d'aquesta matèria, es treballa en la unitat 9 "Bioètica". Finalment, Valors Ètics afavoreix el **sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor** des de tots els seus blocs mitjançant la planificació de tasques enfocades cap al foment de la

responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

4. CONTINGUTS

2n ESO

UNITATS	CONTINGUTS	CRITERIS D'AVUACIÓ	COMPETÈNCIES CLAU
TOTES	- Estratègies de planificació, organització i gestió. Selecció de la informació tècnica i recursos materials. Estratègies de supervisió i resolució de problemes. Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat. Habilitats de comunicació.	- Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, fent una previsió de recursos i de temps ajustada als objectius proposats, adaptar-los a canvis i imprevistos, avaluar amb ajuda de guies en el procés i el producte final i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.	SIEE
	- Ús dels instruments més comuns de les TIC per col·laborar i comunicar-se amb la resta del grup per tal de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, com-partir informació i recursos, i construir un producte o meta col·lectiva. Correu electrònic. Mòduls cooperatius en entorns personals d'aprenentatge com blocs, fòrums, wikis...	- Participar en intercanvis comunicatius de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional aplicant les estratègies lingüístiques i no lingüístiques del nivell educatiu pròpies de la interacció oral utilitzant un llenguatge no discriminatori, compartir informació i continguts digitals utilitzant eines de comunicació TIC, serveis web i entorns virtuals d'aprenentatge aplicant bones formes de conducta en la comunicació preventives de males pràctiques.	CCLI CAA CD
	- Iniciativa i innovació. Autoconeixement. Valoració de fortaleses i debilitats. Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat de automotivació. Superar obstacles i fracassos.	- Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tenir iniciativa per emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleses i debilitats,	SIEE

	Perseverança, flexibilitat. Pensa-ment alternatiu. Sentit crític.	mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.	
1: La llibertat	<ul style="list-style-type: none"> - Dimensió moral de l'ésser humà. - Significat del terme llibertat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Distingir a través d'exemples o estudi què significa ser lliure i quines conseqüències té. 	CSC CCLI CAA
	<ul style="list-style-type: none"> - La llibertat com a fonament de la moral. - Autonomia moral - La vida en societat. - Responsabilitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre la importància de responsabilitzar-se de les accions pròpies i les seues conseqüències per redefinir el concepte de llibertat. - Reconèixer la importància de la autonomia en l'acció moral. - Reflexionar sobre el paper que juga la societat en la formació de la persona. 	CSC CCLI CAA
2: El diàleg	<ul style="list-style-type: none"> - El diàleg com a tret de la personalitat humana. - El diàleg com a mitjà de resolució de conflictes. - La importància de la cultura democràtica. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre com constituïm la nostra personalitat i amb quins elements. 	CSC CCLI CAA CEE
	<ul style="list-style-type: none"> - El respecte i la llei de la majoria. - Racionalitat comunicativa i racionalitat instrumental com a criteris de decisió i de valoració de l'acció humana. - Respecte en l'ús del llenguatge. 	<ul style="list-style-type: none"> - Valorar la dignitat como un dels valors fonamentals dels éssers humans. 	CSC CCLI CAA
3: El llenguatge moral	<ul style="list-style-type: none"> - El llenguatge de la moral. - Distinció entre judicis de fet i judicis de valor. - Especificitat dels valors morals. - Historicitat i universalitat 	<ul style="list-style-type: none"> - Classificar accions de la seua vida quotidiana i de l'àmbit públic distingint aquelles que tenen un caràcter moral i explicar els 	CSC CCLI CAA CEC

	<p>dels valors: intents de superar el relativisme moral.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drets i jerarquia de valors - L'enjudiciament de l'acció moral: judicis morals 	<p>valors ètics que donen suport a les seues decisions per tal de diferenciar els conceptes d'ètica i moral.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Classificar diferents judicis diferenciant aquells que són descriptius dels valoratius i assenyalant, d'entre aquests darrers, els que són morals per tal de reconèixer la seua especificitat. 	
	<ul style="list-style-type: none"> - Justificació de l'acció moral: normes morals. - Etapes en el desenvolupament de la consciència moral (Piaget-Kohlberg) 	<ul style="list-style-type: none"> - Evidenciar la importància de respectar les diferents opcions valoratives existents dins el marc dels drets de tots, realitzant tasques o projectes individuals o col·lectius. 	<p>CSC CCLI CAA CEC</p>
4: Democràcia	<ul style="list-style-type: none"> - Justícia i Política: Democràcia i la inclusió de l'altre. - Dret, facticitat i validesa de la Justícia. - De la polis a l'Estat Modern. - L'ésser humà com a <i>zoon politikon</i> (Aristòtil) 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les característiques essencials de la política de Aristòtil recreant situacions socials en què coexistisquen el bé comú, la justícia i la felicitat dels seus ciutadans, i comparar-les amb situacions de la societat actual caracteritzades pel individualisme i la pluralitat de concepcions del bé. - Analitzar situacions de la vida real en què l'absència d'implicació i participació de la ciutadania ha generat discriminació o pèrdua de drets legítims que tota democràcia ha de protegir. 	<p>CSC CCLI CAA CEC</p>
5: Justícia	<ul style="list-style-type: none"> - Què és la justícia i les 	<ul style="list-style-type: none"> - Debatre sobre una 	<p>CSC</p>

	<p>diferents formes històriques d'entendre-la.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Justícia a l'eticitat: la justícia com a virtut. - El punt de vista moral: justícia i drets dels altres. - Teories del dret: naturalisme, convencionalisme, positivisme jurídic. 	<p>proposta de llei que poguera tenir vigència en l'entorn del centre evidenciant el vincle entre Ètica, Política i Justícia.</p>	<p>CCLI CAA CEC</p>
6: Dret	<ul style="list-style-type: none"> - El caràcter artificial de la realitat humana (physis/nomos); caràcter convencional del dret. - Origen i validesa del Dret. - El problema de la fonamentació de les normes jurídiques: Legalitat i Legitimitat. 	<p>-Aportar evidències sobre l'origen convencional del dret i la diferència entre legalitat i legitimitat a través d'exemples literaris, audiovisuals, o a través de la creació d'històries en les quals el punt de partida siga la d'un grup de persones en una situació absent de normes.</p> <p>- Identificar a través de notícies, situacions reals o estudi de casos, la vulneració dels drets legítims de las minories (ètniques, religioses, sexuals, etc.) realitzant tasques o projectes individuals o col·lectius que promoguen la seua defensa.</p>	<p>CSC CCLI CAA</p>
7: Mitjans de comunicació	<ul style="list-style-type: none"> - La importància dels mitjans de comunicació en les societats democràtiques. - Estratègies de recerca i selecció de la informació. 	<ul style="list-style-type: none"> - Buscar i seleccionar informació en diverses fonts de forma contrastada, registrant-la de forma acurada o emmagatzemant-la digitalment i organitzar la informació obtinguda mitjançant diversos procediments de síntesi o presentació dels continguts; per 	<p>CSC CCLI CAA CD CMCT</p>

		<p>ampliar els seus coneixements, elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant adequadament la seua procedència.</p>	
8: Gènere	<ul style="list-style-type: none"> - Concepte de sexe i gènere. - La situació de la dona dins la Humanitat. - Els estereotips i rols. - Violència masclista. - Masclisme i FEMELLISME. La igualtat entre homes i dones: el feminisme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre les categories de dona i d'home i com divideixen la Humanitat. - Reconèixer la importància del feminisme com a moviment fonamental de la modernitat. - Desenvolupar actituds i comportaments orientats a la eliminació de les discriminacions per sexe. - Identificar a través de notícies, situacions reals o estudi de casos la vulneració dels drets legítims de les minories (ètniques, religioses, sexuals, etc.) realitzant tasques o projectes individuals o col·lectius que promoguen la seua defensa. 	<p>CSC CCLI CAA CEC SIEE</p>
9: Bioètica	<ul style="list-style-type: none"> - Qué es la bioètica. - Iniciativa i innovació - Autoconeixement. Valoració de fortaleces y debilitats. - Pensament alternatiu i sentit crític. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar a través de notícies, situacions reals o estudi de casos, la vulneració dels drets legítims de las minories (ètniques, religioses, sexuals, etc.) realitzant tasques o projectes individuals o col·lectius que promoguen la seua defensa. 	<p>CSC CCLI CAA CEC SIEE CMCT CD</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar situacions de la vida real en les quals la absència d'implicació i participació de la ciutadania ha generat discriminació o pèrdua de drets legítims que tota democràcia ha de protegir. - Els límits de l'activitat científica. - Reflexionar sobre les conseqüències de la tecnologia en les nostres vides i en el medi ambient. 	

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguirem el plantejament del llibre de text de l'assignatura que utilitzarem, *Valors Ètics 2n ESO* de l'editorial Diàleg. Cada unitat comença amb una lectura inicial que suggereix l'assumpte principal de la unitat. Els continguts de cada unitat didàctica es desenvolupen d'una manera eminentment pràctica, a través d'activitats des de les quals l'alumnat extraurà les reflexions teòriques pertinents, ajudat per alguns quadres-resum introduïts al llarg de les pàgines. Al final de cada tema es presenten: a) un parell de lectures breus per treballar la comprensió lectora i l'anàlisi de textos; b) una pàgina de reflexió teòrica que organitza de manera global els continguts estudiats; c) una pel·lícula relacionada amb la matèria.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Són 9 unitats didàctiques que es distribueixen al llarg del curs de la manera següent:

1a avaluació: Unitats 1, 2 i 3

2a avaluació: Unitats 4, 5 i 6

3a avaluació: Unitats 7, 8 i 9

Aquesta distribució suposa que, a causa de l'escàs nombre de classes de l'assignatura (2 sessions setmanals), disposarem d'unes 6 classes per treballar cada unitat (càlcul aproximat, a causa de les incerteses pel que fa al calendari escolar a l'hora de redactar aquesta programació).

A més, cal ser conscients que aquesta distribució temporal és tan sols una proposta. Les diferències entre els diferents grups, el desigual nombre de classes per avaluació per causa d'activitats extraescolars, festivitats locals, així com altres raons, poden fer recomanable alterar-la al llarg del curs.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia posarà èmfasi, especialment, en la comprensió lectora de textos sobre veus, notícies, documents d'actualitat, així com en la visualització de reportatges, documentals o pel·lícules sobre els temes estudiats durant el curs. Els punts centrals en què es basa la metodologia són:

a) Interacció i aprenentatge: l'objectiu últim és que tots els alumnes i les alumnes sense exclusió, adquirisquen els millors aprenentatges possibles.

b) Aprenentatge situat, el qual emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària.

c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn.

d) Didàctica específica de l'àrea, ja siga de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts; atenent la seva singularitat s'utilitzen diferents recursos. La lectura i anàlisi de textos tant filosòfics com d'actualitat (notícies), l'anàlisi i composició escrita a partir de materials audiovisuals, són recursos imprescindibles.

Però també és necessari treballar l'expressió oral; treballs individuals o en grup, que requerisquen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Com a activitats complementàries poden proposar-se al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com ara visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències a l'Institut, etc. sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació estan exposats en la quarta columna del quadre de l'apartat 4. Continguts.

b) Instruments d'avaluació

Com indica la llei, una assignatura que pretén desenvolupar en els alumnes actituds de tolerància democràtica no pot comptar amb una metodologia unitària. Partint dels diversos interessos i inquietuds tant del professor com dels alumnes en l'assignatura, haurem de concebre una didàctica oberta.

És notable la diversitat dels objectius que es pretenen aconseguir per la qual cosa el professor haurà d'emprar diferents eines que permeten la seua consecució. En qualsevol cas enumerem a continuació alguns dels procediments i tècniques que seguirem:

a) Exposicions del professor: és la millor eina per introduir continguts de caràcter conceptual. Si bé no és l'única opció didàctica, seran imprescindibles. Malgrat això, és convenient reforçar-les amb altres tipus d'activitats.

b) Redaccions: la redacció de textos de certa extensió és fonamental per diversos motius. En primer lloc perquè permet desenvolupar la capacitat d'exposar i enllaçar idees per escrit. D'altra banda, els escrits permeten aplicar els conceptes apresos així com buscar informació.

c) Debats: eina fonamental a l'hora de promoure els valors de tolerància i convivència que sustenten l'assignatura. A més, permeten desenvolupar les facultats-lingüístiques de l'alumnat. Els debats exigeixen, al seu torn, elaboració d'idees per a la seua exposició així com la recerca i el processament d'informació.

d) Treballs de recerca: aquests poden ser elaborats també en grup. D'aquesta manera es fomenta el treball en equip i la col·laboració. Tanmateix, permeten l'elaboració dels continguts impartits i un treball d'aprofundiment que fa possible reforçar-los. Aquests treballs poden ser exposats a classe. D'aquesta manera seran els alumnes els qui, supervisats pel professor, expliquen i desenvolupen els continguts. Es fomenta així la participació i la implicació de l'alumnat en el desenvolupament de la matèria.

e) Materials audiovisuals: la seua utilització a classe pot permetre als alumnes documentar i reflexionar sobre situacions concretes en les quals es puguen observar algunes de les situacions de desigualtat, incompliment dels Drets Humans o alguns dels canvis socials a què fan referència els objectius. D'altra banda és interessant l'ús d'alguns documentals o pel·lícules que ens ajuden a comprendre alguns dels continguts.

f) Lectura i comentari de textos: tant els llibres de lectura, com la lectura i comentari de textos breus són una eina important dins la didàctica de l'Ensenyament Secundari Obligatori ja que en la seva regulació es reconeix el foment de la lectura com un dels seus objectius. Al seu torn, pot complir una funció anàloga a la dels materials audiovisuals. A això cal afegir que permeten el desenvolupament de la comprensió lectora i milloren aspectes com la redacció o l'ortografia.

Com ja hem assenyalat, aquests són només alguns dels procediments que recomanem per enfocar la metodologia de la matèria. Encara haurem concretar-los a mesura que es va desenvolupant el curs, de manera que puguem pal·liar deficiències o incidir en aspectes positius.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempen no només l'assoliment dels objectius expressats en aquest apartat 4, sinó que inclouen els següents elements:

1. Identificar i rebutjar les actituds de discriminació en situacions concretes aplicant un criteri autònom. Aquest criteri permet comprovar si l'alumnat, davant la presentació d'un cas o situació simulada o real, és capaç de reconèixer la discriminació que, per motius diversos, pateixen determinades persones en les societats actuals.

2. Participar en la vida del centre i de l'entorn i practicar el diàleg per superar els conflictes. Amb aquest criteri es pretén avaluar si els alumnes i les alumnes han desenvolupat habilitats socials de respecte i tolerància cap al seu entorn. Ja siga mitjançant el diàleg i el respecte a les persones o mitjançant la participació activa i constructiva en la vida del centre.

3. Utilitzar diferents fonts d'informació i ser capaç de processar-les i seleccionar-les així com emprar-les a l'hora d'exposar o debatre. Ser capaç de construir un discurs argumentat. Aquest criteri pretén comprovar si l'alumnat coneix les tècniques del debat, si es documenta degudament i si és capaç d'analitzar, sintetitzar i exposar la informació integrant-la amb la seua argumentació.

4. Identificar els principis bàsics de la Declaració Universal dels Drets Humans i la seua evolució, distingir situacions de violació dels mateixos i reconèixer i rebutjar les desigualtats. Aquest criteri avalua el grau de coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans i altres convencions i declaracions universals i la seua evolució històrica, si l'alumnat reconeix els actes i les situacions de violació de drets humans en el món actual, i les discriminacions que encara pateixen alguns col·lectius.

5. Mostrar actituds cíviqes davant la vida quotidiana, relatives a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement de les responsabilitats ciutadanes i les obligacions cíviqes que corresponen al ciutadà respecte a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient.

6. Identificar alguns dels trets de les societats actuals (tecnologia, pluralitat cultural, convivència urbana, globalització etc.) mantenint una actitud responsable i crítica davant els mateixos. Comprendre, al seu torn, les desigualtats que aquests canvis generen i desenvolupar actituds responsables que contribuïsquen a la seua millora. Aquest criteri pretén avaluar si saben identificar els problemes derivats dels canvis socials més recents com són les desigualtats que produeixen. D'altra banda es tracta de comprendre el paper que la informació i la comunicació tenen en les nostres societats actuals, així com fomentar una actitud crítica davant els mitjans de comunicació de masses.

7. Assistir diàriament a classe i justificar adequadament les absències. Si l'alumne falta de manera injustificada un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.

8. Realitzar les activitats encomanades pel professor i participar del treball diari de l'aula.

9. Mantenir una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

Tot això significa en la pràctica que la qualificació de l'alumnat es farà segons la següent distribució: un 30% de la nota avaluarà els continguts apresos; un 40% de la nota farà referència als procediments assolits; i un 30% de la nota reflectirà l'actitud de l'alumne o alumna. És aquesta una assignatura que, pensem, ha de valorar especialment l'esforç, el treball, el debat, les actituds, més que l'assoliment memorístic dels conceptes.

En els grups en els què imparteix classe la professora Lucía Boira es farà un examen per avaluació dels conceptes bàsics estudiats, que puntuarà el 60% de la nota. Les activitats de classe suposaran el 30%. El punt restant, el 10%, reflectirà l'actitud.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit durant l'avaluació, el professor ha d'acordar amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, la manera i el moment en què s'han de realitzar determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu ha de ser atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari han de ser significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Valors Ètics és un treball amb textos. Això implica treballar diàriament la comprensió lectora. Amb aquesta finalitat, junt a la lectura dels textos sempre es proposa una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques prestant especial atenció a la estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de la comunicació

El Treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Valors Ètics és un treball amb textos. Això implica Treballar diàriament la comprensió lectora. Amb aquesta finalitat, junt a la lectura dels textos sempre és proposa una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques prestant especial atenció a la estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

c) Emprenedoria

Com hem dit al principi de la programació, Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les unitats didàctiques, proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. En totes les unitats es reflexiona, es desenvolupen de manera exhaustiva i es treballen pràcticament, a través de diferents dilemes, els valors ètics que conformen el nostre concepte de ciutadania.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, es podrà realitzar una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en la qual aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

VALORS ÈTICS – 3r ESO

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El valor de la reflexió ètica que ofereix la matèria Valors Ètics s'ha de centrar en dotar els alumnes i alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguen el rigor, la coherència i la fonamentació racional necessaris per tal que les seues eleccions siguen dignes de guiar la seua conducta, la seua vida personal i les seues relacions socials.

El currículum bàsic s'estructura al voltant de tres eixos. En primer lloc, pretén complir amb el mandat de la Constitució espanyola, que fixa com a objecte de l'educació el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de

convivència i als drets i llibertats fonamentals, que s'han d'interpretar segons el que s'estableix en la Declaració Universal dels Drets Humans i en els acords internacionals ratificats per Espanya per tal de promoure la seua difusió i desenvolupament, garantint el seu compliment per tota la humanitat.

En segon lloc, contribueix a potenciar l'autonomia dels joves i a preparar-los per convertir-se en els principals agents del seu propi desenvolupament, aprenent a construir, mitjançant una elecció lliure i racionalment fonamentada en valors ètics i la inversió del seu propi esforç, un pensament i un projecte de vida propis, assumint de manera conscient, crítica i reflexiva l'exercici de la llibertat i el control sobre la seua pròpia existència.

Finalment, contribueix a afavorir la construcció d'una societat lliure, igualitària, pròspera i justa, mitjançant la participació activa de ciutadans conscients i respectuosos dels valors ètics en què s'ha de fonamentar la convivència i la participació democràtica, reconeixent els drets humans com a referència universal per superar els conflictes, defensar la igualtat, el pluralisme polític i la justícia social.

b) Contextualització

La matèria Valors Ètics pretén promoure la reflexió ètica com a activitat fonamental i pròpia de l'ésser humà, a partir de la qual orientem la nostra conducta i les relacions interpersonals. Per això, el seu objectiu principal és que els alumnes i les alumnes arriben a sentir-se artífexs de la seua persona, de la societat en què viuen, així com del món que els agradaria construir, ajudant-los a desenvolupar tant les seues capacitats cognitives com afectives per a consolidar la reflexió com un hàbit necessari en la consecució de la seua autonomia i la justificació racional de les seues eleccions com a guia de la seua conducta en tots els àmbits de la vida.

Des d'aquesta àrea s'aporten les bases d'una formació cívico-social que ajudarà a desenvolupar les competències necessàries per a situar-se en una realitat social diversa i globalitzada, contribuint a promoure el pensament crític i una actitud responsable amb la seua vida i el seu entorn social i natural. A través d'aquesta matèria l'alumnat s'inicia en el coneixement i l'assumpció responsable dels seus drets i deures com a persona, com a membre d'un grup i com pertanyent a una societat mundial i per tant en la formació acadèmica i en la consecució d'una vida aconseguida i digna.

De la mateixa manera, l'alumnat s'inicia en el plantejament de qüestions que ens afecten a tots els ésser humans; com diria Kant: què he de fer?, què puc esperar si faig el que haig de fer?, són preguntes essencials i irrenunciables que tractarà de respondre realitzant investigacions sobre els principals problemes i reptes del nostre món, proposant solucions i aprenent a comunicar-les; habilitats que, sense dubte, són importants i útils al llarg de la vida i que contribueixen al seu torn a una convivència pacífica i a l'exercici de la ciutadania democràtica. Per tot això, l'aprenentatge cooperatiu i el diàleg entre iguals, que promou el debat, no és tan sols una recomanació pedagògica, és una exigència de l'acció orientada a l'enteniment, que rebutja la violència i els prejudicis a l'hora de resoldre conflictes i que per això s'ha de tenir present al llarg d'aquesta etapa.

2. OBJETIUS DE L'ETAPA RESPECTIVA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O L'ÀMBIT

En l'Article 15 del Capítol I del Títol II referent a l'Educació Secundària Obligatòria del Decret 87/2015 de 5 de juny, pel qual s'estableix el currículum i l'ordenació general de l'ESO i el batxillerat, s'assenyala com a objectius de l'etapa, entre altres, els següents: e) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres. f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere. h) Formar l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

Per tal d'assolir aquests objectius es presenta l'assignatura de Valors Ètics dins d'un projecte comú establert al llarg dels quatre cursos de l'ESO.

3. COMPETÈNCIES

Valors ètics contribueix de forma substancial al desenvolupament de la **competència social i ciutadana** perquè és aquesta la que està present en el desenvolupament de tots els seus continguts. La **competència en comunicació lingüística** es treballa en tot moment atès que és a través de l'acció comunicativa com construïm el nostre món social i tractem d'arribar a acords per a vehicular la relació amb els altres. La **competència aprendre a aprendre** és també clau perquè es fomenta l'autonomia personal i l'esperit crític que permet l'alumnat l'autoregulació dels seus processos cognitius i de la seua conducta en distints contextos garantint que adquirisca recursos suficients per a formar-se permanentment. L'aportació de l'àrea a la **competència de consciència i expressions culturals** se centra en el coneixement de les manifestacions culturals de l'entorn, i propicia una actitud d'obertura i de respecte cap a la diversitat d'expressions culturals. Aquesta matèria també treballa la **competència digital** en relació a la busca de la informació, la seua interpretació, així com en l'elaboració de treballs en format digital. L'alumnat ha de saber com i què buscar perquè no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament. La **competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia**, encara que no és pròpiament una competència d'aquesta matèria, es treballa en el bloc de continguts "Els valors ètics i la seua relació amb la ciència i la tecnologia". Finalment Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'**esperit emprenedor** des de tots els seus blocs mitjançant la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

4. CONTINGUTS

3r ESO

Unitats	Continguts	Criteris avaluació	Competències Clau
TOTES	- Estratègies de planificació, organització i gestió. Selecció de la informació tècnica i recursos materials. Estratègies de supervisió i resolució de problemes. Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat. Habilitats de comunicació.	- Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, adaptar-los a canvis i imprevistos, avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.	SIEE
	- Ús dels instruments més comuns de les TIC per a col·laborar i comunicar-se amb la resta del grup amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies,	- Participar en intercanvis comunicatius de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional aplicant les estratègies lingüístiques i no lingüístiques del nivell educatiu pròpies de la	CCLI CAA CD

	comprendre les idees alienes, compartir informació i recursos, i construir un producte o meta col·lectiva. Correu electrònic. Mòduls cooperatius en entorns personals d'aprenentatge com a blogs, fòrums, wikis...	interacció oral utilitzant un llenguatge no discriminatori, compartir informació i continguts digitals utilitzant eines de comunicació TIC, serveis web i entorns virtuals d'aprenentatge aplicant bones formes de conducta en la comunicació preventives de males pràctiques.	
	- Iniciativa i innovació. Autoconeixement. Valoració de fortaleces i debilitats. Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Superar obstacles i fracassos. Perseverança, flexibilitat. Pensament alternatiu. Sentit crític.	- Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tenir iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleces i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.	SIEE
1: Si sóc lliure, per què no puc fumar a l'IES	- L'especificitat de l'ésser humà. Naturalesa i cultura. - La persona: un projecte inacabat.	- Distingir a través d'exemples o estudi de casos la conducta instintiva del comportament guiat per les decisions i la raó, i donar raons sobre la importància de responsabilitzar-se de les accions pròpies i les seues conseqüències per a redefinir el concepte de llibertat.	CSC CCLI
	- La dimensió moral de l'ésser humà. Llibertat com a fonament de la moral. Racionalitat comunicativa i racionalitat instrumental com a criteris de decisió i de valoració de l'acció humana.	- Reconèixer en les accions de la seua vida quotidiana i de l'àmbit públic aquelles que tenen un caràcter moral.	CSC CCLI
2: ...I per què he de ser bo?	- Racionalitat i llibertat. El coneixement com a condició <i>sine qua non</i> per a una elecció lliure. - Societat de la informació i opinió pública.	- Reconèixer la importància del coneixement per al bon ús de la llibertat. - Reconèixer els obstacles a una informació objectiva en la nostra societat de la informació.	CSC CCLI
	- El valors morals. - Normes morals com a	-Explicar i reconèixer els valors ètics que hi són	CSC CCLI

	expressió de drets i valors. - La qüestió nuclear de l'Ètica: la fonamentació de les accions moralment bones: per què he de ser bo?	sempre al darrere de les seues decisions lliures. - Justificació de la necessitat de la moral com un dels sistemes que regulen les nostres relacions en la societat.	
3: Hi ha humans sense drets?	- La dignitat com a valor fonamental dels éssers humans. El reconeixement de la dignitat de la persona com a fonament dels altres drets humans.	- Reconèixer la dignitat humana com el valor fonamental del que se'n deriven tots el drets universals i inalienables de la DUDH.	CSC CCLI
	- Articulació dels drets humans des d'una perspectiva global: construcció històrica dels drets humans. Característiques dels drets humans.	- Descriure fets històrics que han influït en la conquesta dels drets humans universals relacionant-los amb les distintes generacions en què s'agrupen buscant informació de diverses fonts.	CSC CCLI
	- La DUDH. Origen històric de la DUHD. Antecedents històrics de la Declaració. Drets universals com a fonament de les democràcies modernes.	- Investigar sobre l'origen de l'ONU i la firma de la DUDH com a document que reivindica el reconeixement dels drets humans universals i avaluar els problemes a què s'enfronta la seua aplicació en l'actualitat reconeixent el paper de les ONGs.	CSC CCLI SIEE
4: Per què m'han d'importar els altres?	- La sociabilitat natural i necessària de l'ésser humà. - Les relacions contradictòries amb els nostres semblants. - La justícia com a virtut. El punt de vista moral: justícia i drets dels altres. L'empatia.	- Reconèixer la imprescindible sociabilitat de la nostra condició d'humans. - Reconèixer les nostres diferències. Els altres poden ser el cel o l'infern. Explicar la necessitat de construir de mode feliç les relacions amb els altres. - Explicar la importància de l'empatia.	CSC CCLI SIEE
5: Per què no he de penjar tot el que se m'occurisca a Internet?	- La doble dimensió de la nostra vida: allò públic i allò privat. - Hàbits i conductes en la comunicació i en la protecció dels individus de les males pràctiques com	- Distingir el que pertany a la nostra vida privada i el que és propi de la nostra vida pública. - Utilitzar un llenguatge no discriminatori, compartir informació i continguts	CSC CCLI CAA CD

	el ciberassetjament. Anàlisi del públic destinatari i adaptació de la comunicació en funció del mateix.	digitals utilitzant eines de comunicació TIC, serveis web i entorns virtuals aplicant bones formes de conducta en la comunicació preventives de males pràctiques.	
	- Avantatges i riscos del ciberespai.	- Analitzar el grau de dependència de les noves tecnologies en la vida quotidiana a través de l'estudi de casos i realitzar tasques o projectes que alerten dels riscos del seu ús indiscriminat.	CSC SIEE CCLI
	- La llibertat de l'individu i la intervenció de l'Estat.	- Reflexionar sobre els diferents dilemes ètics que ens assalten en la nostra vida quotidiana al voltant dels límits de la nostra llibertat enfront de les limitacions que ens imposa l'Estat.	CSC SIEE CCLI
6: Per què he d'obeir les lleis?	- Necessitat de les lleis. Dret, facticitat i validesa de la justícia. El caràcter artificial de la naturalesa humana. Caràcter convencional del dret. Origen i validesa del dret. - Teories del dret: iusnaturalisme, convencionalisme, positivisme jurídic. El problema de la fonamentació de les normes jurídiques.	- Explicar la necessitat de les normes jurídiques per al funcionament de qualsevol societat. - Aportar evidències sobre l'origen convencional del dret a través de la creació d'històries en què el punt de partida siga el d'un grup de persones en una situació d'absència de normes.	CSC SIEE CCLI
	- Distingir entre legalitat i legitimitat. Normes jurídiques i normes morals.	- Identificar a través de notícies, situacions reals o estudi de casos la vulneració dels drets legítims de les minories (ètniques, religioses, sexuals, etc.) realitzant tasques o projectes individuals o col·lectius que promoguen la seua defensa.	CSC SIEE CCLI
	- La justificació de la violència legítima de l'Estat. - La qüestió de la desobediència civil.	- Justificar l'ús de la violència per part de l'Estat establint amb claredat i fermesa els seus límits. - Reflexionar i debatre sobre els dilemes morals que poden sorgir enfront	CSC SIEE CCLI

		dels conflictes entre la llei i la moral.	
7: Per què el meu vot val el mateix que el del meu veí maltractador?	<ul style="list-style-type: none"> - De la polis a l'Estat modern. L'ésser humà com a animal polític. - Democràcia representativa i democràcia participativa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les característiques bàsiques del nostre sistema polític i els seus tipus. 	CSC CCLI
	<ul style="list-style-type: none"> - Problemes de fonamentació i de funcionament de les nostres democràcies modernes. - Problemes de legitimació del poder polític. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar els aspectes millorables de les nostres democràcies. - Analitzar situacions de la vida real en què l'absència d'implicació i participació de la ciutadania ha generat discriminació o pèrdua de drets legítims que tota democràcia ha de protegir. 	CSC CCLI
8: Què tenen en comú Carmen, Otto, Andreas i Sophie?	<ul style="list-style-type: none"> - Què és la Unió Europea. Democràcia i ciutadania global. 	<ul style="list-style-type: none"> - Descriure què és la Unió Europea i identificar els beneficis rebuts i les responsabilitats adquirides pels Estats membres en notícies d'actualitat. 	CSC CCLI
	<ul style="list-style-type: none"> - Ciutadania global com a subjecte de construcció del veïnatge universal. - Pobresa i interconnexió econòmica. - Desenvolupament sostenible i justícia social global. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les amenaces que per al medi ambient, la vida i la defensa dels drets humans té el fenomen de la globalització. 	CSC CCLI
9: Hauríem de construir el monstre de Frankenstein?	<ul style="list-style-type: none"> - La capacitat humana de saber i transformar. Coneixement i interès; la no neutralitat valorativa de la ciència. La Il·lustració projecte inacabat: el progrés en la ciència i en els àmbits moral i polític. Dialèctica de la Il·lustració: els riscos en la noció de progrés. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar les implicacions ètiques del progrés científicotècnic i argumentar sobre la no-neutralitat valorativa de la investigació científica. 	CSC CCLI CMCT
	<ul style="list-style-type: none"> - La reflexió etico-política. Reflexió sobre els fins de la investigació. Dilemes morals sorgits de la nostra capacitat tecnològica. 	<ul style="list-style-type: none"> - Resoldre dilemes morals plantejats a partir dels nous descobriments científics argumentant les decisions per les quals s'opta. 	CSC CAA CCLI CMCT
	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexió sobre l'aplicació social de la tècnica. Tecnodependència i alienació humana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar el grau de dependència de les noves tecnologies en la vida quotidiana a través de 	CSC SIEE CCLI CMCT

	Desenvolupament. Societat de la informació i opinió pública. La consciència ecològica.	l'estudi de casos, i realitzar tasques o projectes que alerten dels riscos del seu ús indiscriminat. - Reconèixer les amenaces que per al medi ambient, la vida i la defensa dels drets humans té l'aplicació no reflexiva i indiscriminada de l'avanç científicotecnològic.	
--	--	---	--

Competències Clau

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguirem el plantejament del llibre de text de l'assignatura que anem a utilitzar, *Valors Ètics 3r ESO* de l'editorial Diálogo. Els continguts de cada unitat didàctica s'aborden amb una lectura inicial que posa damunt de la taula alguns dels problemes principals que han de ser objecte de reflexió. Des d'aquesta reflexió inicial sorgiran els conceptes necessaris per comprendre els assumptes tractats al llarg del tema. A partir d'aquest inici es desenvolupen els continguts teòrics contínuament interromputs per textos i activitats que els expliquen i els reforcen pas a pas. El camí pedagògic de cada unitat pretén extraure els nuclis fonamentals de continguts a partir de la discussió i el debat dels múltiples exemples, dilemes i històries que recorren totes les pàgines del llibre de text utilitzat.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Són 9 unitats didàctiques que es distribueixen al llarg del curs de la següent manera:

1ª avaluació: Unitats 1, 2 i 3

2ª avaluació: Unitats 4, 5 i 6

3ª avaluació: Unitats 7, 8 i 9

Aquesta distribució suposa que, degut a l'escàs nombre de classes de l'assignatura (1 hora setmanal), disposarem d'unes 4 classes per treballar cada unitat (càlcul aproximatiu, degut a les incerteses pel que fa al calendari escolar l'hora de redactar aquesta programació).

A més a més cal ser conscients de que aquesta distribució temporal és tan sols una proposta. Les diferències entre diversos grups, el desigual nombre de classes per avaluació degut a activitats extraescolars, festivitats locals, així com altres raons poden fer recomanable alterar-la al llarg del curs.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia farà insistència, especialment, en la comprensió lectora de textos breus, notícies, documents d'actualitat, així com en la visualització de reportatges, documentals o pel·lícules sobre els temes estudiats en el curs. Els punts centrals en què es basa la metodologia són:

- a) Interacció i aprenentatge: l'objectiu últim és que tots els alumnes i les alumnes sense exclusió, adquirisquen els millors aprenentatges possibles.
- b) Aprenentatge situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària.
- c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn.
- d) Didàctica específica de l'àrea, ja siga de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts; atenent la seua singularitat s'utilitzen distints recursos. La lectura i anàlisi de textos tant filosòfics com d'actualitat (notícies), l'anàlisi i composició escrita a partir de materials audiovisuals, són recursos imprescindibles. Però també és necessari treballar l'expressió oral; treballs individuals o en grup, que requerisquen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Com a activitats complementàries poden proposar-se al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com ara visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències en l'Institut, etc. sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació estan exposats a la quarta columna del quadre de l'apartat 4. Continguts.

b) Instruments d'avaluació

Com indica la llei, una assignatura que pretén desenvolupar en els alumnes actituds de tolerància democràtica no pot comptar amb una metodologia unitària. Partint dels di-versos interessos i inquietuds tant del professor com dels alumnes en l'assignatura, haurem de concebre una didàctica oberta.

És notable la diversitat dels objectius que es pretenen assolir per la qual cosa el professor haurà d'emprar diferents eines que permeten la seua consecució. En qualsevol cas enumerem a continuació alguns dels procediments i tècniques que seguirem:

a) *Exposicions del professor*: és la millor eina per introduir continguts de caràcter conceptual. Si bé no és l'única opció didàctica, seran imprescindibles. Malgrat això és convenient reforçar-les amb altres tipus d'activitats.

b) *Redaccions*: la redacció de textos d'una certa extensió és fonamental per diversos motius. En primer lloc perquè permet desenvolupar la capacitat d'exposar i enllaçar idees per escrit. D'altra banda els escrits permeten aplicar els conceptes apresos així com buscar informació.

c) *Debats*: eina fonamental a l'hora de promoure els valors de tolerància i convivència que sustenten l'assignatura. D'altra banda permeten desenvolupar les facultats lingüístiques de l'alumnat. Els debats exigeixen, al seu torn, elaboració d'idees per a la seua exposició així com la recerca i processament d'informació.

d) *Treballs d'investigació*: aquests poden ser elaborats també en grup. D'aquesta manera es fomenta el treball en equip i la col·laboració. D'altra banda permeten l'elaboració dels continguts impartits i un treball d'aprofundiment que permet reforçar-los. Aquests treballs poden ser exposats a classe. D'aquesta manera seran els alumnes els que, supervisats pel professor, expliquen i desenvolupen els continguts. Es fomenta així la participació i la implicació de l'alumnat en el desenvolupament de la matèria.

e) *Materials audiovisuals*: la seua utilització en classe pot permetre als alumnes documentar-se i reflexionar sobre situacions concretes en les que es puguen observar algunes de les situacions de desigualtat, incompliment dels Drets Humans o alguns dels canvis socials a què fan referència els objectius. D'altra banda és interessant l'ús d'alguns documentals o pel·lícules que ens ajuden a comprendre alguns dels continguts.

f) *Lectura i comentari de textos*: tant els llibres de lectura, com la lectura i comentari de textos breus són una eina important dins de la didàctica de l'Ensenyament Secundari Obligatori ja que en la seua regulació es reconeix el foment de la lectura com un dels seus objectius. Al seu torn, pot complir una funció anàloga a la dels materials audiovisuals. A això cal afegir que permeten el desenvolupament de la comprensió lectora i milloren aspectes com la redacció o l'ortografia.

Com ja hem assenyalat, aquests són només alguns dels procediments que recomanem per enfocar la metodologia de la matèria. És recomanable sempre concretar a mesura que es va desenvolupant el curs de manera que pugam pal·liar deficiències o incidir en aspectes positius.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempen no només l'assoliment dels objectius expressats a l'esmentat apartat 4., sinó que inclouen els següents elements:

1. Identificar i rebutjar les actituds de discriminació en situacions concretes aplicant un criteri autònom. Aquest criteri permet comprovar si l'alumnat, davant la presentació d'un cas o situació simulada o real, és capaç de reconèixer la discriminació que, per motius diversos, pateixen determinades persones en les societats actuals.
2. Participar en la vida del centre i de l'entorn i practicar el diàleg per superar els conflictes. Amb aquest criteri es pretén avaluar si els alumnes i les alumnes han desenvolupat habilitats socials de respecte i tolerància cap al seu entorn. Ja siga mitjançant el diàleg i el respecte a les persones o mitjançant la participació activa i constructiva en la vida del centre.
3. Utilitzar diferents fonts d'informació i ser capaç de processar-les i seleccionar-les així com emprar-les a l'hora d'exposar o debatre. Ser capaç de construir un discurs argumentat. Aquest criteri pretén comprovar si l'alumnat coneix les tècniques del debat, si es documenta degudament i si és capaç d'analitzar, sintetitzar i exposar la informació integrant-la en la seua argumentació.
4. Identificar els principis bàsics de la Declaració Universal dels Drets Humans i la seua evolució, distingir situacions de violació dels mateixos i reconèixer i rebutjar les desigualtats. Aquest criteri avalua el grau de coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans i altres convencions i declaracions universals i la seua evolució històrica, si l'alumnat reconeix els actes i les situacions de violació de drets humans en el món actual, i les discriminacions que encara pateixen alguns col·lectius.
5. Mostrar actituds cíviqes davant la vida quotidiana, relatives a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement de les responsabilitats

ciutadanes i les obligacions cíviques que corresponen al ciutadà pel que fa a la cura de l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient.

6. Identificar alguns dels trets de les societats actuals (tecnologia, pluralitat cultural, convivència urbana, globalització etc.) mantenint una actitud responsable i crítica davant els mateixos. Comprendre, al seu torn, les desigualtats que aquests canvis generen i desenvolupar actituds responsables que contribueixen a la seua millora. Aquest criteri pretén avaluar si se saben identificar els problemes derivats dels canvis socials més recents com són les desigualtats que produeixen. D'altra banda es tracta de comprendre el paper que la informació i la comunicació tenen en les nostres societats actuals, així com fomentar una actitud crítica davant dels mitjans de comunicació de masses.

7. Assistir diàriament a classe i justificar adequadament les absències. Si l'alumne falta de manera injustificada un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.

8. Realitzar les activitats encomanades pel professor i participar del treball diari de l'aula.

9. Mantenir una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

Resumint i concretant, l'avaluació de l'alumnat es dividirà de la següent manera: el treball setmanal tindrà un valor del 70% de la nota final de cada trimestre, mentre que l'actitud es valorarà un 30%.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas de que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit durant l'avaluació, el professor acordarà amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, el mode i el moment en que hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de mode satisfactori la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE RECOLZAMENT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari seran significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Valors Ètics es un treball amb textos. La qual cosa implica treballar diàriament la comprensió lectora. A tal efecte amb la lectura dels textos sempre es proposen una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més a més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en

totes les unitats didàctiques parant especial atenció en l'estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

Per últim, pel que fa al foment de la lectura es proposa en cadascuna de les unitats didàctiques una novel·la juvenil relacionada amb els temes de la unitat, amb la qual ampliar el debat i aprofundir en els continguts.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de la comunicació

Algunes de les activitats proposades en totes les unitats didàctiques fan referència a la comunicació audiovisual i les TIC. En elles es proposa la recerca d'informació en la xarxa per tal d'ampliar informació i completar els continguts estudiats a classe. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més a més l'alumnat ha d'acostumar-se a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix a les diferents webs. Finalment, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, de manera que haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

Com hem dit al principi de la programació, Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les seues unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. Tant en les unitats que aborden directament les característiques del nostre sistema democràtic (unitat 7) o de les institucions internacionals que configuren l'ordre mundial (unitat 8), com en la resta de les unitats es reflexiona, es desenvolupen de manera exhaustiva i es treballen pràcticament a través de diferents dilemes els valors ètics que conformen el nostre concepte de ciutadania.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, podrà realitzar-se una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El valor de la reflexió ètica que ofereix l'assignatura Valors Ètics ha de centrar-se en dotar els alumnes i les alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguin el rigor, la coherència i la fundamentació racional necessaris perquè les seues eleccions siguin dignes de guiar la seua conducta, la seua vida personal i les seues relacions socials.

El currículum bàsic s'estructura entorn de tres eixos. En primer lloc, pretén complir amb el mandat de la Constitució espanyola, que fixa com a objecte de l'educació el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i llibertats fonamentals, que han d'interpretar segons l'establert a la Declaració Universal dels Drets Humans i en els acords internacionals ratificats per Espanya per promoure la seua difusió i desenvolupament, garantint el seu compliment per a tota la humanitat.

En segon lloc, contribueix a potenciar l'autonomia dels joves i a preparar-los per convertir-se en els principals agents del seu propi desenvolupament, aprenent a construir, mitjançant una elecció lliure i racionalment fonamentada en valors ètics i la inversió del seu propi esforç, un pensament i un projecte de vida propis, assumint de manera conscient, crítica i reflexiva l'exercici de la llibertat i control sobre la seua pròpia existència.

Finalment, contribueix a afavorir la construcció d'una societat lliure, igualitària, pròspera i justa, mitjançant la participació activa de ciutadans conscients i respectuosos dels valors ètics en què ha de fonamentar-se la convivència i la participació democràtica, reconeixent els drets humans com a referència universal per superar els conflictes, defensar la igualtat, el pluralisme polític i la justícia social.

b) Contextualització

L'assignatura Valors Ètics pretén promoure la reflexió ètica com a activitat fonamental i pròpia de l'ésser humà, a partir de la qual orientem la nostra conducta i les relacions interpersonals. Per això, el seu objectiu principal és que els alumnes i les alumnes arriben a sentir-se artífexs de la seua persona, de la societat en què viuen, així com del món que els agradaria construir, ajudant-los a desenvolupar tant les seues capacitats cognitives com afectives per consolidar la reflexió com un hàbit necessari en la consecució de la seua autonomia i la justificació racional de les seues eleccions com a guia de la seua conducta en tots els àmbits de la vida.

Des d'aquesta àrea s'aporten les bases d'una formació cívica-social que ajudarà a desenvolupar les competències necessàries per situar-se en una realitat social diversa i globalitzada, contribuint a promoure el pensament crític i una actitud responsable amb la seua vida i el seu entorn social i natural. A través d'aquesta matèria l'alumnat s'inicia en el coneixement i l'assumpció responsable dels seus drets i deures com a persona, com a membre d'un grup i com a pertanyent a una societat mundial i, per tant, en la formació acadèmica i en la consecució d'una vida assolida i digna.

De la mateixa manera, l'alumnat s'inicia en el plantejament de qüestions que ens afecten a tots els éssers humans; com diria Kant: què he de fer?, què puc esperar si faig el que he de fer?, són preguntes essencials i irrenunciables que tractarà de respondre realitzant recerques sobre els principals problemes i reptes del nostre món, proposant solucions i aprenent a comunicar-les; habilitats que, sens dubte, són importants i útils al llarg de la vida i que contribueixen al seu torn a una convivència pacífica i a l'exercici de la ciutadania democràtica. Per tot això, l'aprenentatge cooperatiu i el diàleg entre iguals, que promou el debat, no és només una recomanació pedagògica, és una exigència de l'acció orientada a l'enteniment, que rebutja la violència i els prejudicis a l'hora de resoldre conflictes i que, per això, s'ha de tenir present al llarg d'aquesta etapa.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA RESPECTIVA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O L'ÀMBIT

En l'Article 15 del Capítol I del Títol II referent a l'Educació Secundària Obligatòria del Decret 87/2015 de 5 de juny, pel qual s'estableix el currículum i la ordenació general de l'ESO i el batxillerat, s'assenyala com a objectius de l'etapa, entre uns altres, els següents:

- i) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.
- f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere.
- h) Formar a l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

Per aconseguir aquests objectius es presenta l'assignatura de Valors Ètics dins d'un projecte comú establert al llarg dels quatre cursos de l'ESO.

3. COMPETÈNCIES

Valors ètics contribueix de forma substancial al desenvolupament de la competència social i ciutadana perquè és aquesta la que està present en el desenvolupament de tots els seus continguts. La competència en comunicació lingüística es treballa en tot moment atès que és a través de l'acció comunicativa com construïm el nostre món social i tractem d'arribar a acords per vehicular la relació amb els altres. La competència aprendre a aprendre és també clau perquè es fomenta l'autonomia personal i l'esperit crític que permet a l'alumnat l'autoregulació dels seus processos cognitius i de la seua conducta en diferents contextos garantint que adquireisca recursos suficients per formar-se permanentment. L'aportació de l'àrea a la competència de consciència i expressions culturals se centra en el coneixement de les manifestacions culturals de l'entorn, i propicia una actitud d'obertura i de respecte cap a la diversitat d'expressions culturals. Aquesta matèria també treballa la competència digital en relació a la recerca d'informació, la seua interpretació, així com en l'elaboració de treballs en format digital. L'alumnat ha de saber com i què buscar perquè no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament. La competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia, encara que no és pròpiament una competència d'aquesta matèria, es treballa en la unitat de continguts "Som el virus més perillós?".

Finalment Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de tots els seus blocs mitjançant la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

4. CONTINGUTS

UNITATS	CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ	COMPETÈNCIES CLAU
TOTES	-Estratègies de planificació, organització i gestió. -Selecció de la informació tècnica i recursos materials. -Avaluació de processos i resultats.	- Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, adaptar-los a canvis	SIEE

	-Valoració de l'error com oportunitat. -Habilitats de comunicació.	i imprevists, avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.	
	- Ussos dels instruments més comuns de les TIC per a col·laborar i comunicar-se amb la resta del grup amb la finalitat de planificar el treball, aportar idees constructives pròpies, comprendre les idees alienes, compartir informació i recursos, i construir un producte col·lectiu. -Correu electrònic. - Mòduls cooperatius en entorns personals d'aprenentatge com a blogs, forums, wikis...	- Participar en intercanvis comunicatius de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional aplicant les estratègies lingüístiques i no lingüístiques del nivell educatiu pròpies de la interacció oral utilitzant un llenguatge no discriminatori, compartir informació i continguts digitals utilitzant eines de comunicació TIC, serveis web i entorns virtuals d'aprenentatge aplicant bones formes de conducta en la comunicació preventiva de males pràctiques	CCLI CAA CD
	- Iniciativa i innovació. Autoconeixement. Valoració de forteses i febleses. Autorregulació de emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Superar obstacles i fracassos. Peseverancia, flexibilitat. Pensament alternatiu. Sentit crític.	- Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tenir iniciativa per emprendre i proposar accions sent conscient de les seues forteses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives	SIEE
1: Humans amb drets?	- Anàlisi de la DUHD. - L'origen dels DDHH. - La dignitat de la persona com a fonament de la DUDH. - Caràcter universal i inalienable dels drets humans. - DUDH referència universal en l'articulació de les relacions humanes.	- Analitzar el preàmbul de la DUHD i els Articles 1, 2 i 30 i reconèixer la dignitat humana com el valor fonamental del que en deriven tots els drets universals i inalienables que es recullen en dita Declaració i evidenciar com es manifesta en alguns d'aquests drets	CSC CCLI CAA
2: La plasmació dels drets humans en las lleis dels Estats.	- 2: La plasmació dels drets humans en les lleis dels Estats - Constitucionalisme: aplicació de la DUDH en l'àmbit dels Estats. - Pluralisme social i mínims de justícia compartida	- Reconèixer en els articles (del 17 al 21) de la DUDH els principis que han de regir les relacions entre els ciutadans i l'Estat com a salvaguarda dels drets i llibertats individuals i posar exemples	CSC CCLI CAA

	<p>ts.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El liberalisme polític de Rawls: proposta pel respecte i la igualtat entre els ciutadans. 	<p>de la seua vigència en actuacions de l'Estat en diferents àmbits.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificar en la Constitució espanyola la inclusió de l'article 3 de la DUDH i reconèixer el compromís dels espanyols amb la seguretat i la pau a nivell nacional i internacional. Exemplificar l'esmenat compromís a través de notícies d'actualitat. - Debatre partint de casos reals el conflicte entre els principis ètics de l'individu i els de l'ordre civil, proposar solucions i contrastar-les amb la resposta que proposa la teoria de la justícia de Rawls. 	
3: Drets humans en el món?	<ul style="list-style-type: none"> - Constitucionalització del Dret Internacional. - Organismes Internacionals (UE, ONU, etc.). - La tasca de les Organitzacions no governamentals (ONG). 	<ul style="list-style-type: none"> - Debatre sobre la obligació d'ingerència i pel dret internacional en situacions de violació dels drets humans per part d'un Estat i reconèixer l'efectiva aplicació de la DUDH en casos reals. - Descriure la funció i actuacions d'institucions i moviments civils (ONG, FSM, etc.) que treballen per la defensa i el respecte pels Drets Humans buscant informació sobre les mateixes i exposant públicament els resultats de la seua investigació amb ajuda de recursos diversos. 	<p>CSC CCLI CAA</p>
4: T'imagines un món sense països?	<ul style="list-style-type: none"> - L'ús públic de la Raó: Kant, autonomia i il·lustració. - Habermas: ètica del discurs. - Tribunals Internacionals de Justícia com a referent de l'esfera pública. - Democràcia mediàtica i ciutadania global. - Ciutadà cosmopolita 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar, partint de situacions reals, l'impacte dels mitjans de comunicació massiva en la formació de l'opinió pública i argumentar sobre la necessitat o no d'una regulació ètica i jurídica en relació amb el seu ús. - Analitzar textos breus d'autors contemporanis 	<p>CSC CCLI SIEE CAA</p>

	<p>com a subjecte de la democràcia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La "pau perpètua" com a idea regulativa en una societat global. - Formació d'una voluntat política 	<p>que des de diferents perspectives reflexionen sobre la necessitat de fer efectius els drets humans.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argumentar sobre el deure de l'Estat i la necessitat de participació ciutadana per afermar, a través de processos democràtics, el respecte i defensa dels drets humans davant els riscos de deshumanització i destrucció del planeta com a possibles conseqüències del fenomen de la globalització. 	
5: Tots som africans	<ul style="list-style-type: none"> - Pobresa i justícia social global. - Conflictes armats i dret internacional. - Les aportacions dels immigrants al país d'acollida. Migracions i xenofòbia. - Fronteres, migracions i drets humans. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar els problemes que tracten i les solucions que es proposen en diferents Cims i Conferències a nivell internacional i avaluar el grau de compliment dels acords aconseguits buscant informació sobre les mesures. - Analitzar informació sobre els índexs de pobresa al món, moviments migratoris i conflictes bèl·lics i evidenciar les seues relacions recíproques a partir de les dades publicades per fonts fiables. - Seleccionar un problema d'entre aquells que requereixen una solució global justificant la seua elecció i simular la negociació de les possibles actuacions que contribueixen a la seua resolució. 	<p>CSC CCLI CAA SIEE</p>
6: Som el virus més perillós?	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexió sobre les finalitats de la recerca científica i la seua connexió amb interessos econòmics. - Relació entre pobresa, immigració i ecologia. - La consciència ecològica i el desenvolupament 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar les relacions entre el progrés científic i les finalitats i aplicacions del mateix. - Descriure la relació entre els problemes relacionats amb la salut del planeta i altres fenòmens socials com la pobresa i 	<p>CSC SIEE CCLI</p>

	sostenible. - Les conseqüències de les accions de l'ésser humà sobre la naturalesa. - Els drets dels altres animals.	les migracions. Reflexionar sobre els problemes ecològics com a problemes globals. - Descriure els principals problemes i reptes ecològics globals que té plantejats l'ésser humà, així com les seues possibles solucions. - Argumentar la necessitat d'establir una consciència ecològica mundial i el canvi d'estils de vida que permeten un desenvolupament sostenible mundial. - Debatre les diferents postures respecte a si els animals tenen drets. Reflexionar sobre les tradicions culturals que comporten maltracte animal i hagen de tenir la seua valoració ètica.	

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguirem el plantejament del llibre de text de l'assignatura que anem a utilitzar, *Valors Ètics 4º ESO* de l'editorial Dialogo. Els continguts de cada unitat didàctica s'aborden amb una lectura inicial que posa sobre la taula alguns dels problemes principals que han de ser objecte de reflexió. Des d'aquesta reflexió inicial sorgiran els conceptes necessaris per comprendre els assumptes tractats al llarg del tema. A partir d'aquest inici es desenvolupen els continguts teòrics contínuament interromputs per textos i activitats que els expliquen i els reforcen pas a pas. El camí pedagògic de cada unitat pretén extreure els nuclis fonamentals de continguts a partir de la discussió i el debat dels múltiples exemples, dilemes i històries que recorren totes les pàgines del llibre de text utilitzat.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Són 6 unitats didàctiques que es distribueixen al llarg del curs de la següent manera:

1ª avaluació: Unitats 1 i 2.

2ª avaluació: Unitats 3 i 4.

3ª avaluació: Unitats 5 i 6.

Aquesta distribució suposa que, a causa de l'escàs nombre de classes de l'assignatura (1 hora setmanal), disposarem d'unes 9 classes per treballar cada unitat (càlcul aproximatiu).

A més, cal ser conscients que aquesta distribució temporal és tan sols una proposta. Les diferències entre diversos grups, el desigual nombre de classes per avaluació a causa d'activitats extraescolars, festivitats locals, així com altres raons poden fer recomanable alterar-la al llarg del curs.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia posarà l'accent, especialment, en la comprensió lectora de textos breus, notícies, documents d'actualitat, així com en la visualització de reportatges, documentals o pel·lícules sobre els temes estudiats en el curs.

Els punts centrals en els quals es basa la metodologia són:

a) Interacció i aprenentatge: l'objectiu últim és que tots els alumnes i alumnes sense exclusió, adquireixen els millors aprenentatges possibles.

b) Aprenentatge situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària.

c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn.

d) Didàctica específica de l'àrea, ja siga de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts; atenent a la seua singularitat s'utilitzen diferents recursos. La lectura i anàlisi de textos tant filosòfics com d'actualitat (notícies), l'anàlisi i composició escrita a partir de materials audiovisuals, són recursos imprescindibles. Però també és necessari treballar l'expressió oral; treballs individual o en grup, que requereixen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries.

Com a activitats complementàries poden proposar-se al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com a visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències en l'Institut, etc. sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

En concret tenim previst per al mes de març de 2018 una visita a les institucions valencianes: a les Corts i a la Generalitat. A més a més, per al mes d'abril, proposem una exposició de fotos de temàtica filosòfica. Per últim, organitzarem una exposició amb cites filosòfiques comentades pels alumnes (que anomenem Filosofia al carrer), aproximadament al mes de març.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació estan exposats en la quarta columna del quadre del l'apartat 4. Continguts.

b) Instruments d'avaluació

Com indica la llei, una assignatura que pretén desenvolupar en els alumnes actituds de tolerància democràtica no pot comptar amb una metodologia unitària. Partint dels diversos interessos i inquietuds tant del professor com dels alumnes en la assignatura, haurem de concebre una didàctica oberta.

És notable la diversitat dels objectius que es pretenen aconseguir, per tant el professor haurà d'emprar diferents eines que permeten la seua consecució. En qualsevol cas enumerem a continuació alguns dels procediments i tècniques que seguirem:

i) Exposicions del professor: és la millor eina per introduir continguts de caràcter conceptual. Si bé no és l'única opció didàctica, seran imprescindibles. Malgrat això és convenient reforçar-les amb altres tipus d'activitats.

ii) Redaccions: la redacció de textos de certa extensió és fonamental per diversos motius. En primer lloc perquè permet desenvolupar la capacitat d'exposar i enllaçar idees per escrit. D'altra banda, els escrits permeten aplicar els conceptes apresos així com buscar informació.

iii) Debats: eina fonamental a l'hora de promoure els valors de tolerància i convivència que sustenten l'assignatura. D'altra banda, permeten desenvolupar les facultats lingüístiques de l'alumnat. Els debats exigeixen, al seu torn, elaboració d'idees per a la seua exposició així com la cerca i processament d'informació.

iv) Treballs de recerca: aquests poden ser elaborats també en grup. D'aquesta manera es fomenta el treball en equip i la col·laboració. D'altra banda, permeten l'elaboració dels continguts impartits i un treball d'aprofundiment que permet reforçar-los. Aquests treballs poden ser exposats en classe. Així seran els alumnes els qui, supervisats pel professor, expliquen i desenvolupen els continguts. Es fomenta així la participació i la implicació de l'alumnat en el desenvolupament de la matèria.

v) Materials audiovisuals: la seua utilització en classe pot permetre als alumnes documentar-se i reflexionar sobre situacions concretes en les quals es puguen observar algunes de les situacions de desigualtat, incompliment dels Drets Humans o alguns dels canvis socials dels que fan referència els objectius. D'altra banda, és interessant l'ús d'alguns documentals o pel·lícules que ens ajuden a comprendre alguns dels continguts.

vi) Lectura i comentari de textos: tant els llibres de lectura, com la lectura de textos breus són una eina important dins de la didàctica de l'Ensenyament Secundària Obligatòria ja que en la seua regulació es reconeix el foment de la lectura com un dels seus objectius. Al seu torn, pot complir una funció anàloga a la dels materials audiovisuals. A això cal afegir que permeten el desenvolupament de la comprensió lectora i milloren aspectes com la redacció o l'ortografia.

Com ja hem assenyalat, aquests són només alguns dels procediments que proposem per enfocar la metodologia de la matèria. És recomanable sempre anar concretant a mesura que es va desenvolupant el curs de manera que puguem pal·liar deficiències o incidir en aspectes positius.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempen no només l'assoliment dels objectius expressats en aquest apartat 4., sinó que inclouen els següents elements:

1. Identificar i rebutjar les actituds de discriminació en situacions concretes aplicant un criteri autònom. Aquest criteri permet comprovar si l'alumnat, davant la presentació d'un cas o situació simulada o real, és capaç de reconèixer la discriminació que, per motius diversos, sofreixen determinades persones en les societats actuals.

2. Participar en la vida del centre i de l'entorn, i practicar el diàleg per superar els conflictes. Amb aquest criteri es pretén avaluar si els alumnes i les alumnes han desenvolupat habilitats socials de respecte i tolerància cap al seu entorn. Ja siga mitjançant el diàleg i el respecte a les persones o mitjançant la participació activa i constructiva en la vida del centre.

3. Utilitzar diferents fonts d'informació i ser capaç de processar-les i seleccionar-les, així com emprar-les a l'hora d'exposar o debatre. Ser capaç de construir un discurs argumentat. Aquest criteri pretén comprovar si l'alumnat coneix les tècniques del debat, si es documenta degudament i si és capaç d'analitzar, sintetitzar i exposar la informació integrant-la en la seua argumentació.

4. Identificar els principis bàsics de la Declaració Universal dels Drets Humans i la seua evolució, distingir situacions de violació dels mateixos i reconèixer i rebutjar les desigualtats. Aquest criteri avalua el grau de coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans i altres convencions i declaracions universals i la seua evolució històrica, si l'alumnat reconeix els actes i les situacions de violació de drets humans al món actual, i les discriminacions que encara sofreixen alguns col·lectius.

5. Mostrar actituds cíviqües davant la vida quotidiana, relatives a cura de l'entorn, la seguretat vial, la protecció civil, el consum responsable o la protecció del medi ambient. Amb aquest criteri es pretén avaluar el grau de coneixement de les capacitats ciutadanes i les obligacions cíviqües que corresponen al ciutadà relatives a cura de l'entorn, la seguretat vial, la protecció civil, el consum o la protecció del medi ambient.

6. Identificar alguns dels trets de les societats actuals (tecnologia, pluralitat cultural, convivència urbana, globalització etc.) mantenint una actitud responsable i crítica davant els mateixos. Comprendre, al seu torn, les desigualtats que aquests canvis generen i desenvolupar actituds responsables que contribueixin a la seua millora. Aquest criteri pretén avaluar si se saben identificar els problemes derivats dels canvis socials més recents com són les desigualtats que produeixen. D'altra banda, es tracta de comprendre el paper que la informació i la comunicació tenen en les nostres societats actuals, així com fomentar una actitud crítica davant els mitjans de comunicació de masses.

7. Assistir diàriament a classe i justificar adequadament les absències. Si l'alumne falta de manera injustificada un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.

8. Realitzar les activitats encomanades pel professor i participar del treball diari de l'aula.

9. Mantenir una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

Resumint i concretant, l'avaluació de l'alumnat es dividirà de la següent manera: el treball setmanal tindrà un valor del 70% de la nota final de cada trimestre, mentre que l'actitud es valorarà un 30%.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han aconseguit durant l'avaluació, el professor acordarà amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, la manera i el moment en què hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mitjans extraordinaris que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari seran significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específiques de tractament personalitzat.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Valors Ètics és un treball amb textos. El que implica treballar diàriament la comprensió lectora. A aquest efecte amb la lectura dels textos sempre es proposen una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques prestant especial atenció a l'estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

Finalment, quant al foment de la lectura es proposa en cadascuna de les unitats didàctiques una novel·la juvenil relacionada amb els temes de la unitat, amb la qual ampliar el debat i aprofundir en els continguts.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de la comunicació

Algunes de les activitats proposades en totes les unitats didàctiques es refereixen a la comunicació audiovisual i les TIC. En elles es proposa la recerca d'informació a la xarxa per ampliar informació i completar els continguts estudiats en classe. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més l'alumnat ha d'acostumar-se a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix a les diferents webs. Finalment, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, per la qual cosa haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

Com hem dit al principi de la programació, Valors Ètics afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les seues unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. Tant en les unitats que aborden directament la plasmació dels drets humans en les diferents legislacions nacionals i internacionals que configuren l'ordre mundial, com en la resta de les unitats es reflexiona, es desenvolupen de manera exhaustiva i es treballen de manera pràctica a través de diferents dilemes els valors ètics que conformen el nostre concepte de ciutadania.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, podrà realitzar-se una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions entorn de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

La filosofia és una activitat reflexiva i crítica que, a partir de les aportacions de les ciències i d'altres disciplines, pretén realitzar una síntesi global sobre el que és l'ésser humà, el coneixement, la conducta adequada i la vida social i política.

Per això, la matèria Filosofia persegueix com a objectiu principal la comprensió per part de l'alumnat de si mateix i del seu món, dotant-li per a això d'eines cognitives tant teòriques com pràctiques. En el pla teòric l'alumnat coneixerà els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. En la seua dimensió pràctica la matèria dota els alumnes i les alumnes d'una actitud crítica que ajuda a no admetre idees que no han estat rigorosament analitzades i evidenciades, el saber pensar, raonar i argumentar amb fonament, coherència i de forma autònoma, l'habilitat discursiva per dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat per discernir entre el que és evident i l'arbitrari, el substancial i l'accidental, la gestió creativa de les seues capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom. La fórmula kantiana "atreveix-te a saber" és potser l'expressió més precisa de la tendència filosòfica a la crítica de prejudicis i idees dominants majoritàriament acceptades. La filosofia com saber crític permet a l'alumnat comprendre que les seues idees preconcebudes i, en general, la tradició han de ser analitzades com a dades la veritat de les quals no es pot donar per suposada.

b) Contextualització

L'assignatura de Filosofia de 4t de l'ESO s'entén com el començament d'una reflexió que té continuïtat en el Batxillerat mitjançant l'assignatura del mateix nom, impartida en el primer curs, i a través de la Història de la Filosofia de segon curs. Però també és una matèria que té un sentit propi o autònom respecte d'aquelles assignatures. D'ací que els temes que es tracten en els diferents blocs de què consta tracten qüestions netament filosòfiques juntament amb altres de caràcter més psicològic i socialitzador. El que es pretén és dotar aquesta assignatura d'un caràcter propedèutic però també eminentment pràctic, en el sentit que es puga aplicar a la vida i a les diferents circumstàncies en què es desenvolupa l'alumnat.

La matèria s'estructura en cinc blocs. Un introductor (bloc 1) en el qual s'exposa l'origen de la Filosofia a l'antiga Grècia en el pas del mite al logos (UD 1), així com l'especificitat del pensament filosòfic i les seues principals àrees i interrogants. Després (bloc 2) es passa a l'estudi de diferents concepcions filosòfiques sobre l'ésser humà de gran influència en la nostra tradició cultural (UD 3). El següent punt és la reflexió sobre la societat (bloc 3), en el qual s'estudien qüestions relacionades amb la dimensió social i cultural de l'ésser humà (UD 4), així com amb la comunicació (UD 5). Una vegada que ens hem endinsat en l'àmbit de la interrelacionalitat, el següent pas és la qüestió de la transformació tant individual com social (bloc 4): ací es tractaran qüestions de caràcter ètic i polític. Finalment (bloc 5), s'estudiaran els grans interrogants filosòfics a propòsit de la racionalitat (UD 7), la realitat (UD 8) i el sentit de l'existència humana (UD 9).

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA RESPECTIVA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O L'ÀMBIT

En l'Article 15 del Capítol I del Títol II referent a l'Educació Secundària Obligatòria del Decret 87/2015 de 5 de juny, pel qual s'estableix el currículum i l'ordenació general de l'ESO i el batxillerat, s'assenyala com a objectius de l'etapa, entre d'altres, els següents: i) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres. f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere. h) Formar l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.

Per assolir aquests objectius es presenta l'assignatura de FILOSOFIA dins d'un projecte comú establert al llarg dels quatre cursos de l'ESO.

3. COMPETÈNCIES

Resulta evident la importància de la Filosofia en el desenvolupament de les competències. La competència en comunicació lingüística és probablement la més treballada. La Filosofia ajuda a través d'aquesta competència a que l'alumne adquireixi la seguretat que la paraula és instrument de coneixement i alhora vincle cultural entre els éssers humans. El valor del concepte no és merament teòric, sinó pràctic: individual i col·lectiu.

La competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia, tot i que no són pròpiament competències filosòfiques, es treballen en l'estudi dels fonaments de la ciència i la tecnologia, així com la visió del món que aquests sabers comporten, el mateix que en el estudi i l'aplicació de les regles del raonament lògic.

El curs de Filosofia treballa la competència digital en relació a la recerca de la informació i la seua interpretació. L'alumnat ha de saber com i què buscar: no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

La competència aprendre a aprendre garanteix que l'individu tinga recursos suficients per formar-se permanentment. La capacitat d'autonomia personal, d'autoregulació dels processos cognitius i de la conducta en diferents contextos, fan que aquesta competència siga clau. La Filosofia també desenvolupa aquesta competència gràcies al seu treball per assolir l'esperit crític i l'autonomia personal.

La Filosofia sempre ha estat oberta a la realitat i a les inquietuds personals i col·lectives de l'ésser humà. Per això, treballa les competències socials i cíviques. La recerca de la felicitat individual i el benestar col·lectiu són assumptes que s'aborden en el curs. No són problemes teòrics, sinó pràctics, que involucren l'alumnat perquè lluiti per una societat justa i una vida feliç. Actituds com les de confiança en si mateix i en els altres, solidaritat o tolerància són les que es treballen en la matèria de Filosofia.

La filosofia dota l'alumnat d'un coneixement conceptual sobre la socialització i l'activitat de l'ésser humà com a membre d'un col·lectiu. És un saber teòric, però imprescindible. És un coneixement sobre els fonaments de la nostra convivència, és a dir, un coneixement pròpiament filosòfic. No obstant això, l'elaboració teòrica de la nostra convivència té una finalitat pràctica: el compromís i la participació de l'individu en la vida ciutadana. Totes aquestes actituds són les que doten de sentit a la capacitat creadora i innovadora, així com a la gestió de projectes tant individuals com en equip.

La filosofia també ajuda a desenvolupar el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor dins d'un marc ètic ineludible per a una societat que vulga guiar-se per principis que dignifiquin l'ésser humà, defugint així de la seua cosificació i mercantilització.

Finalment, la filosofia treballa la competència sobre la consciència i expressions culturals. Aquesta competència inclou la consideració de l'art i el seu valor estètic, així com la cultura com a expressió necessària de l'ésser humà. La reflexió filosòfica del curs, en diverses unitats, presenta a l'alumnat explícitament la cultura com a realitat essencial de l'ésser humà.

4. CONTINGUTS

UNITATS	CONTINGUTS	CRITERIS D'AVUACIÓ	ESTÀNDARDS D'APRENTATGE AVALUABLES	COMPETÈNCIES CLAU
BLOC 1: LA FILOSOFIA				
UNT 1: Del mite	-Origen i fona-	-Relatar l'origen	-Utilitza concep-	-CCLI, CD,

<p>al logos 1.-Introducció. 2.-El mite. 3.-Les religions místèriques i els ritus d'Eleusis. 4.-El logos. 5.-Els filòsofs jònics. 6.-Heràclit, Pitàgores, Parmènides. 7.-El gir antropocèntric del s. V a.C.: Sòcrates.</p>	<p>ments de la Filosofia: del mite al logos. - Les primeres elaboracions filosòfiques: els pensadors grecs.</p>	<p>de la filosofia occidental, on, quan i per què sorgeix, distingint-la dels sabers pre-racionals, el mite i la màgia, en tant que saber pràctic, i comparant-la amb algunes característiques generals de les filosofies orientals. - Exposar les primeres respostes dels primers pensadors grecs a la pregunta per l'origen, identificant-la com una de les qüestions originants de la cultura occidental. - Exposar algunes de les idees centrals dels filòsofs de l'antiga Grècia per identificar el gir antropològic de la filosofia al s. V a.C., i poder justificar l'aplicació pràctica de la filosofia respecte a l'individu i la societat en què viu.</p>	<p>tes com a filosofia, mite, logos, saber, opinió, abstracte, concret, raó, sentits, arché, causa, monisme, dualisme, pluralisme, substància. - Realitza petits assajos, argumentant les seues opinions de forma raonada.</p>	<p>CAA, CSC, SIEE, CEC.</p>
<p>UNT 2: Què és la Filosofia? 1.- Què és la Filosofia? 2.-Les preguntes de la Filosofia. 3.-La funció de la Filosofia.</p>	<p>-El saber filosòfic: la seua especificitat. - Els interrogants de la Filosofia: l'ésser humà, la societat, la llibertat i l'acció humana, el sentit de l'existència i de la realitat, el coneixement. - La funció de la Filosofia: l'actitud crítica, el diàleg democràtic, la convivència pacífica.</p>	<p>-Diferenciar què és la reflexió filosòfica, explicant les seues característiques i comparant-la amb altres tipus de sabers que estudien aspectes concrets de la realitat i l'individu. - Reconèixer i contextualitzar en situacions de la vida quotidiana, les principals funcions de la filosofia en tant que saber crític. - Argumentar, de</p>	<p>-Distingueix entre conèixer, opinar, argumentar, interpretar, raonar, analitzar, criticar, descobrir, crear. - Disserta sobre les possibilitats de la filosofia segons les seues diferents funcionalitats.</p>	<p>-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC.</p>

		<p>forma escrita i oral, sobre la importància d'entendre's a si mateix i a la realitat que ens envolta, per a la construcció de la pròpia identitat.</p> <p>-Participar en equips de treball per aconseguir fites comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per resoldre conflictes i discrepàncies.</p>		
<p>BLOC 2: LA IDENTITAT PERSONAL</p> <p>UNT 3: L'ésser humà en la història</p> <p>1.-Introducció. 2.-L'ànima segons Plató. 3.- L'ànima segons Aristòtil. 4.-Descartes: el pensament que ens defineix. 5.-L'ànima en el materialisme.</p>	<p>-L'ésser humà en la història. -L'ésser humà en l'antiga Grècia. -Dualisme cartesià i mecanicisme. -Noves concepcions antropològiques.</p>	<p>-Enumerar les principals reflexions filosòfiques que s'han elaborat al llarg de la història sobre aspectes que caracteritzen l'ésser humà com a tal, valorant la funció de la filosofia com saber originari i integrador de múltiples perspectives el centre comú del qual és l'ésser humà.</p>	<p>-Explica la teoria de l'ànima en Plató. -Explica la teoria de l'ànima en Aristòtil. -Exposa el significat de la tesi de Descartes "Penso, per tant existisc". -Exposa les seues reflexions sobre les implicacions del materialisme en la seua descripció de l'ésser humà. -Argumenta la seua opinió sobre la relació entre el cos i la ment o ànima.</p>	<p>-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC.</p>
<p>BLOC 3: LA SOCIALITZACIÓ</p> <p>UNT 4: La socia-</p>	<p>-La dimensió so-</p>	<p>-Registrar les teo-</p>	<p>-Explica el signifi-</p>	<p>-CCLI, CD,</p>

<p>lització. Societat i cultura 1.- Som socials per naturalesa o per acord? 2.- La societat. 3.- La cultura i la seua diversitat. 4.- Les civilitzacions. 5.- Innovació i canvis culturals.</p>	<p>cial: la intersubjectivitat. Socialització. -L'origen de la societat. -Societat, cultura i civilització.</p>	<p>ries sobre la importància de la intersubjectivitat en el desenvolupament de la pròpia personalitat i l'origen de la societat, expressant el sentit del concepte de civilització, així com les seues semblances i diferències amb el de cultura i el de societat. -Enumerar els diferents elements del procés de socialització i relacionar-los amb la pròpia personalitat. -Identificar el procés de construcció, elements i legitimitat d'una cultura, reconeixent a aquesta no només com a instrument d'adaptació sinó com a eina de transformació i autosuperació. -Reflexionar de forma oral i escrita, argumentant les pròpies opinions, sobre el possible paper actiu d'un mateix en la construcció de la cultura i indagant a Internet i en fonts bibliogràfiques sobre el relativisme cultural i l'etnocentrisme. -Definir què és la comunicació i distingir la seua importància en el procés de socialització, i analitzar les formes de comunicació no ver-</p>	<p>cat dels conceptes de cultura i societat, fent referència als components socioculturals que hi ha en l'ésser humà. -Explica què és una civilització, posant exemples fonamentats. -Reflexiona per escrit sobre el paper actiu d'un mateix en el seu context sociocultural, com a ser capaç d'innovar i generar canvis culturals. -Reflexiona sobre el relativisme cultural i l'etnocentrisme, expressant conclusions pròpies i aportant exemples.</p>	<p>CAA, CSC, SIEE, CEC.</p>
<p>UNT 5: La comunicació social 1.- Origen i característiques de la comunicació. 2.- Comunicació</p>	<p>-Comunicació i socialització. -La dimensió dialògica de l'ésser humà. -El diàleg entre</p>	<p>portància en el procés de socialització, i analitzar les formes de comunicació no ver-</p>	<p>-Explica què és la comunicació i els avantatges i inconvenients quan l'eina principal són les noves</p>	<p>-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC, CMCT.</p>

<p>i noves tecnologies.</p> <p>3.- Societats multiculturals. El repte de la comunicació.</p>	cultures.	bal i la incidència de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.	tecnologies.	
<p>BLOC 4: LA TRANSFORMACIÓ ÈTICA.</p> <p>UNT 6: Transformació ètica. La llibertat i la reflexió ètica</p> <p>1.- Què és l'ètica? 2.- La llibertat. 3.- L'ètica com a motor de transformació. 4.- Ètiques aplicades.</p>	<p>-La qüestió de la llibertat i la reflexió ètica: llibertat negativa i positiva, interior i sociopolítica, natura i llibertat, determinisme.</p> <p>-Ètiques aplicades: bioètica, de l'empresa, de les professions, de l'esport.</p>	<p>-Reflexionar sobre la relació entre la llibertat interior i la llibertat social i política, analitzant textos variats, principalment sobre les tres postures pel que fa al problema de la llibertat (la tesi estoica, la negació de la submissió de la voluntat a les lleis naturals de Kant i la posició intermèdia que postula una llibertat condicionada), i buscant informació a Internet i en fonts bibliogràfiques.</p> <p>-Constatar l'existència de determinisme en la naturalesa, analitzant la possibilitat de l'ésser humà de ser lliure, tenint en compte que és un ésser natural i, com a tal, sotmès a les lleis de la natura.</p> <p>-Descriure què és el lliure albir o llibertat interior, relacionant-lo amb la possibilitat d'auto-determinació d'un mateix i amb la facultat de la voluntat.</p> <p>-Reproduir els dos</p>	<p>-Analitza textos breus sobre el tema de la llibertat.</p> <p>-Explica què és el lliure albir i la facultat humana de la voluntat.</p> <p>-Expressa diferents postures de filòsofs al voltant del tema de la llibertat.</p> <p>-Comenta textos breus i significatius sobre el mecanisme d'aparició de noves idees.</p>	<p>-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC, CMCT.</p>

		significats del concepte de llibertat d'acció: la llibertat negativa i la llibertat positiva, aplicant-los tant en l'àmbit de la societat com en el terreny de la vida personal.		
BLOC 5: PENSAMENT I REALITAT UNT 7: Raó, veritat i emocions 1.-Raó, veritat i emocions en l'Antiguitat i a l'Edat Mitjana. 2.-Raó, veritat i emocions en Montaigne. 3.-Raó, veritat i emocions en Hume. 4.-Raó, veritat i emocions en Kant. 5.-Raó, veritat i emocions en Rorty.	-L'èsser humà com a ésser racional. -La racionalitat i les seues característiques. -Racionalitat teòrica i pràctica. -La veritat i els seus tipus. -Raó i emocions.	-Reconèixer la facultat racional com a específica de l'èsser humà i les seues implicacions, analitzant en què consisteix la racionalitat, les seues característiques i els diferents tipus de racionalitats. -Explicar les tesis bàsiques d'algunes concepcions filosòfiques sobre les possibilitats i límits de la raó, distingint la racionalitat teòrica de la racionalitat pràctica, així com teoria i experiència, i buscant informació a Internet i fonts bibliogràfiques. -Identificar alguns dels principals tipus de veritat: la veritat com a correspondència, la veritat segons el pragmatisme americà, la veritat des del perspectivisme i el consens, reflexionant sobre la possibilitat d'assolir-la.	-Explica què és la racionalitat i descriu alguna de les seues característiques. -Argumenta sobre la relació entre la raó i les emocions. -Analitza textos breus i significatius d'autors rellevants sobre les emocions. -Defineix alguns tipus de veritat, com són la veritat com a correspondència, la veritat segons el pragmatisme americà i la veritat des del perspectivisme.	-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC, CMCT.
UNT 8: La realitat	-La realitat i el seu	-Descriure el sig-	-Utilitza conceptes com metafisi-	-CCLI, CD,

<p>tat i el seu sentit 1.-El sentit de la realitat: la metafísica. 2.-Història de la metafísica. 3.-Conclusió.</p>	<p>sentit: el cosmos, determinisme vs. indeterminisme.</p>	<p>nificat del terme metafísica com la disciplina principal de les que componen la Filosofia, identificant el seu objectiu fonamental, consistent a realitzar preguntes radicals sobre la realitat, i exposant la pregunta radical sobre el sentit de la realitat i l'existència.</p>	<p>ca, realitat, pregunta radical, essència, natura, cosmos, caos, creació, finalisme, contingent, mecanicisme i determinisme. - Analitza textos el punt de reflexió dels quals és la realitat física que ens envolta i els interrogants filosòfics que suscita. - Defineix què és el determinisme i què és l'indeterminisme en el marc de la reflexió sobre si existeix un ordre en l'univers regit per lleis.</p>	<p>CAA, CSC, SIEE, CEC, CMCT.</p>
<p>UNT 9: El sentit de l'existència 1.-Introducció. 2.-Vida. 3.-Mort. 4.-Sentit.</p>	<p>-La pregunta pel sentit.</p>	<p>-Reflexionar sobre l'interrogant del sentit de l'existència, exposant les tesis centrals d'algunes teories filosòfiques de la vida, i elaborant dissertacions sobre la vida o la mort, l'esdevenir històric, el lloc de l'individu en la realitat, etc.</p>	<p>-Coneix les tesis centrals del vitalisme de filòsofs que reflexionen sobre la vida. - Analitza textos literaris, filosòfics i científics que versen sobre temes metafísics com l'existència, la mort, l'esdevenir històric o el lloc de l'individu en la societat.</p>	<p>-CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC.</p>

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguim el plantejament del llibre de text de l'assignatura que utilitzarem, *Filosofia 4t de l'ESO* de l'editorial Diálogo. Cada unitat temàtica s'organitza en tres apartats fonamentals: comença amb unes *Activitats inicials* amb l'objectiu de traure a la llum els preconceptes i prejudicis que l'alumnat té sobre cadascun dels assumptes a tractar i provocar el debat a l'aula, a partir de un audiovisual i de textos o activitats diversos. A continuació s'exposen els *Continguts teòrics* bàsics, els quals són il·lustrats amb textos filosòfics clàssics, literaris, audiovisuals o periodístics de diferent accessibilitat. Al voltant d'aquests textos i de l'explicació teòrica anem plantejant, al fil de l'exposició, qüestions de comprensió, anàlisi i debat que acaben de perfilar els diferents temes i la seua problemàtica. Finalment, en les *Activitats finals* proposem una síntesi del que s'ha estudiat mitjançant la definició dels conceptes fonamentals apareguts en la unitat, qüestions per a la dissertació i el debat, elaboració d'esquemes, resums o mapes conceptuals, jocs, visionat de pel·lícules a partir de un qüestionari que centre la reflexió o propostes de senzilles lectures complementàries (literàries o filosòfiques).

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

La distribució dels 5 blocs al llarg del curs quedaria de la següent manera:

- 1a avaluació: blocs 1 i 2.
- 2a avaluació: blocs 3 i 4.
- 3a avaluació: bloc 5.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia posarà èmfasi, especialment, en la comprensió lectora de textos seleccionats dels autors i els temes estudiats en el curs. Els punts centrals en què es basa la metodologia són: a) Interacció i aprenentatge; l'objectiu últim és que totes i tots els alumnes sense exclusió adquirisquen els millors aprenentatges possibles. b) Aprenentatge situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i a unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària. c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn. d) Didàctica específica de l'àrea de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts, atenent la seua singularitat i els recursos a utilitzar. El comentari de text és un recurs imprescindible. Però també cal treballar l'expressió oral, treballs individuals o en grup que requereixen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. activitats complementàries

Com a activitats complementàries poden proposar al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències a l'Institut, etc., sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

En concret tenim previst per al mes de març de 2018 una visita a les institucions valencianes: a les Corts i a la Generalitat. A més a més, per al mes d'abril, proposem una exposició de fotos de temàtica filosòfica. Per últim, organitzarem una exposició amb cites filosòfiques comentades pels alumnes (que anomenem Filosofia al carrer), aproximadament al mes de març.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Els criteris d'avaluació estan exposats a la tercera columna del quadre de l'apartat 4.- Continguts.

b) Instruments d'avaluació

Els procediments d'avaluació han de ser variats. Juntament amb les proves escrites, el professor valorarà les exposicions orals, tant individuals com en grup; a més, tindrà en compte els comentaris de textos escrits al llarg del curs i la realització de breus redaccions sobre qüestions filosòfiques. Igualment s'avaluarà la participació a classe quan es realitzen debats. Com indica la llei, una assignatura que pretén desenvolupar en els alumnes actituds de tolerància democràtica no pot comptar amb una metodologia unitària. Partint dels diversos interessos i inquietuds tant del professor com dels alumnes en l'assignatura, haurem de concebre una didàctica oberta.

És notable la diversitat dels objectius que es pretenen aconseguir, per la qual cosa el professor haurà d'emprar diferents eines que permeten la seua consecució. En qualsevol cas enumerem a continuació alguns dels procediments i tècniques que seguirem:

a) Exposicions del professor: és la millor eina per a introduir continguts de caràcter conceptual. Si bé no és l'única opció didàctica, seran imprescindibles. Malgrat això és convenient reforçar-les amb altres tipus d'activitats.

b) Redaccions: la redacció de textos de certa extensió és fonamental per diversos motius. En primer lloc perquè permet desenvolupar la capacitat d'exposar i enllaçar idees per escrit. D'altra banda els escrits permeten aplicar els conceptes apresos així com buscar informació.

c) Debats: eina fonamental a l'hora de promoure els valors de tolerància i convivència que sustenten l'assignatura. D'altra banda permeten desenvolupar les facultats lingüístiques de l'alumnat. Els debats exigeixen, al seu torn, elaboració d'idees per a la seua exposició així com la recerca i processament d'informació.

d) Treballs de recerca: aquests poden ser elaborats també en grup. D'aquesta manera es fomenta el treball en equip i la col·laboració. D'altra banda permeten l'elaboració dels continguts impartits i un treball d'aprofundiment que permet reforçar-los. Aquests treballs poden ser exposats a classe. D'aquesta manera seran els alumnes els que, supervisats pel professor, expliquen i desenvolupen els continguts. Es fomenta així la participació i la implicació de l'alumnat en el desenvolupament de la matèria.

e) Materials audiovisuals: la seua utilització a classe pot permetre als alumnes documentar i reflexionar sobre situacions concretes en les que es puguen observar algunes de les situacions de desigualtat, incompliment dels Drets Humans o alguns dels canvis socials a què fan referència els objectius. A més, resulta interessant l'ús d'alguns documentals o pel·lícules que ens ajuden a comprendre alguns dels continguts.

f) Lectura i comentari de textos: tant els llibres de lectura, com la lectura i comentari de textos breus són una eina important dins de la didàctica de l'ensenyament secundari obligatori, ja que en la seua regulació es reconeix el foment de la lectura com un dels seus objectius. Al seu torn, pot complir una funció anàloga a la dels materials audiovisuals. A això cal afegir que permeten el desenvolupament de la comprensió lectora i milloren aspectes com la redacció o l'ortografia.

Com ja hem assenyalat, aquests són només alguns dels procediments que recomanem per enfocar la metodologia de la matèria. És important sempre anar concretant a mesura que es va desenvolupant el curs de manera que puguem pal·liar deficiències o incidir en aspectes positius.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempen fonamentalment l'assoliment dels objectius expressats en l'apartat 4. La nota obtinguda per l'alumnat al final de cada avaluació serà el resultat dels següents criteris:

1. La nota de les proves que es faran al llarg de cada avaluació. Aquestes proves constaran de preguntes sobre els conceptes bàsics estudiats i puntuaran el 60% de la nota.

2. El 30% de la nota reflectirà la realització de les activitats encomanades per la professora i la participació en el treball diari de l'aula.

3. I, per últim, el 10% restant valorarà l'actitud cap a l'assignatura i cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit durant l'avaluació, el professor haurà d'acordar amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, la manera i el moment en què es faran determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari han de ser significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de Filosofia de 4t de l'ESO és el treball amb textos. El que implica treballar diàriament la comprensió lectora. A aquest efecte amb la lectura dels textos sempre es proposen un seguit de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques prestant especial atenció a l'estructuració dels continguts, l'ordre de l'exposició i el desenvolupament de les idees.

Finalment, pel que fa al foment de la lectura, es poden proposar lectures relacionades amb els temes de les diferents unitats, amb les quals ampliar els debats i aprofundir en els continguts.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i de la comunicació

Algunes de les activitats proposades en totes les unitats didàctiques es refereixen a la comunicació audiovisual i les TIC. A més del visionat crític de pel·lícules i documentals diversos presents en totes les unitats, en elles es proposa també la recerca d'informació a la xarxa per ampliar informació i completar els continguts estudiats a classe. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més l'alumnat s'ha d'acostumar a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix en les diferents webs. Finalment, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital (com ara les activitats de realització d'un padlet), per la qual cosa haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

Com hem dit al principi de la programació, l'assignatura de Filosofia afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen la aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. Tant en el bloc 3 (La socialització) com, sobretot, en el 4 (Transformació ètica) s'aborden directament continguts centrals per a la comprensió de la nostra vida en societat.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. Però també es podrà realitzar una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament / aprenentatge.

FILOSOFIA 1r BATXILLERAT

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El batxillerat és una etapa post obligatòria de l'educació secundària que té com a finalitat proporcionar als alumnes i les alumnes formació, maduresa intel·lectual i humana, així com els coneixements i habilitats que els permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència. La formació en aquesta etapa, a més a més, ha de capacitar els alumnes i les alumnes per accedir a l'educació superior, tant a l'ensenyament universitari com als ensenyaments artístics superiors i a la formació professional de grau superior.

Les matèries comunes, com l'assignatura que ens ocupa, tenen la finalitat de proporcionar una formació i uns coneixements generals, així com augmentar la seua maduresa intel·lectual i humana i aprofundir en competències de caràcter més transversal. Per tal de completar la formació de l'alumnat, l'hàbit de lectura i la capacitat d'expressar-se correctament en públic, així com l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, estaran integrats en el currículum.

El currículum incorpora, a més dels coneixements acadèmics, un conjunt d'actituds, valors i normes, amb la finalitat de permetre que els alumnes actuen amb autonomia i responsabilitat en el si d'una societat plural.

b) Contextualització

La matèria de batxillerat "Filosofia" pretén ser una introducció a la filosofia i a la reflexió filosòfica. La filosofia és una activitat reflexiva i crítica que, a partir de les aportacions de les ciències i d'altres disciplines, pretén realitzar una síntesi global sobre el que és l'ésser humà, el coneixement, la conducta adequada i la vida social i política. Després d'un primer contacte amb els plantejaments ètics en l'etapa anterior, és a batxillerat quan els alumnes inicien una aproximació sistemàtica a la filosofia; per això és necessari començar la matèria per l'estudi del que constitueix la reflexió filosòfica i el seu mètode de treball.

Partint de l'anàlisi dels diferents tipus de coneixement i de l'especificitat del coneixement científic, es tracta que l'alumnat descobreisca el paper i lloc de la filosofia en el conjunt del saber, identificant igualment les seues peculiaritats i diferències en relació amb la ciència. L'estudi dels tipus d'activitat filosòfica, de la racionalitat teòrica i de la racionalitat pràctica, porta a considerar les principals preguntes que, al llarg de la història, s'ha anat plantejant la filosofia, arribant a poc a poc a aquelles més pròximes a la vida en comú dels ciutadans, objecte de la segona part de la matèria. Per això, després de l'enumeració dels procediments comuns que s'han de tractar al llarg de tots els temes, el primer nucli temàtic analitza la caracterització del saber filosòfic, distingint d'altres tipus de saber i analitzant les relacions i diferències que manté amb la ciència.

L'estudi de les dues grans dimensions de la racionalitat, el seu vessant teòric i la seua vessant pràctica, deixa pas a la consideració dels problemes i preguntes fonamentals que s'ha plantejat la filosofia al llarg de la seua història. Es busca amb això proporcionar als alumnes una visió global del que representen els diferents sabers i creences, així com una visió integrada del quefer filosòfic, abordant de manera global tots els problemes filosòfics de manera que siga possible assimilar el que ha suposat la filosofia com a saber sobre la totalitat de l'experiència humana. Després d'aquesta breu aproximació al que és el saber filosòfic, es planteja l'estudi de les diferents dimensions de l'ésser humà, la biològica, la sociocultural i la simbòlica, obrint pas a la consideració de les diferents antropologies, les diferents concepcions filosòfiques de l'ésser humà dutes a terme al llarg de la història del pensament.

Una vegada tractat el que és el saber filosòfic i les diferents concepcions de l'ésser humà, s'obre pas a la fonamentació de la filosofia moral i política. Durant els cursos de l'ESO els alumnes han pogut estudiar, analitzar i reflexionar sobre alguna de les característiques més importants de la vida en comú i de les societats democràtiques, sobre els principis i drets establerts a la Constitució espanyola i en les Declaracions dels Drets humans, així com sobre els valors comuns que constitueixen el substrat de la ciutadania democràtica en un context global.

Continuant amb la reflexió iniciada en l'últim curs d'educació secundària obligatòria, es tracta ara que els alumnes puguin raonar i aprofundir conceptualment sobre les bases que

constitueixen la societat democràtica, analitzant els seus orígens al llarg de la història, la seua evolució en les societats modernes i la fonamentació racional i filosòfica dels drets humans.

Aquesta reflexió filosòfica sobre les qualitats, drets i deures del ciutadà deu, per tant, tenir una orientació interdisciplinària per a poder descriure i fonamentar adequadament els rols de l'ofici de ciutadà; per això, partint de les aportacions de l'antropologia filosòfica i cultural, vistes en la primera part, incorporarà també les teories ètiques, les aportacions de la sociologia, de les ciències econòmiques i de les teories polítiques que tenen el seu origen en l'individualisme, el liberalisme, el socialisme, el col·lectivisme i el personalisme.

Així, les bases psicològiques, sociològiques, legals i morals sobre les quals es constitueix la vida en comú donen pas a l'estudi dels diferents tipus de vida en societat i, a partir d'ací, de l'aparició de l'Estat, de les seues formes i de les característiques que defineixen l'Estat democràtic i de dret. L'origen i legitimitació del poder i l'autoritat, les diferents teories sobre la justícia, els problemes derivats de la globalització i mundialització tanquen els temes objecte d'estudi en la matèria.

L'extensió dels valors i plantejaments del que és la ciutadania a tots els àmbits i activitats del centre escolar continua sent un dels aspectes característics de la matèria; per això, lluny de tractar-se una matèria purament teòrica, s'ha de plantejar des d'una dimensió globalitzadora i pràctica, tractant d'estendre a la vida diària dels centres el concepte de ciutadania i l'exercici pràctic de la democràcia, estimulants la participació, l'autoexigència, el concepte de deure moral i el compromís perquè els alumnes s'exerciten com a ciutadans responsables tant en el centre com en l'entorn social.

Com a culminació dels ensenyaments del departament de Filosofia a l'ESO, l'assignatura "Filosofia" de 1r de batxillerat prepara l'alumnat per a l'estudi en profunditat de la problemàtica filosòfica que es planteja en "Història de la Filosofia" de 2n de batxillerat.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O ÀMBIT

La filosofia, ja ho hem dit, és una activitat reflexiva i crítica que, a partir de les aportacions de les ciències i d'altres disciplines, pretén fer una síntesi global sobre el que és la persona, el coneixement, la conducta adequada i la vida social i política.

Per això, l'assignatura Filosofia persegueix com a objectiu principal la comprensió, per part de l'alumnat, de si mateix i del seu món, i dotar-lo d'eines cognitives tant teòriques com pràctiques. En el pla teòric, l'alumnat coneixerà els grans interrogants, els conceptes especialitzats i les teories que intenten donar resposta a les grans qüestions. En la dimensió pràctica, l'assignatura dota a les i els alumnes d'una actitud crítica que ajuda a no admetre idees que no han estat rigorosament analitzades i evidenciades, saber, pensar, raonar i argumentar amb fonaments, coherència i de forma autònoma, l'habilitat discursiva per dialogar i convèncer evitant el pensament únic i dogmàtic, la capacitat per discernir entre el que és evident i l'arbitrari, allò substancial i allò accidental, la gestió creativa de les capacitats estètiques o el raonament moral i polític autònom. La fórmula kantiana "atreveix-te a pensar" és potser l'expressió més precisa de la tendència filosòfica en la crítica de prejudicis i idees dominants majoritàriament acceptades. La filosofia com saber crític permet que l'alumnat compregua que les seues idees preconcebudes, i en general la tradició, han de ser analitzades com a dades la veritat dels quals no es pot donar per suposada.

3. COMPETÈNCIES

Resulta evident la importància de la filosofia en el desenvolupament de les competències, la més treballada de les quals és, segurament, la **competència en comunicació lingüística**. La filosofia ajuda a través d'aquesta competència a que l'alumnat adquireisca la seguretat que la paraula és un instrument de coneixement i alhora el vincle cultural entre els éssers humans. El valor del concepte no és merament teòric, sinó pràctic, individual i col·lectiu. En la **competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia**, encara que no són pròpiament competències filosòfiques, es treballa en l'estudi dels fonaments de

la ciència i la tecnologia, així com en la visió del món que aquests sabers comporten i en l'estudi i l'aplicació de les regles del raonament lògic. El curs de Filosofia treballa la **competència digital** en relació a la recerca d'informació i la seua interpretació. L'alumnat ha de saber com i què buscar: no tot és igualment rellevant. Serà el professor qui oriente i done els criteris o els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament. La **competència aprendre a aprendre** garanteix que l'individu tinga recursos suficients per formar-se permanentment. La capacitat d'autonomia personal, d'autoregulació dels processos cognitius i de la conducta en diferents contextos fan que aquesta competència sigui clau. La filosofia també desenvolupa aquesta competència gràcies al seu treball per aconseguir l'esperit crític i l'autonomia personal. La filosofia sempre ha estat oberta a la realitat i a les inquietuds personals i col·lectives de l'ésser humà. Per a això treballa les **competències socials i cíviques**. La recerca de la felicitat individual i el benestar col·lectiu són assumptes que s'aborden en el curs. No són problemes teòrics, sinó pràctics, que involucren l'alumnat perquè lluite per una societat justa i una vida feliç. Actituds com la confiança en si mateix i en els altres, la solidaritat o la tolerància són les que es treballen en la mateixa filosofia. La filosofia dota l'alumnat d'un coneixement conceptual sobre la socialització i l'activitat de l'ésser humà com a membre d'un col·lectiu. És un saber teòric, però imprescindible. És un coneixement sobre els fonaments de la nostra convivència, és a dir, un coneixement pròpiament filosòfic. No obstant això, l'elaboració teòrica de la nostra convivència té una finalitat pràctica: el compromís i la participació de l'individu en la vida ciutadana. Totes aquestes actituds són les que doten de sentit la capacitat creadora i innovadora, així com la gestió de projectes tant individuals com en equip. La filosofia també ajuda a desenvolupar el **sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor** dins d'un marc ètic ineludible per a una societat que vulga guiar-se per principis que dignifiquen l'ésser humà, defugint així la seva cosificació i mercantilització. Finalment, la filosofia treballa la **competència sobre la consciència i expressions culturals**. Aquesta competència inclou la consideració de l'art i el seu valor estètic, així com la cultura com a expressió necessària de l'ésser humà. La reflexió filosòfica del curs, en diversos blocs, presenta a l'alumnat explícitament el fenomen estètic i l'ésser cultural de la persona com a realitats essencials de l'humà.

4. CONTINGUTS

Unitats	Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge avaluable	Competències Clau
BLOC 1. PROCEDIMENTS COMUNS A TOTS ELS TEMES	- Anàlisi conceptual. Síntesi teòrica. Redacció i diàleg filosòfic. Dissertació filosòfica. Contextualització, relació i aplicació de les idees filosòfiques. Diàleg igualitari. Estratègies de comprensió escrita i oral. Estratègies d'expressió escrita i oral. Tipus de text:	- Analitzar de manera crítica textos i obres significatives pertanyents a pensadors destacats i reflexionar de forma crítica i dialogada. Interpretar textos orals procedents de fonts diverses utilitzant les estratègies de comprensió oral per obtenir informació.	- Identifica les problemàtiques i les solucions exposades en textos d'autors destacats, distingint les tesis principals, l'ordre de l'argumentació i relaciona els problemes plantejats en els textos amb el que s'ha estudiat en la unitat, i/o amb allò aportat per altres filòsofs o corrents i/o amb sabers diferents	CSC CAA CCLI CD

	<p>argumentatiu i expositiu. Propietats textuais de la situació comunicativa: adequació, coherència i cohesió. Estratègies de recerca i selecció de la informació.</p>	<p>Llegir textos diversos utilitzant estratègies de compressió lectora i escriure textos cuidant els seus aspectes formals per transmetre de forma organitzada els coneixements amb un llenguatge no discriminatori. Cercar informació en diverses fonts. Organitzar la informació de manera coherent i ordenada. Participar en 'intercanvis comunicatius i compartir informació amb un llenguatge no discriminatori.</p>	<p>de la filosofia. - Argumenta les seues opinions de forma escrita, amb claredat i coherència. - Comprèn el significat del vocabulari i l'aplica amb rigor organitzant en esquemes o mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils per a la comprensió de la filosofia.</p>	
	<p>- Eines digitals de recerca i visualització. Cerca en blocs, wikis, fòrums, pàgines webs, bases de dades especialitzades, etc. Estratègies de filtrat en la recerca d'informació. Valoració dels aspectes positius de les TIC per a la recerca i contrast d'informació. Ús de les eines més comunes de les TIC per col·laborar i comunicar-se</p>	<p>- Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els membres participen i assoleixen les metes comunes, influir positivament en els altres, generant implicació en la tasca, i utilitzar el diàleg igualitari per resoldre conflictes, actuant amb responsabilitat i</p>		<p>CSC SIIE CAA</p>

	<p>amb la finalitat de planificar el treball dins d'un grup. Compartir informació i recursos. Construir un producte o meta col·lectius. Hàbits i conductes en la comunicació i en la protecció del propi individu i de males pràctiques com el ciberassetjament. Estratègies de planificació, organització i gestió. Estratègies de supervisió o resolució de problemes. Avaluació de processos i resultats.</p>	<p>sentit ètic . - Planificar tasques o projectes, individuals o col·lectius, i fer una previsió de recursos i de temps ajustada als objectius proposats; adaptar-la a canvis i imprevistos transformant les dificultats en possibilitats, avaluar el producte final i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.</p>		
<p>BLOC 2. EL SABER FILOSÒFIC [Unitat 1]</p>	<p>- La filosofia: el seu sentit. L'explicació preracional: mite i màgia. L'explicació racional: la raó i els sentits. - La funció de la filosofia. Les característiques de la filosofia. El saber filosòfic a través de la seua història. Les disciplines teoricopràctiques del saber filosòfic. - El valor de la filosofia: necessitat i vigència.</p>	<p>- Reconèixer l'especificitat i importància del saber racional en general i filosòfic en particular, com saber de comprensió i d'interpretació de la realitat, i identificar la dimensió teòrica i pràctica de la filosofia, els objectius, les característiques, les disciplines, els mètodes i les funcions. - Reconèixer la terminologia de l'assignatura i utilitzar-la correctament. Contextualitzar històricament i</p>	<p>- Reconeix les preguntes i problemes que han caracteritzat la filosofia des del seu origen, comparant amb el plantejament d'altres sabers, com el científic o el teològic. - Explica l'origen del saber filosòfic, diferenciant-lo dels sabers preracionals com el mite i la màgia. - Identifica el vessant pràctic i teòric del quefer filosòfic, identificant les diferents disciplines que conformen la filosofia. - Expressa per</p>	<p>CAA CCLI CD CEC CSC SIEE CMCT</p>

		<p>culturalment les problemàtiques filosòfiques.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analitzar de manera crítica fragments de textos significatius i breus sobre l'origen de la filosofia. - Reconèixer que la filosofia és alhora un saber i una actitud que estimula la crítica, l'autonomia, la creativitat i la innovació. - Relacionar els problemes filosòfics amb altres intents de comprensió de la realitat com el científic, el poètic, etc. 	<p>escrit les tesis fonamentals d'alguns corrents filosòfics més importants del pensament occidental.</p>	
<p>BLOC 3. EL CONEIXEMENT</p> <p>[Unitat 2]</p>	<p>- El problema filosòfic del coneixement humà. Graus i eines del conèixer: raó, enteniment, sensibilitat. L'abstracció. Els problemes del coneixement: possibilitats, límits, interessos, l'irracional.</p> <p>- Racionalitat teòrica i pràctica.</p>	<p>- Explicar els processos i les problemàtiques implicades en el procés de coneixement humà del camp filosòfic.</p> <p>- Explicar la funció de la ciència, descrivint-ne les característiques i mètodes, i exposar les diferències i les coincidències de la investigació científica amb el saber filosòfic.</p>	<p>- Expressa, de manera clara i raonada, els elements i les problemàtiques que comporta el procés del coneixement de la realitat, com és el dels seus graus, les seues possibilitats i els seus límits.</p> <p>- Explica diferents teories sobre el coneixement i la veritat com són l'idealisme, el realisme, el racionalisme, l'empirisme, el perspectivisme, el consens o l'escepticisme, contrastant semblances i</p>	<p>CSC CMCT</p>

			diferències entre els conceptes clau que manegen.	
	<p>- La veritat. La veritat com a propietat de les coses o com a propietat de l'enteniment (adequació i coherència).</p> <p>- Models filosòfics d'explicació del coneixement i l'accés a la veritat.</p>	<p>- Analitzar de manera crítica, utilitzant informació complementària, fragments de textos filosòfics sobre el coneixement humà, la ciència, el llenguatge i la lògica, identificar les problemàtiques i solucions que proposen i justificar la pròpia postura.</p>		CAA CSC
[Unitat 4]	<p>- Filosofia i ciència. Objectius i instruments de la ciència. El mètode hipoteticodeductiu.</p> <p>- La visió aristotèlica de la tasca científica. La investigació científica en la modernitat, matemàtiques i tècnica com a eines de coneixement.</p>	<p>- Explicar els objectius, funcions i principals elements de la ciència manejant termes com a fet, hipòtesi, llei, teoria i model.</p> <p>- Construir una hipòtesi científica, identificar els seus elements i raonar l'ordre lògic del procés de coneixement.</p> <p>- Identificar les implicacions de la tecnologia com saber pràctic transformador de la naturalesa i de la realitat humana.</p>	<p>- Utilitza amb rigor, termes epistemològics com inducció, hipoteticodeductiu, mètode, verificació, predicció, realisme, causalitat, objectivitat, relativitat, caos i indeterminisme, entre d'altres.</p> <p>- Analitza fragments de textos breus i significatius de pensadors com Aristòtil, Popper, Kuhn, B. Russell, Lakatos, entre d'altres.</p> <p>- Identifica i reflexiona de manera argumentada sobre problemes comuns al camp filosòfic i científic com són el problema dels límits i</p>	CCLI CSC CAA

			<p>possibilitats del coneixement, la qüestió de l'objectivitat i la veritat, la racionalitat tecnològica, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extrau conclusions raonades sobre la inquietud humana per transformar i dominar la natura posant-la al servei de l'ésser humà així, com, de les conseqüències d'aquesta actuació i participa en debats sobre les implicacions de la tecnologia en la realitat social. 	
[Unitat 3]	<p>- Coneixement, llenguatge i lògica. Filosofia del llenguatge. El problema filosòfic dels universals. L'error de la generalització precipitada. Retòrica, argumentació i lògica. La importància de la comunicació i la relació amb el llenguatge, la veritat i realitat. La lògica proposicional. L'argumentació: regles i eines del diàleg i la demostració d'arguments.</p>	<p>- Identificar les regles bàsiques de la lògica proposicional i destacar el seu valor per mostrar el raonament correcte i l'expressió del pensament com a condició fonamental per als projectes humans.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicar el problema de l'accés a la veritat, l'argumentació i el raonament lògic, i mostrar els esforços de la filosofia per a allunyar-se del dogmatisme, l'arbitrarietat i els prejudicis. - Identificar les dimensions que 	<p>- Coneix i maneja amb rigor conceptes com a símbol, comunicació, llenguatge formal, lògica, judici lògic, raonament, demostració, discurs, retòrica, argumentació, fal·làcia, debat, persuasió, entre d'altres.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilitza els elements i regles del raonament de la lògica d'enunciats. - Comprèn i explica l'estructura i l'estil de la retòrica i de l'argumentació. - Coneix l'estructura i ordre del discurs i escriu breus discursos retòrics establint 	<p>CCLI CMCT CSC</p>

		<p>formen part de la composició del discurs retòric i aplicar-les en la composició de discursos propis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar les regles i eines bàsiques del discurs basat en l'argumentació demostrativa. 	<p>coherentment l'exposició i l'argumentació.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construeix un diàleg argumentatiu en què demostra les seues pròpies tesis, mitjançant les regles i eines de l'argumentació. - Distingeix un argument veraç d'una fal·làcia. 	
BLOC 4. LA REALITAT	- Les grans qüestions de la metafísica occidental. L'explicació metafísica de la realitat. La pregunta per l'ésser com a punt de partida de la filosofia. El problema aparença-realitat. La pregunta per l'origen i l'estructura de la realitat. La necessitat de categoritzar racionalment la realitat.	- Reconèixer la metafísica com a estudi de la realitat com a totalitat i distingir-la de les ciències i de l'estudi particular dels fenòmens reals. - Explicar des d'un enfocament metafísic els principals problemes que planteja la realitat.	- Coneix què és la metafísica i utilitza l'abstracció per comprendre els seus continguts i activitat, raonant sobre els mateixos. - Descriu les principals interpretacions metafísiques i els problemes que suscita el coneixement metafísic de la realitat.	CSC CEC CMT
[Unitat 6]	- L'univers i les diferents formes de entendre-ho. La filosofia de la natura.	- Comparar les explicacions científiques sobre l'univers. - Contextualitzar històrica i culturalment, a partir d'informacions obtingudes de diverses fonts, les diferents cosmovisions sobre l'univers i comparar-les. - Analitzar textos filosòfics i científics	- Compara dues de les grans cosmovisions de l'Univers: el paradigma organicista aristotèlic i el model mecanicista newtonià. - Descriu els caràcters essencials de la interpretació de la realitat relativista, i quàntica contemporània, explicant les implicacions	CMCT CSC CAA SIEE

		<p>sobre la comprensió i interpretació de la realitat, relacionar els problemes plantejats en els textos i justificar de forma crítica la pròpia postura.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Descriure els estudis que ofereix la metafísica sobre la realitat i posar-la en relació amb els resultats que ofereixen les ciències sobre l'origen i l'estructura de l'univers. 	<p>filosòfiques associades a ells.</p>	
<p>BLOC 5. L'ÉSSER HUMÀ [Unitat 7]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - La pregunta per l'ésser humà. Les implicacions filosòfiques de l'evolució. La construcció de la pròpia identitat. - La dialèctica natura-cultura en els processos d'antropogènesi i de construcció de la identitat humana. Filosofia i biologia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicar algunes teories filosòfiques occidentals sobre l'ésser humà i expressar l'opinió pròpia de manera reflexiva i dialogada. - Explicar les implicacions filosòfiques de l'evolució i relacionar el saber filosòfic amb el saber científic. - Identificar els elements constitutius de l'ésser humà i explicar la interacció entre el component natural i el cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explica les consideracions filosòfiques implicades en la teoria de l'evolució com la consideració dinàmica i dialèctica de la vida o l'indeterminisme, entre d'altres. - Exposa en què consisteix el component natural innat de l'ésser humà i la seua relació amb els elements culturals que sorgeixen en els processos d'antropogènesi i humanització, donant lloc a la identitat pròpia de l'ésser humà. 	<p>CSC CEC CMCT</p>
<p>[Unitat 8]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Algunes concepcions de l'ésser humà en 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar utilitzant informació 	<ul style="list-style-type: none"> - Relaciona les principals concepcions 	<p>CSC CCLI CMCT</p>

	<p>la història. El pensament medieval: creació a imatge divina, concepció del cos i de l'ànima, de la mort i de la llibertat. El Renaixement: antropocentrisme i humanisme. La modernitat i el s. XIX: raó, emocions i llibertat. L'ésser humà en la filosofia contemporània.</p>	<p>complementari a fragments de textos filosòfics sobre l'ésser humà, el sentit de l'existència, la tècnica i l'art. La influència del context sociocultural.</p> <p>- Dissertar de manera oral i escrita de manera filosòfica sobre l'àmbit de l'existència.</p>	<p>filosòfiques que sobre l'ésser humà s'han donat històricament.</p> <p>- Explica les principals concepcions filosòfiques que sobre l'ésser humà s'han donat històricament, en el context de la filosofia occidental.</p> <p>- Coneix les teories filosòfiques sobre la relació ment-cos: monisme, dualisme, emergentisme i argumenta sobre aquestes teories comparant semblances i diferències de forma col·laborativa.</p>	
[Unitat 9]	<p>- La creativitat i la capacitat simbòlica de l'ésser humà. La realitat des de l'art. Estètica filosòfica. El sentiment, l'experiència i el judici estètic. La bellesa i l'art.</p>	<p>- Reflexionar sobre el camp de l'estètica i relacionar la creació artística amb altres camps.</p>	<p>- Comprèn i utilitza conceptes com Estètica, creativitat, creació, símbol, signe, art, experiència estètica, mimesi, bellesa, gust, subjectivitat, judici estètic, avantguarda.</p> <p>- Contrasta i relaciona algunes construccions simbòliques fonamentals en el context de la cultura occidental, i analitza textos literaris, audicions musicals i visualitzacions d'obres d'art per explicar els continguts de la</p>	<p>CSC CEC</p>

			<p>unitat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diserta sobre la relació i la possibilitat transformadora de la realitat humana, de la creació artística. - Coneix i descriu alguns dels elements fonamentals de la reflexió estètica sobre l'art, analitzant textos significatius de filòsofs com Plató, Hume, Kant, Nietzsche, Dufrenne, entre d'altres i aplica aquestes idees a l'estudi de diverses obres d'art. - Diserta de forma clara i coherent sobre el valor de les arts per a transmetre idees filosòfiques. 	
[Unitat 8]	<ul style="list-style-type: none"> - La reflexió filosòfica sobre l'ésser humà i el sentit de l'existència. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exposar de forma crítica i respectuosa alguns plantejaments divergents que han obert camí cap a la consideració actual de la persona. 	<ul style="list-style-type: none"> - Diserta, de manera oral i escrita, sobre les grans qüestions metafísiques que donen sentit a l'existència humana. - Argumenta i raona de forma oral i escrita els seus propis punts de vista sobre l'ésser humà, des de la filosofia i sobre diferents temàtiques filosòfiques relacionades amb el sentit de l'existència. 	CSC
BLOC 6. LA RACIONALITAT	<ul style="list-style-type: none"> - L'acció moral. Fonaments de la vida moral. Els 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar l'especificitat de la raó en la 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconeix la funció de la racionalitat 	CSC CEC CAA

<p>PRÀCTICA</p> <p>[Unitat 10]</p>	<p>termes <i>ètica</i> i <i>moral</i>. L'Ètica com a reflexió sobre la moral.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relativisme i universalisme moral. - Principals teories sobre la moral humana. - La recerca de la felicitat. - La justícia com a virtut eticopolítica. 	<p>dimensió pràctica, com orientadora de l'acció humana, reconeixent l'objecte i funció de l'ètica.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicar les principals teories ètiques. - Argumentar sobre la importància de la forma de preguntar radical de la filosofia i aplicar la reflexió moral en la societat civil, la política, l'activitat empresarial, etc. 	<p>pràctica per dirigir l'acció humana, si bé, reconeixent els seus vincles ineludibles amb la raó teòrica i la intel·ligència emocional.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explica l'origen de l'Ètica occidental en el pensament grec, contrastant, de manera raonada, la concepció socràtica amb la dels sofistes. - Raona l'objecte i la funció de l'Ètica. - Expressa de forma crítica les argumentacions de les principals teories ètiques sobre la felicitat i la virtut, raonant les seues pròpies idees i aportant exemples del seu compliment o no. 	<p>SIEE</p>
<p>[Unitat 11]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - El poder polític. Els fonaments filosòfics de l'Estat. Legalitat i legitimitat. La funció del pensament utòpic. Principals interrogants de la filosofia política. - El concepte d'Estat i la seua evolució històrica: Plató, Aristòtil, Hobbes, Locke, Hume, Rousseau, Rawls. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicar la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia política. Enumerar les principals teories i conceptes filosòfics que han estat a la base de la construcció de la idea d'Estat. Distingir legalitat i legitimitat. - Dissertar sobre la utilitat del pensament utòpic. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica la funció, característiques i principals interrogants de la Filosofia política. - Explica de forma coherent els plantejaments filosoficopolítics de Plató, els sofistes, Maquiavel, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper o Habermas, entre d'altres. 	<p>CSC CAA SIEE CCLI CMCT</p>
<p>[Unitat 12]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ètica aplicada. Ètica de 	<ul style="list-style-type: none"> - Argumentar sobre la 	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitza conceptes amb 	<p>CSC CMCT</p>

	<p>l'empresa. La responsabilitat social de l'empresa. La importància de l'ètica per establir el sistema de valors en el treball. La diferenciació entre mitjans i fins. La raó crítica i la importància del diàleg per a l'elaboració de projectes.</p>	<p>importància de la forma de preguntar radical de la filosofia i aplicar la reflexió moral en la societat civil, la política, l'activitat empresarial, etc.</p> <p>- Reconèixer la funció de la filosofia i de l'ètica per establir un sistema de valors que permeti millorar la societat civil, el quefer polític, el clima laboral i l'activitat empresarial, etc. Gràcies a l'ús d'una raó crítica que impulse l'avanç dels projectes personals i col·lectius.</p>	<p>sentit filosòfic aplicant-los en el context empresarial: principis, saber, ordre lògic, finalitat, demostració, argumentació, sentit, significat, creativitat, diàleg, globalitat, valor, objectiu/subjectiu, emocions, entre altres.</p> <p>- Planteja correctament els interrogants filosòfics radicals que han d'estar a la base de la creació d'un projecte, tant vital com laboral, com què sóc?, què faig?, per què?, per a què?, quin és el meu objectiu?, quin és el seu sentit, la seua raó de ser? i sap argumentar la defensa de les respostes.</p> <p>- Dissenya un projecte, vital o empresarial, sobre la base de la filosofia, valorant l'íntima relació entre els pensaments i les accions, entre la raó i les emocions, mitjançant el diàleg, l'argumentació i el llenguatge filosòfic.</p> <p>- Coneix i utilitza les eines de l'argumentació i el diàleg en la resolució de dilemes i conflictes dins</p>	<p>SIEE CAA</p>
--	---	--	---	---------------------

			<p>d'un grup humà.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valora la necessitat de possibilitar tasques innovadores, valorant la funció i importància de les persones emprenedores i innovadores per a la construcció i avanç d'una cultura i la transformació de la realitat. - Realitza un decàleg de valors ètics que han de regir en el món laboral, i de cara a la societat i a la natura. - Comprèn i valora la importància de la raó crítica per a l'avanç d'un projecte personal i col·lectiu. - Valora i disserta sobre la importància del treball per a desenvolupar-nos com a éssers humans, per a l'avanç d'una cultura i per transformar la realitat. 	
--	--	--	---	--

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Consciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguim el plantejament del llibre de text de l'assignatura que utilitzarem, *Filosofia 1r de Batxillerat* de l'editorial Diàlogo. Cada unitat temàtica s'organitza en tres apartats fonamentals: comença amb unes *Activitats inicials* amb l'objectiu de traure a la llum els preconceptes i prejudicis que l'alumnat té sobre cadascun dels assumptes a tractar i provocar el debat a l'aula. A continuació s'exposen els *Continguts teòrics bàsics* els quals són il·lustrats amb textos clàssics o periodístics de diferent accessibilitat. Al voltant d'aquests textos i de l'explicació teòrica anem plantejant, al fil de l'exposició, qüestions de comprensió, anàlisi i debat que acaben de perfilar els diferents temes i la seua problemàtica. Finalment, en les *Activitats finals* proposem una síntesi del que s'ha estudiat mitjançant la definició dels conceptes fonamentals apareguts en la unitat, qüestions per a la dissertació i el debat, elaboració d'esquemes, resums o mapes conceptuals, jocs, visionat de pel·lícules a partir de un qüestionari previ que centra la reflexió o propostes de senzilles lectures complementàries (literàries o filosòfiques).

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Deixant de banda el bloc 1 (que són qüestions de procediments i d'ús de noves tecnologies en el treball de l'assignatura, i que ha de recórrer tot el curs) els següents 5 blocs s'organitzen de la següent manera:

1a avaluació: blocs II i III (unitats 1, 2, 3 i 4)

2a avaluació: blocs IV i V (unitats 5, 6, 7, 8 i 9)

3a avaluació: bloc VI (unitats 10, 11 i 12)

Aquesta planificació es pot veure modificada al llarg del curs segons ho exigisca el transcurs del mateix.

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La metodologia posarà èmfasi, especialment, en la comprensió lectora de textos seleccionats dels autors i els temes estudiats en el curs. Els punts centrals en què es basa la metodologia són: a) Interacció i aprenentatge; l'objectiu últim és que totes i tots els alumnes sense exclusió adquirisquen els millors aprenentatges possibles. b) Aprenentatge situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i a unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària. c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn. d) Didàctica específica de l'àrea de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de continguts, atenent la seua singularitat i els recursos a utilitzar. El comentari de text és un recurs imprescindible. Però també cal treballar l'expressió oral, treballs individuals o en grup que requereixen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Com a activitats complementàries poden proposar al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències a l'Institut, etc., sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

Per al mes d'abril, proposem una exposició de fotos de temàtica filosòfica (Filofotos). També organitzarem una exposició amb cites filosòfiques comentades pels alumnes (que anomenem Filosofia al carrer), aproximadament al mes de març.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Són els criteris ja especificats en el punt 4.

b) Instruments d'avaluació

Els procediments d'avaluació han de ser variats. Juntament amb les proves escrites, el professor valorarà les exposicions orals, tant individuals com en grup; a més de tenir en compte els comentaris de textos escrits al llarg del curs i la realització de breus redaccions sobre qüestions filosòfiques. Igualment s'avaluarà la participació a classe quan es facen debats.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contempnen fonamentalment l'assoliment dels objectius expressats en l'apartat 4. La nota obtinguda per l'alumnat al final de cada avaluació serà el resultat dels següents criteris:

1. La nota de la prova que es farà al final de cada avaluació. Aquesta nota constituirà el 80% de la nota de l'avaluació.
2. La resta, el 20% de la nota, serà qualificada a partir de la realització de les activitats encomanades pel professor i la participació en el treball diari de l'aula.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han aconseguit durant l'avaluació, el professor haurà d'acordar amb els alumnes que tinguin necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, la manera i el moment en que hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari han de ser significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora de l'aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

En qualsevol cas no podran afectar els elements bàsics del currículum. Les adaptacions curriculars necessàries només podran afectar la metodologia didàctica, a les activitats i a la prioritació i distribució temporal en la consecució dels objectius.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

El treball bàsic i quotidià en l'assignatura de "Filosofia" és un treball amb textos. El que implica treballar diàriament la comprensió lectora. A aquest efecte, amb la lectura dels textos sempre es proposa un seguit de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en

totes les unitats didàctiques parant especial atenció a l'estructuració dels continguts, a l'ordre de l'exposició i al desenvolupament de les idees.

Finalment, pel que fa al foment de la lectura, es proposen contínuament en cadascuna de les unitats didàctiques la lectura de textos breus (i no tan breus) relacionats amb els temes de la unitat, amb l'objectiu d'ampliar el debat i aprofundir en els continguts.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació

En totes les unitats didàctiques es proposen activitats referides a la comunicació audiovisual i a les TIC. En elles es proposa la recerca d'informació a la xarxa per ampliar informació i completar els continguts estudiats a classe. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més l'alumnat s'ha d'acostumar a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix en les diferents webs. Finalment, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, de manera que haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

L'assignatura de "Filosofia" afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia dels continguts del programa. Sobretot pel que fa a les unitats que aborden directament les característiques del nostre sistema democràtic i de la reflexió ètica pròpia de la filosofia (Bloc VI: Unitats 10, 11 i 12). Però també a la resta de les unitats desenvolupem qualsevol dels temes del nostre programa posant certs valors com a criteris de la nostra reflexió: racionalitat, igualtat, llibertat, respecte, pluralitat, etc.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, es podrà realitzar una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA - 2n BATXILLERAT

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El batxillerat és una etapa postobligatòria de l'educació secundària que té per finalitat proporcionar als alumnes i les alumnes formació, maduresa intel·lectual i humana, així com els coneixements i habilitats que els permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència. La formació en aquesta etapa ha de capacitar els alumnes i les alumnes per accedir a l'educació superior, tant a l'ensenyament universitari com als ensenyaments artístics superiors i a la formació professional de grau superior.

La nostra matèria té, entre altres, la finalitat de proporcionar una formació i uns fonaments generals, així com augmentar la seua maduresa intel·lectual i humana i aprofundir en competències de caràcter més transversal. Per tal de completar la formació de l'alumnat, l'hàbit de lectura i la capacitat d'expressar-se correctament en públic, així com l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, estaran integrats en el currículum.

El currículum incorpora, a més dels coneixements acadèmics, un conjunt d'actituds, valors i normes, amb la finalitat de permetre que els alumnes actuen amb autonomia i responsabilitat en el si d'una societat plural.

b) Contextualització

La Història de la Filosofia apareix en el currículum com una forma de saber dual. D'una banda com un saber històric que, juntament amb altres disciplines de la mateixa naturalesa, dibuixen els perfils de la condició històrica de l'ésser humà i del seu passat intel·lectual. D'altra banda, com saber filosòfic, ens permet entendre que la comprensió del passat -el que altres han pensat abans- és un coneixement necessari per a l'adequada interpretació i transformació del present. La Història de la Filosofia tracta el passat, més enllà de la intenció arqueològica, com una font rica de suggeriments i especulacions, dignes d'atenció, en els que troba l'impuls per a una meditació filosòfica actual.

En coherència amb l'anterior, aquesta assignatura en el Batxillerat permet l'alumnat reconèixer quins són les fites del pensament que ens constitueixen com a civilització, però també procura instruments intel·lectuals per comprendre les claus del present de la nostra civilització, l'occidental, mostrant que les idees tenen una validesa que en moltes ocasions escapen al context temporal en què s'enuncien. En aquest sentit, la Història de la Filosofia és la història de les respostes filosòfiques als problemes humans. Les solucions del passat, el seu coneixement, poden ajudar-nos per, almenys, plantejar adequadament els interrogants del present. Des d'una perspectiva docent aquest aspecte de la Història de la Filosofia és capital i fa de l'assignatura la millor invitació al pensament crític.

La Història de la Filosofia, si bé sembla una assignatura independent d'altres de caràcter filosòfic que apareixen a l'ESO i al primer de batxillerat, ha de ser entesa també com la culminació d'un procés intel·lectual. En aquesta assignatura es troba en els diferents autors, sistemes filosòfics o en un mateix període històric una íntima relació entre les disciplines filosòfiques estudiades amb anterioritat i la present assignatura, de mode que podem considerar aquesta com l'expressió més acabada i unificada dels continguts filosòfics impartits en Batxillerat i a l'ESO. La unitat filosòfica de la Història de la Filosofia permet tornar a presentar a l'alumnat, des d'un punt de vista temporal, el que en cursos anteriors ha estudiat.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O ÀMBIT

Per tot l'anterior, la Història de la Filosofia contribueix notablement a l'adquisició dels objectius del Batxillerat. Amb la nostra assignatura es contribueix a l'assoliment d'una maduresa personal en l'alumnat, condició indispensable per a l'exercici de la ciutadania activa i responsable. L'actitud principal que l'alumnat ha d'adquirir és, sens dubte, la de l'esperit crític: no ha de prendre per bons plantejaments passats, sinó analitzar-los autònomament. Alhora l'assignatura ha d'ajudar a reflexionar sobre la necessària igualtat antropològica i jurídica de l'ésser humà i com n'és d'imprescindible superar plantejaments passats -o actuals- que admeten algun tipus de desigualtat. La Història de la Filosofia ha d'ajudar a comprendre la dificultat de l'ideal igualitari i la seua permanent vigilància.

Igual que altres assignatures, la Història de la Filosofia contribueix a la consolidació dels hàbits de lectura, estudi i disciplina, condicions mínimes d'un filòsof i d'un ciutadà que desitge influir activament.

La matèria s'estructura en quatre blocs, cadascun dels quals es refereix a un autor significatiu d'una etapa de la història de la filosofia. Prèviament hi ha un bloc referit a procediments: el comentari de textos, la redacció i la dissertació filosòfica. El primer dels quatre està dedicat a la Filosofia Grega: Plató o Aristòtil són els autors principals a estudiar. El bloc 2 està reservat a la Filosofia Medieval i Moderna, a partir de l'estudi de textos de Tomàs d'Aquino o de René Descartes. El bloc 3 tracta la Il·lustració i el final de la Filosofia Moderna a través de textos de Kant o de Nietzsche. El bloc 4 aborda la Filosofia Contemporània des de l'estudi de textos d'Ortega i Gasset o de Simone de Beauvoir. La nostra elecció es refereix als textos de Plató, Descartes, Nietzsche i Beauvoir.

L'assignatura inclou un llenguatge tècnic molt precís conceptual i lingüísticament. La precisió conceptual educa la ment a desprendre's del que és accessori, identificar-lo primerament, i quedar-se amb el característic o definitiu. Però això ha de saber expressar-se mitjançant la paraula. La precisió i el rigor filosòfic, predominantment lingüístic, són eines cognitives imprescindibles per a l'estudiant de l'assignatura.

3. COMPETÈNCIES

Si la Història de la Filosofia fa una aportació molt valuosa pel que fa a l'adquisició dels objectius de l'etapa, un altre tant cal dir sobre les competències. Sembla evident que la **competència lingüística** és la més treballada. A més del que ja hem apuntat, cal subratllar que aquesta competència busca que l'alumnat tingua certs valors i actituds. Algunes d'elles ja s'han destacat; però, hi ha altres també importants com el diàleg com a mitjà per resoldre conflictes, el respecte a les normes o la curiositat.

La **competència digital** està molt present també en l'assignatura. Està molt associada a la competència d'aprendre a aprendre. Perquè la competència digital no consisteix només en l'ús de les TIC; pretén que l'alumne busque i complemente la informació donada pel professor permetent-li elaborar materials filosòfics que pugui utilitzar per al seu estudi. D'aquesta manera l'alumne afegeix a allò explicat a classe dades, continguts o problemes que li permetin aprofundir en els seus coneixements de la matèria. Aquesta tasca d'autoregulació de l'alumne, per a la qual les TIC són de gran ajuda, permet que la Història de la Filosofia siga una assignatura que no es reduisca a l'explicació del professor, sinó que exigeix l'estudiant una actitud activa i inquisitiva, davant dels continguts filosòfics impartits.

La **competència aprendre a aprendre** garanteix que l'individu tinga recursos suficients per formar-se permanentment. La capacitat d'autonomia personal, d'autoregulació dels processos cognitius i de la conducta en diferents contextos, fan que aquesta competència siga clau. La Filosofia també desenvolupa aquesta competència gràcies al seu treball per assolir l'esperit crític i l'autonomia personal.

La Història de la Filosofia contribueix poderosament a les **competències socials i cíviques**. Aquestes inclouen habilitats i destreses diverses que conflueixen en la necessitat que l'alumnat sàpiga interpretar els fets socials i pugui donar una resposta correcta als mateixos. Les actituds que es busquen són el diàleg, el respecte a les idees alienes, la capacitat d'arribar a acords, treballar en equip, etc. En aquest sentit la Història de la Filosofia ajuda a prendre consciència de que no totes les idees busquen un model de societat idèntic i que, per tant, no totes tenen el mateix valor. Saber discriminar quines són les més properes a les d'una societat democràtica i oberta és un objectiu d'una ment crítica. La competència cívica descansa en el coneixement reflexiu -crític- de conceptes com els de ciutadania, justícia, democràcia, drets civils, etc. La Història de la Filosofia il·lustra la importància d'aquests conceptes i mostra la seua evolució temporal.

La filosofia també ajuda a desenvolupar el **sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor** dins d'un marc ètic ineludible per a una societat que vulgui guiar-se per principis que dignifiquen l'ésser humà, defugint així de la seua cosificació i mercantilització.

Finalment, la Història de la Filosofia també treballa la **competència sobre la consciència de les expressions culturals**. Amb aquest tipus de competència es pretén introduir actituds

i valors que defineixen els estudis filosòfics del Batxillerat: llibertat d'expressió, diàleg entre cultures i un interès per la participació en la vida cultural i intel·lectual de la societat.

4. CONTINGUTS

UNITATS	CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ	COMPETÈNCIAS CLAU
<p>Bloque 0. Procediments comuns a tots els temes</p>	<p>La base fonamental dels procediments són els passos que constitueixen el comentari de text:</p> <p>1. Lectura i anàlisi de textos dels autors explicats que inclourà:</p> <p>1.1. Anàlisi del contingut. Explicar i usar correctament els termes i conceptes específics del text.</p> <p>1.2. Anàlisi de l'estructura expositiva: reconèixer i explicar les tesis exposades i els problemes plantejats en el text.</p> <p>1.3. Reconèixer i explicar arguments reconstruint aquests quan apareixen de manera poc formalitzada.</p> <p>1.4. Saber localitzar i reconèixer les possibles solucions o conclusions aportades pel text, o veure com arribar-hi si no hi apareixen.</p> <p>2. Utilització correcta del vocabulari filosòfic, sabent analitzar el seu ús en els textos.</p> <p>3. Escriure redaccions (dissertacions filosòfiques) sintetitzant el coneixement general del text i l'autor treballat a classe, centrant-lo en torn al tema proposat.</p> <p>3.1. Relacionar el problema proposat i les possibles solucions amb</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar fragments dels textos més rellevants de la Història de la Filosofia i d'autors representatius i argumentar amb claredat, oralment i per escrit, les pròpies opinions sobre els problemes fonamentals de la filosofia. - Aplicar adequadament les ferramentes i procediments del treball intel·lectual a l'aprenentatge de la Filosofia realitzant treballs d'organització i investigació dels continguts. - Utilitzar les Tecnologies de la Informació i la Comunicació a la realització i exposició dels treballs d'investigació filosòfica. - Participar en diàlegs i debats de manera raonada, contraposant les pròpies idees amb altres diferents. - Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els seus membres participen i assolixen les metes comunes, influir positivament en els altres generant implicació en la tasca i utilitzar el diàleg igualitari per resoldre conflictes i discrepàncies actuant amb responsabilitat i sentit ètic. 	<p>CCLI CAA SIEE CD CSYC</p>

		altres autors. 4. Argumentació escrita. 5. Argumentació oral. 6. Relació de concepcions filosòfiques de diferents autors. 7. Localització històrica dels autors.		
Bloc 1. La filosofia en la Grècia antiga PLATÓ: República VI-VII	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	1. - Circumstàncies històriques i culturals de la filosofia clàssica atenesa: les reformes democràtiques, polítiques i econòmiques; la il·lustració atenesa i la racionalització de la cultura. 2. - El relativisme, l'escepticisme i l'empirisme polític dels sofistes i la recerca d'una nova fonamentació de la vida social i moral centrada en la convenció racional de les lleis humanes (nómos), i no en la necessitat de les lleis naturals (phýsis). 3. - La figura de Sòcrates i la seua recerca de la virtut universal a través de la maièutica. Diferències entre Sòcrates i els sofistes. 4. - Plató, les seues motivacions polítiques i filosòfiques i l'herència de Sòcrates. 5. - El mite de la caverna com a imatge de la filosofia platònica: sentit i elements del mite. 6. - La concepció del coneixement: la reminiscència i la dialèctica. 7. - La teoria de les idees i la concepció de la realitat: la relació entre les idees i el món físic. 8. - L'ànima i la naturalesa humana: la virtut	1. Dualisme epistemològic. 2. Dualisme ontològic. La teoria de les idees i la idea de bé. 3. Dualisme antropològic. Teoria de la reminiscència. 4. Ètica platònica. L'intel·lectualisme moral. 5. Teoria de l'educació. 6. Teoria de l'estat just i del filòsof governant.	CEC CSC CAA

9.	<p>com a harmonia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estructura de l'ànima i organització de la ciutat. - La justícia com a virtut política. - L'educació com a mitjà per assolir la virtut. Etapes de l'educació. - La teoria del filòsof governant. - L'educació. - L'intel·lectual i la política. 		
<p>Bloc 2.</p> <p>La filosofia moderna</p> <p>DESCARTES: <i>Discurs del mètode I-IV</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - El segle XVII. La crisi de la consciència europea. El Barroc. L'absolutisme. La universitat i la ciència. - La filosofia moderna. L'esperit humà segregat del món. L'esperit humà segregat de Déu. - Característiques del racionalisme. - Vida, motivacions i obra de Descartes. - La qüestió històrica del mètode. L'essència del mètode matemàtic. - Les regles del mètode. - La fonamentació metafísica del mètode. El dubte metòdic. El primer principi de la filosofia. El cogito com autoevidència. - El sistema metafísic de Descartes. La res cogitans, la res infinita, la res extensa. - El mecanicisme. La física de l'extensió. El dualisme ànima-cos. - La moral cartesiana. La moral provisional. El jo com a llibertat. - El racionalisme després de Descartes. - El significat històric del racionalisme. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. El mètode cartesià: ideal matemàtic de certesa, dubte metòdic i criteri de veritat. 2. Concepte d'idea en Descartes i els seus tipus. 3. Arguments demostratius de l'existència de Déu i del món. 4. Concepte de substància en Descartes i els seus tipus. 5. Dualisme antropològic. Mecanicisme i llibertat. 6. Moral provisional. 	<p>CEC CSC CAA</p>
<p>Bloc 3.</p> <p>El final de la filosofia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les circumstàncies socials, polítiques i cultu- 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Crítica de la racionalitat i la cultura occiden- 	<p>CEC CSC</p>

<p>moderna</p> <p>NIETZSCHE: Crepuscle dels ídols</p>	<p>rals de la segona meitat del segle XIX que influeixen en la filosofia de Nietzsche.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vida i obres de Nietzsche. - El pensament de Schopenhauer i la seua influència en l'obra de Nietzsche. - De la filologia a la filosofia: la vida com a voluntat de poder. - La crítica a la cultura occidental: crítica als conceptes metafísics, crítica a la idea de veritat i crítica a les ciències positives. - La crítica a la moral cristiana: el mètode genealògic i la inversió dels valors, - La mort de Déu: el nihilisme i el perspectivisme. - La voluntat de poder i el superhome com a creador de valors. - La idea de l'etern retorn i la concepció de la vida com esdevenir. - El significat històric del pensament de Nietzsche. 	<p>tal.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Crítica de la moral i de la religió. 3. La mort de Déu. 4. El nihilisme i el superhome. 5. El vitalisme i la voluntat de poder 6. Crítica del món metafísic: la veritat com a metàfora. 	<p>CAA</p>
<p>Bloc 4. Filosofia contemporània</p> <p>SIMONE DE BEAUVOIR: El segon sexe: Introducció i Conclusió</p>	<ul style="list-style-type: none"> - El context de les transformacions socials, polítiques i culturals del segle XX a la filosofia de Beauvoir. - Les preguntes fonamentals de la filosofia de Simone de Beauvoir i la seua relació amb la filosofia existencialista. - El mètode hermenèutic i regressiu-progressiu utilitzat per l'autora. - La dialèctica de l'amo i de l'esclau de Hegel i la interpretació de Beauvoir. - La problemàtica de la categoria "dona" i les seues causes, segons 	<ol style="list-style-type: none"> 1. L'existencialisme de S. de Beauvoir. 2. Mètode regressiu-progressiu en l'anàlisi de la condició femenina. 3. Problematització de la categoria <i>dona</i>. 4. Lectura feminista de la dialèctica de l'amo i de l'esclau: la dona com l'Altra en la societat patriarcal. 5. Concepte de subjecte situat. 6. El factor cultural com a factor decisiu en l'anàlisi de les causes de l'opressió de la dona. 	<p>CEC CSC CAA</p>

	l'anàlisi de l'autora. - Els aspectes relacionats amb l'evolució de l'emancipació de la dona (històrics, socials, educatius...), i els canvis produïts en les relacions entre homes i dones. - La influència del pensament beauvorià en la filosofia i en els moviments socials posteriors.	7. Educació i evolució col·lectives per a assolir l'autonomia de les dones.	
--	---	---	--

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: Competència en comunicació lingüística.

CMCT: Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: Competència digital.

CAA: Competència aprendre a aprendre.

CSC: Competències socials i cíviques.

SIEE: Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: Conciència i expressions culturals.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguim el plantejament dels llibres que utilitzarem de l'editorial Diálogo. Cada llibre s'organitza en dos apartats fonamentals: en la primera s'exposen els continguts teòrics bàsics i alguns altres que amplien la filosofia de l'autor i la seua relació amb la seua època. A la segona part tenim el text clàssic de cada autor que hem de treballar. Sobre aquest es plantegen diverses activitats de comprensió i anàlisi, així com una sèrie de redaccions i dissertacions.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Deixant de banda el bloc 1 -que són qüestions de procediments que han de recórrer tot el curs- els següents 4 blocs es distribueixen de la següent manera:

1a avaluació: Plató

2a avaluació: Descartes i Nietzsche

3a avaluació: Beauvoir

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

La Filosofia, per principi, es mostra en els seus textos originals, la lectura, comentari i interpretació dels quals resulten indispensables per adquirir una formació filosòfica que no siga la simple memorització de teories de segona mà. Per tant la principal activitat a classe serà la lectura i comentari dels textos seleccionats.

En aquesta tasca, cal ajudar l'alumnat perquè supere la dificultat dels textos i les teories. L'accessibilitat dels textos no és fàcil ni immediata pel caràcter clarament codificat que caracteritza el discurs filosòfic, que es manifesta en un vocabulari conceptual específic, en molts casos molt allunyat del llenguatge natural i popular, i que per tant és necessari conèixer i aprendre a reconèixer i a interpretar en els textos. També les argumentacions poden resultar críptiques a un lector no entrenat per ser, en uns casos, molt formalitzades i, en altres, emboscades en el discurs natural. Igualment és important ací un ensinistrament previ a les tècniques de lectura i interpretació dels textos filosòfics. A això cal afegir-li la dificultat d'un coneixement històric que tot i que utilitza termes actuals, aquests posseeixen continguts conceptuals molt diferents.

El comentari de textos filosòfics és l'eina més potent i eficaç per assolir els objectius assenyalats. Ensenya a identificar els problemes o tesi que plantegen els textos dels autors, les solucions que proposen així com l'argumentació amb què justifiquen aquestes posicions. Possibilita a més, un diàleg lector-autor, la qual cosa constitueix una activitat procedimental molt educativa i madurativa per a l'alumnat.

A aquest efecte, la metodologia i la didàctica de la Història de la Filosofia han d'estimular l'anàlisi dels textos i la comprensió lectora, facilitant una major comprensió d'altres matèries tant en el Batxillerat com en estudis posteriors. Sobre la base d'una contextualització esquemàtica es pot abordar l'anàlisi dels problemes tractats en el curs anterior, explicats en el context dels corrents i autors més importants.

L'anàlisi de termes, la localització, transcripció o, si s'escau, la reconstrucció més o menys formalitzada dels arguments, i la dissertació filosòfica, seran habilitats que l'alumnat haurà d'adquirir al llarg del curs i per tant hauran de ser practicades assíduament. La pràctica d'aquestes tècniques constituirà la base de la metodologia didàctica en aquesta assignatura.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Depenent del compliment del programa, proposem visitar el MUVIM (Museu Valencià de la Il·lustració i de la Modernitat) a la ciutat de València, per a conèixer l'exposició permanent "L'aventura del pensament". En aquesta visita, ens submergirem en la història del pensament occidental, des dels temps medievals fins als nostres (especialment en l'Edat de la Raó), acostant a l'alumnat, d'una manera sintètica i a través de les noves tecnologies, alguns dels moments de l'evolució del coneixement filosòfic que han estudiat al llarg del curs.

A més, convidarem els alumnes a participar d'una exposició de fotos de temàtica filosòfica. Per últim, organitzarem una exposició amb cites filosòfiques comentades pels alumnes (que anomenem Filosofia al carrer), aproximadament al mes de març.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Són els criteris ja especificats en el punt 4.

b) Instruments d'avaluació

Instruments fonamentals, seguint les directrius de la Universitat de València, seran:

Model d'examen
Cada examen constarà d'un text i quatre qüestions: el referent fonamental de les dos primeres serà el text i el de les dues últimes el camp temàtic delimitat en relació amb el pensament de l'autor.
Textos d'examen
Fonts dels textos: El text serà un fragment d'una selecció prefixada de lectures de filòsofs. Per evitar textos d'examen massa llargs el fragment podrà estar retallat internament amb la indicació corresponent per advertir-ho.

Qüestió 1a
Puntuació: fins a 2 punts
Tipus de pregunta: Tret que la qüestió sol·licite, excepcionalment, la reconstrucció d'un argument a partir d'un enunciat concret del text, la seua formulació invariable s'expressa-rà en aquests termes: «Sintetitza les idees del text mostrant en el teu resum l'estructura argumentativa o expositiva desenvolupada per l'autor».
Qüestió 2a
Puntuació: fins a 2 punts
Tipus de pregunta: Definició d'un terme (o dos, si estan relacionats) present al text. Formulació invariable: «Definix el (els) terme (s relacionats) ..., partint de la informació oferida pel text i completant-la amb el coneixement que tingues de la filosofia de l'autor».
Qüestió 3a
Puntuació: fins a 5 punts
Tipus de pregunta: Redacció sobre un tema de la filosofia de l'autor del text
Qüestió 4a
Puntuació: fins a 1 punt
Tipus de pregunta: La seua formulació invariable serà la següent: «Comenta breument qualsevol aspecte del pensament de l'autor del text que jutges important en algun d'aquests sentits: per la seua relació amb el d'altres filòsofs, amb fets històrics rellevants (especialment si són coetanis de l'autor o tenen relació amb la seua vida) o amb trets significatius del món contemporani».

c) Criteris de qualificació

Segons les indicacions de la Universitat de València per a la Prova d'Accés a la universitat es proposen els següents criteris de qualificació per a cadascuna de les quatre pre-preguntes de l'examen:

1ª Qüestió

En qualsevol de les dues possibles formulacions -invariable o a partir d'un enunciat concret del text- s'ha de valorar la capacitat per a mostrar amb claredat l'estructura argumentativa o expositiva del text.

D'acord amb el criteri general precedent, la síntesi que es demana com a resposta ha de mostrar que s'ha comprès:

1. Quines són les idees o els arguments principals del text.
2. Com es relacionen entre si dins la seua estructura expositiva o argumentativa per arribar a la tesi o conclusió general.

Els dos criteris valen igual, 1 punt cadascun.

2ª Qüestió

S'ha de valorar la capacitat per a definir termes filosòfics, o expressions, analitzant-los a partir del seu ús en el text de l'examen.

1. La resposta ha d'incloure expressament una definició del terme proposat (o dels dos proposats aclarint la seua relació).
2. La definició ha d'elaborar-se a partir de la informació oferida pel text, fent referències explícites a l'ús del terme o els termes en el mateix.
3. L'explicació del o dels termes s'ha de complementar amb el coneixement general sobre ells derivat de l'estudi de la filosofia de l'autor.

La valoració dels tres criteris serà igual: 1/3 dels 2 punts cada un.

3ª Qüestió

S'ha de valorar la capacitat per a desenvolupar el tema proposat centrant-se en la seua formulació concreta i aplicant el seu coneixement general del text complet i de l'autor treballats a classe.

1. Els continguts de la redacció han de respondre a la formulació concreta de l'enunciat, sense digressions innecessàries i incoent en el seu desenvolupament l'explicació i justificació de les idees exposades. [Fins a 3,5 punts].

2. L'exposició de la redacció ha de ser, al seu torn, clara i ordenada. [Fins a 1,5 punts].

4a Qüestió

S'ha de valorar la capacitat per a aplicar o relacionar el pensament de l'autor amb qualsevol dels aspectes suggerits en la qüestió.

1. Es valoraran els continguts d'interès filosòfics exposats.

2. Es valorarà l'originalitat de la proposta de l'alumnat o l'alumna i la seua exposició reflexiva i justificada, evitant respostes memorístiques o estereotipades.

Els dos criteris valen igual, 0,5 punts cadascun.

A més de la nota de l'examen, i a partir de la qualificació de 5 en aquest, la nota es perfilarà a partir de:

- La realització de les activitats encomanades pel professor i la participació en el treball diari de l'aula.

- L'actitud cap a l'assignatura.

- La valoració de les exposicions orals a classe.

- L'assistència diària a classe i la justificació adequada de les absències. Si l'alumne falta un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.

- El manteniment d'una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit durant l'avaluació, el professor determinarà la manera i el moment en que hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE RECOLZAMENT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen un reforç dels continguts i dels procediments treballats a classe.

Però, atès que aquest és un curs fonamentalment de preparació per a l'accés a la universitat, els mínims exigits no poden afectar els elements bàsics del currículum. Es realitzaran modificacions en el procés d'ensenyament-aprenentatge per a aquell alumnat que no arribe als objectius proposats, però aquestes s'han de referir a la metodologia, a les activitats i a la prioritització i distribució temporal en la consecució dels objectius.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

Un dels procediments importants de l'assignatura "Història de la Filosofia" és el treball amb textos que implica exercitar la comprensió lectora i d'anàlisi. I això amb l'ajuda d'una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat.

Una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de redaccions o dissertacions filosòfiques segons els temes proposats en el currículum. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques prestant especial atenció a l'estructuració dels continguts, a l'ordre de l'exposició i al desenvolupament de les idees.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació

Entre les activitats programades es proposa la recerca d'informació a la xarxa per ampliar informació i completar els continguts estudiats a classe, així com la seua exposició oral utilitzant els programes adequats per a una presentació en públic. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més l'alumnat ha d'acostumar-se a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix en les diferents webs. Així mateix, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, de manera que haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

L'assignatura "Història de la Filosofia" afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida i la construcció d'una ciutadania democràtica.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element deixa de ser transversal en la nostra assignatura i es converteix en assumpte central per la mateixa idiosincràsia d'alguns dels continguts del programa. Sobretot en aquells apartats que aborden directament les diferents respostes que des de l'Ètica i la Teoria de la Societat s'han donat als diferents problemes que planteja l'organització de la societat i la convivència entre els éssers humans. També en altres apartats es desenvolupen i es reflexiona sobre els conceptes i valors fonamentals de la història de la filosofia occidental: racionalitat, igualtat, llibertat, respecte, pluralitat, etc.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, podrà realitzar-se una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge.

1. INTRODUCCIÓ

a) Justificació de la programació

El batxillerat és una etapa postobligatòria de l'educació secundària que té com a finalitat proporcionar als alumnes i les alumnes formació, maduresa intel·lectual i humana, així com els coneixements i habilitats que els permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència. La formació en aquesta etapa ha de capacitar els alumnes i les alumnes per accedir a l'educació superior, tant a l'ensenyament universitari com als ensenyaments artístics superiors i a la formació professional de grau superior.

La nostra matèria té, entre altres, la finalitat de proporcionar una formació i uns fonaments generals, així com augmentar la maduresa intel·lectual i humana, i aprofundir en competències de caràcter més transversal. Per tal de completar la formació de l'alumnat, l'hàbit de lectura i la capacitat d'expressar-se correctament en públic, així com l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, estaran integrats en el currículum.

El currículum incorpora, a més dels coneixements acadèmics, un conjunt de actituds, valors i normes, amb la finalitat de permetre que els alumnes actuen amb autonomia i responsabilitat en el si d'una societat plural.

b) Contextualització

La Psicologia, com a branca del saber, té com a objectius bàsics conèixer els processos i etapes principals del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital en els seus aspectes de normalitat i anormalitat, els fonaments biològics de la conducta humana i de les funcions psicològiques, la dimensió social i antropològica de l'ésser humà considerant els factors històrics i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica humana i els principis psicosocials del funcionament dels grups i de les organitzacions. Tot això des del reconeixement dels diferents mètodes d'avaluació, diagnòstic i tractaments psicològics en diferents àmbits aplicats de la Psicologia, els diferents dissenys d'investigació, els procediments de formulació i contrastació d'hipòtesis i la interpretació dels resultats. L'objectiu és arribar a descobrir els diferents camps de aplicació de la Psicologia i tenir els coneixements necessaris per incidir i promoure la qualitat de vida en els individus, grups, comunitats i organitzacions en els diferents contextos: educatiu, clínica i salut, treball i organitzacions, i comunitari.

A més ajudarà a l'alumnat de 2n de Batxillerat a madurar com a éssers humans, a entendre la conducta d'aquells amb qui conviu i a desenvolupar estratègies per a resoldre les qüestions que poden aparèixer en la seua vida personal i laboral; es dirigeix, per això, als que tenen interès per la investigació i la comprensió de la conducta humana i els processos mentals subjacents. Conèixer els condicionaments socials i biològics del nostre psiquisme ajudarà l'estudiant a situar-se en el marc en el qual se situa la seua existència per, en un segon moment, aprofundir i dissenyar creativament els principis cap als quals haurà d'orientar-la donant-li sentit i transcendint aquests condicionaments prèviament descoberts. En aquest sentit la Psicologia és una disciplina que uneix l'àmbit científic amb l'àmbit filosòfic doncs, partint d'una comprensió dels fonaments biològics del nostre psiquisme, exigeix al mateix temps una hermenèutica que depassa les estructures biològiques per inserir-se en l'àmbit dels valors i principis que la filosofia proposa. L'assignatura, així doncs, serveix de pont entre diverses de les disciplines del batxillerat arribant a una síntesi de coneixements que reverteixen directament en la pròpia personalitat de l'estudiant.

En tractar-se d'una assignatura emparentada amb altres disciplines com la biologia, les matemàtiques, la sociologia o la filosofia, la seua mateixa metodologia ha d'utilitzar així mateix ferramentes molt diverses. D'aquesta manera, en funció del tema que s'aborde en la programació, serà necessari utilitzar recursos històrics i metodologia de les ciències -en el bloc 1-, matemàtica estadística en la comprensió de les lleis específiques de la psicologia, recursos propis de les ciències mèdiques i la biologia -en l'estudi dels fonaments biològics del psiquisme- o recursos propis de la sociologia en l'estudi de la psicologia social. Tots aquests recur-

sos han de ser utilitzats de forma integrada, ja que una mateixa teoria psicològica fàcilment posa en joc principis o coneixements de disciplines molt diverses.

D'altra banda l'estudi de la Psicologia inclou inevitablement una dimensió pràctica -psicologia aplicada- que permet abordar exemples o situacions reals o fictícies que demanen una interpretació psicològica que inclou una anàlisi i / o diagnòstic i una proposta d'orientació o teràpia.

Els continguts d'aquesta matèria s'organitzen en sis blocs relacionats entre si, ja que el nostre psiquisme és una unitat integrada tot i que el seu estudi requereix una lògica descomposició en parts. Aquests blocs mostren la vertebració del psiquisme des de les dues estructures bàsiques: la nostra vida intel·lectual i la nostra vida emocional que determinen el funcionament de la conducta.

El bloc primer és una aproximació a la Psicologia moderna contextualitzant en el seu esdevenir històric dins l'àmbit de la Filosofia fins a convertir-se a finals del s. XIX i principis del XX en una ciència moderna. Tracta així mateix de la seua metodologia, de les principals escoles de psicologia així com de les aplicacions d'aquesta disciplina: la psicologia clínica, la psicologia del treball i la psicologia orientada a l'educació, entre d'altres. El bloc segon és un estudi de les estructures biològiques subjacents als fenòmens psíquics: l'estructura i funcionament dels sistemes neurològics i endocrí fonamentalment. El bloc tres estudia els processos cognitius bàsics: percepció, atenció i memòria sobre els quals s'assentaran l'estructura i funcionament dels processos cognitius superiors que s'estudiaran en el bloc quatre: aprenentatge, intel·ligència i pensament. El bloc cinc aborda la vida emocional: la motivació i l'afectivitat que fonamenten la segona estructura del psiquisme. Sobre aquesta estructura i sobre l'estructura cognitiva s'assenta la formació de la personalitat que també serà objecte d'estudi d'aquest bloc. S'inclouen a més a algunes nocions sobre psicopatologies que serviran per comprendre millor el funcionament del psiquisme, precisament, pel contrast que es produeix quan aquest funciona amb anomalies. Finalment, el bloc sis estudia la psicologia social i de les organitzacions abordant el segon element condicionant del psiquisme -al costat dels mecanismes biològics estudiats en el bloc dos-. Aquest element ens situa en la problemàtica de les relacions entre el nostre jo i l'entorn en què aquell creix i es desenvolupa.

2. OBJECTIUS DE L'ETAPA VINCULATS AMB LA MATÈRIA O ÀMBIT

El desenvolupament d'aquesta matèria ha de contribuir que l'alumnat adquireixca les següents capacitats:

1. Comprendre i relacionar les orientacions i teories que històricament i en l'actualitat formen el corpus teòric de la psicologia.
2. Discernir els principis conceptuals i metodològics de la psicologia en funció de les seues diferents orientacions.
3. Conèixer els mètodes de treball i àmbits d'aplicació de la psicologia des de les diferents orientacions teòriques.
4. Comprendre com els principis i mètodes psicològics poden utilitzar-se per descriure, explicar, predir i canviar els diferents aspectes i problemes que ocorren en el nivell individual, interpersonal i social.
5. Descobrir les potencialitats d'aplicació de la psicologia en els múltiples fenòmens de major rellevància personal i social.
6. Desenvolupar la capacitat crítica de l'alumnat a partir de les seues pròpies experiències i en funció de les explicacions que les diferents orientacions teòriques aporten sobre cadascuna d'elles.
7. Fomentar l'esperit crític en totes aquelles orientacions i teories que justifiquen o promouen el prejudici i la discriminació.

8. Promoure i valorar aquelles respostes en les alumnes i els alumnes el contingut de les quals siga aconseguir una millor qualitat de vida en tots els éssers humans independentment de les seues creences, valors, raça, gènere o propietats físiques i intel·lectuals.
9. Aprendre a parlar amb propietat i a utilitzar adequadament els termes específics de l'assignatura, tant els que són d'ús comú com els més tècnics o específics.
10. Domini de l'expressió escrita: desenvolupar la capacitat d'escriure amb correcció gramatical, sintàctica i ortogràfica. Pensament lògic i argumentatiu: redactar, de manera organitzada, argumentada i estructurada, sobre un tema relacionat amb la matèria impartida.
11. Recerca, recopilació, selecció, síntesi i organització d'informació procedent de diverses fonts (de dins i de fora de l'aula) per a la realització de treballs individuals o en grup.
12. Capacitat d'anàlisi de textos i de lectura comprensiva: identificar els conceptes, les idees principals i secundàries, així com diferenciar la tesi dels arguments en textos de psicologia.
13. Consolidar tècniques d'organització de la informació i preparació del material per a l'estudi: elaboració de resums, quadres sinòptics, esquemes i mapes conceptuals.
14. Tècniques per a la presentació de treballs i exàmens.
15. Tècniques de treball en equip i cooperatiu: distribució del treball, posada en comú, formulació de propostes, debat, presa de decisions, etc.
16. Reconèixer el valor social i moral de la comunicació i saber utilitzar adequadament estratègies, recursos i possibilitats en debats, col·loquis o intervencions aïllades a classe.
17. Fomentar en l'alumnat una actitud positiva cap a la psicologia, que pot ajudar-nos a aconseguir un millor coneixement de nosaltres mateixos, del nostre procés d'aprenentatge i dels altres.
18. Despertar la curiositat i l'interès pels temes tractats en l'assignatura.
19. Reconèixer i valorar críticament la tasca que fan els psicòlegs en diferents àmbits i els mètodes utilitzats: tests, l'experimentació i els seus límits, etc.
20. Desenvolupar la capacitat crítica de l'alumnat a partir de les seues experiències i en funció de les explicacions que els diversos enfocaments psicològics donen de les mateixes.
21. Rebutjar críticament totes aquelles teories o enfocaments que justifiquen o promouen el prejudici i la discriminació.
22. Aconseguir actituds més flexibles i menys dogmàtiques, més respectuoses i tolerants en relació al que es considera "normal" en la conducta humana: emocions, hàbits, sexualitat, vida afectiva, capacitats intel·lectuals, aprenentatge, trets temperamentals, etc.
23. Fomentar actituds de major tolerància cap a un mateix i cap als altres. Respecte i tolerància també cap a les opinions dels altres.
24. Potenciar la pròpia autoestima.
25. Assolir maduresa personal, social i moral que capacite l'alumnat per actuar de forma responsable i solidària.

3. COMPETÈNCIES

L'assignatura de Psicologia és potser una de les que major amplitud de capacitats requereix exercitar en l'alumne. I per això podem rastrejar la seua contribució directa a l'adquisició de totes les competències clau.

La primera competència que facilita l'estudi de la Psicologia és el **sentit d'iniciativa i esperit emprenedor**, ja que aquesta competència implica la capacitat de transformar les idees en actes. Això vol dir adquirir consciència de la situació a intervenir o resoldre i sa-

ber triar, planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, per tal d'assolir l'objectiu previst.

La **competència aprendre a aprendre** facilita a l'alumnat comprendre i controlar els mecanismes psíquics implicats, precisament, en els processos cognitius de l'aprenentatge. De manera que pugui interactuar amb aquests processos corregint i obtenint un major rendiment i aprofitament dels seus recursos cognitius.

La **competència lingüística** és, naturalment, una altra de les capacitats que ha de desenvolupar en la nostra assignatura. La comprensió amb rigor conceptual dels textos que ha d'estudiar així com l'expressió de les idees assimilades i la recerca d'informació en altres fonts, siguen llibres o articles de revistes científiques o en les noves tecnologies, els exigeix i, al mateix temps, els capacita per al desenvolupament d'aquesta competència.

La **competència matemàtica i la competència clau en ciència i tecnologia** no són alienes a l'estudi de la Psicologia. Si bé no són utilitzades de la mateixa manera en totes les unitats de la matèria, són imprescindibles per a la comprensió dels estudis psicomètrics en els àmbits en què s'apliquen: la intel·ligència factorial, teories de la personalitat, teories de l'aprenentatge, etc.

La **competència digital** és també requerida en la recerca d'informació que pot resultar essencial, especialment pel caràcter innovador que comporten les investigacions psicològiques actuals amb la conseqüent abundància d'informació i de recursos audiovisuals. Aquests recursos poden complementar de manera substancial els textos i imatges que ofereixen el llibre de text.

Les **competències socials i cíviques** són també propiciades de manera essencial per l'estudi de la Psicologia ja que aquesta ciència il·lumina de forma decisiva els secrets subjacents en les relacions socials. Una psicologia madura implica una sociabilitat més eficient al mateix temps que és garantia de superació de conflictes interpersonals.

Finalment la **competència de consciència i expressions culturals** tampoc està excloua en l'estudi de la Psicologia ja que els condicionaments socials són essencials en la configuració del psiquisme. D'aquesta manera l'assignatura contribueix significativament al desenvolupament d'aquestes competències facilitant una comprensió i sintonia amb diferents maneres culturals que expliquen aspectes essencials del caràcter de les persones.

4. CONTINGUTS

UNITATS	CONTINGUTS	CRITERIS D'AVUACIÓ	COMPETÈNCIES CLAU
BLOC 1. LA PSICOLOGIA COM A CIÈNCIA Unitat 1	La Psicologia com a ciència. 1. Objectius i característiques. 2. Branques de la psicologia. 3. Tècniques d'investigació. 4. La Psicologia i les altres Ciències de l'ésser humà. Aplicacions de la Psicologia	- Explicar l'especificitat i importància del coneixement psicològic, com a ciència que tracta de la conducta i els processos mentals de l'individu. - Distingir la dimensió teòrica i pràctica de la Psicologia, i enumerar els seus objectius, característiques, branques i tècniques d'investigació.	CLI CMCT CAA SIEE CD

	<p>5. Principals problemes psicològics</p> <p>6. Solucions aportades per la Psicologia.</p> <p>7. Valors que estimula la Psicologia: crítica, autonomia, recerca i innovació.</p> <p>La Psicologia a la Història.</p> <p>8. Evolució del concepte de psique.</p> <p>9. Orígens de la Psicologia en la Grècia clàssica.</p> <p>10. La Psicologia a la modernitat.</p> <p>11. Corrents psicològics contemporanis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exposar les aportacions més importants de la Psicologia, des dels seus inicis fins a l'actualitat, identificant els principals problemes plantejats i les solucions aportades pels diferents corrents psicològics contemporanis. - Relacionar la psicologia amb altres ciències la finalitat de les quals és també la comprensió dels fenòmens humans, com la Filosofia, Biologia, Antropologia, Economia, etc. - Realitzar una anàlisi crítica de textos significatius i breus de contingut psicològic, identificant les problemàtiques plantejades i relacionant-les amb el que s'ha estudiat a la unitat. - Defensar l'especificitat i la importància del coneixement psicològic reconeixent que es tracta d'un saber i una actitud que estimula la crítica, l'autonomia, la investigació i la innovació. - Utilitzar les Tecnologies de la Informació i la Comunicació en la recerca d'informació, realització i exposició dels treballs d'investigació. 	
<p>BLOC 2.</p> <p>FONAMENTS BIOLÒGICS DE LA CONDUCTA</p> <p>Unitat 2</p>	<p>L'evolució del cervell humà.</p> <p>1. L'Ésser Humà i els altres animals.</p> <p>2. Filogènesi i ontogènesi.</p> <p>3. L'especificitat del cervell humà.</p> <p>Bases biològiques de la</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Descriure les diferents tècniques actuals d'investigació del cervell. - Identificar algunes de les bases genètiques que determinen la conducta humana, preguntant-se per la relació de causa i efecte que pot 	<p>CLI</p> <p>CMCT</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>SIEE</p>

	<p>conducta.</p> <p>4. L'encèfal en el sistema nerviós central.</p> <p>5. Bases genètiques de la conducta.</p> <p>6. El cervell i el Sistema Endocrí.</p> <p>Impacte de la biologia en la conducta humana.</p> <p>7. Neurologia i conducta.</p> <p>8. L'impacte de les tècniques actuals en el coneixement de la conducta humana.</p> <p>9. Funcions i disfuncions del Sistema Nerviós.</p> <p>10. Genètica i conducta.</p> <p>11. Influència de la genètica en la conducta.</p> <p>12. Malalties genètiques.</p> <p>13. Endocrinologia i conducta.</p> <p>14. Diferències de gènere.</p> <p>15. Trastorns endocrins.</p>	<p>existir entre ambdues i destacant l'origen d'algunes malalties produïdes per alteracions genètiques.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicar, des d'un enfocament antropològic, l'evolució del cervell humà distingint les seues característiques específiques de les d'altres animals. - Analitzar la importància de l'organització del sistema nerviós central, fonamentalment de l'encèfal humà, distingint les diferents localitzacions i funcions que determinen la conducta dels individus. - Exposar la influència del sistema endocrí sobre el cervell i els comportaments que s'en deriven. - Analitzar les conseqüències socials que es deriven de la distinció de les característiques específiques humanes de les d'altres animals. - Preguntar-se per la importància de l'organització del sistema nerviós central, fonamentalment de l'encèfal humà. - Explicar l'impacte de les diferents tècniques actuals de investigació del cervell en l'avanç científic en l'explicació de la conducta i en la superació d'alguns trastorns i malalties mentals. - Reconèixer l'impacte social de la relació entre el sistema endocrí i el comportament humà en allò que afecta les 	
--	---	---	--

		diferències de gènere.	
BLOC 3.	Percepció.		
ELS PROCESSOS COGNITIVS BÀSICS: PERCEPCIÓ, ATENCIÓ I MEMÒRIA	<ol style="list-style-type: none"> 1. El procés perceptiu: la realitat com a construcció. 2. Elements que intervenen en la percepció. 3. Lleis de la percepció. 4. Els trastorns de la percepció. 5. Principals teories sobre la percepció. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicar la percepció humana com un procés constructiu eminentment subjectiu i limitat, en el qual té el seu origen el co-neixement sobre la realitat. - Relatar l'estructura, tipus i funcionament de la memòria i l'atenció humanes. - Explicar la rellevància que tenen les influències individuals i socials en el fenomen de la percepció. - Analitzar l'estructura, tipus i funcionament de la memòria humana, investigar les aportacions d'algunes teories actuals, entendre l'origen i els factors que influeixen en el desenvolupament d'aquesta capacitat en l'ésser humà i utilitzar les seues aportacions en seu propi aprenentatge. - Reconèixer l'ésser humà com un procesador d'informació per la qual cosa és capaç d'afrontar la realitat. - Reconèixer críticament els aspectes positius i negatius de les influències individuals i socials en el fenomen de la percepció. 	CMCT CSC CAA
Unitat 3	Atenció.		
Unitat 5	<ol style="list-style-type: none"> 6. Atenció i concentració. 7. Tipus d'atenció. 8. Alteracions de l'atenció. 9. Atenció i memòria. 		
	Memòria.		
	<ol style="list-style-type: none"> 10. El funcionament de la memòria i els seus tipus. 11. L'oblit: causes i funció. 12. Distorsions i alteracions de la memòria. 13. Principals teories de la memòria. 14. Memòria i aprenentatge. 		
BLOC 4.	Aprenentatge.		
ELS PROCESSOS COGNITIVS SUPERIORS: APRENTATGE, INTEL·LIGÈNCIA I PENSAMENT	<ol style="list-style-type: none"> 1. El concepte d'aprenentatge. 2. Teories de l'aprenentatge. 3. Conductisme. 4. Cognitivisme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicar les principals teories sobre l'aprenentatge, identificant els factors que cadascuna d'elles considera determinants en aquest procés, amb l'objecte d'iniciar-se en la comprensió d'aquest fenomen, 	CMCT CSC CAA

<p>Unitat 4 Unitat 8</p>	<p>5. Constructivisme.</p> <p>6. L'aprenentatge significatiu.</p> <p>7. Tècniques i estratègies d'aprenentatge</p> <p>Intel·ligència i pensament.</p> <p>8. Definició d'intel·ligència.</p> <p>9. Diferents concepcions de la intel·ligència.</p> <p>10. Teories de les intel·ligències múltiples.</p> <p>11. Intel·ligència emocional.</p> <p>12. El mesurament de la intel·ligència.</p> <p>13. La influència de l'herència genètica i el medi ambient.</p> <p>14. La intel·ligència artificial.</p>	<p>les seues aplicacions en el camp social i utilitzar els seus coneixements per millorar el seu propi aprenentatge.</p> <p>- Interpretar els processos cognitius superiors de l'ésser humà, com ara la intel·ligència i el pensament, mitjançant el coneixement d'algunes teories explicatives de la seua naturalesa i desenvolupament, distingint els factors que influeixen en ell i investigant l'eficàcia de les tècniques de mesurament utilitzades i el concepte de CI, per tal d'entendre aquesta capacitat.</p> <p>- Reflexionar críticament sobre les possibilitats de la intel·ligència artificial, el seu abast i els seus límits, per tal de considerar críticament l'humanització de les màquines pensants i la deshumanització de les persones.</p> <p>- Reconèixer la importància de la intel·ligència emocional en el desenvolupament psíquic de l'individu.</p>	
<p>BLOC 5.</p> <p>LA CONSTRUCCIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ: MOTIVACIÓ, PERSONALITAT I AFECTIVITAT</p> <p>Unitat 6 Unitat 7 Unitat 9</p>	<p>Motivació.</p> <p>1. La motivació: concepte</p> <p>2. Teories de la motivació: Impulsos de Murray; Humanisme de Maslow</p> <p>3. La conducta motivada: característiques</p> <p>4. Els motius i la seua relació amb els valors</p> <p>5. La frustració</p>	<p>- Descriure la motivació, la seua classificació i la relació amb altres processos cognitius.</p> <p>- Descriure què és la personalitat, les diverses teories que la estudien i els factors motivacionals, afectius i cognitius necessaris per a la seua adequada evolució, en cadascuna de les seues fases de desenvolupa-</p>	<p>CCLI CMCT CAA CSC</p>

	<p>Personalitat.</p> <p>6. La personalitat: concepte</p> <p>7. Teories de la personalitat: Psicoanàlisi, Conductisme, cognitivisme i Teoria Humanista</p> <p>8. Mesura de la personalitat</p> <p>9. Trastorns de la personalitat</p> <p>Afectivitat</p> <p>10. Sentiments i emocions</p> <p>11. Classificació de les emocions: teories</p> <p>12. Control de la vida emocional</p> <p>13. Tècniques d'intel·ligència emocional</p> <p>14. Trastorns emocionals</p>	<p>ment.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer els tipus d'afectes, així com l'origen d'alguns trastorns emocionals associats a ells. - Explicar la motivació, desenvolupant els diferents supòsits teòrics que l'expliquen i analitzant les deficiències i conflictes que en el seu desenvolupament condueixen a la frustració. - Analitzar les influències genètiques, mediambientals i culturals sobre les quals s'edifica la personalitat. - Reflexionar sobre la complexitat que implica definir què és un trastorn mental, descrivint alguns dels factors genètics, ambientals i evolutius implicats, per tal de comprendre les perspectives psicopatològiques i els seus mètodes d'estudi. - Reconèixer els tipus d'afectes, amb l'objecte de despertar el seu interès pel desenvolupament personal d'aquesta capacitat. - Reconèixer la importància que a la maduració de l'individu tenen les relacions afectives i sexuals, analitzant críticament els seus aspectes fonamentals. 	
<p>BLOC 6.</p> <p>PSICOLOGIA SOCIAL I DE LES ORGANITZACIONS</p> <p>Unitat 10</p>	<p>Psicologia Social.</p> <p>1. Què és la psicologia social?</p> <p>2. El vincle amb les altres persones: la necessitat de la interacció social.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Registrar els processos psicològics de les masses, la seua naturalesa, característiques i pautes de comportament, per tal d'evitar les situacions de vulnerabilitat en què l'individu pugui perdre el con- 	<p>CSC</p> <p>CAA</p> <p>SIEE</p>

	<p>3. El grup: Normes i rols; Conformitat i dissidència; L'autoritat.</p> <p>4. Les masses. Els fenòmens de masses.</p> <p>5. L'altruisme.</p> <p>Psicologia de les Organitzacions.</p> <p>6. La psicologia de les organitzacions i la seua funció.</p> <p>7. El treball en equip.</p> <p>8. Tècniques i dinàmiques de grup.</p> <p>9. Tècniques de gestió de recursos humans.</p> <p>10. Factors psicològics de desenvolupament laboral.</p> <p>11. Principals riscos de la salut laboral</p>	<p>trol sobre els seus propis actes.</p> <p>- Explicar la importància que actualment té la Psicologia en el camp laboral, reflexionant sobre la importància del lideratge com a condició necessària per a la gestió en tots els àmbits, reflexionant sobre els errors psicològics que es produeixen i buscant els recursos adequats per afrontar els problemes.</p> <p>- Interessar-se per la dimensió social de l'ésser humà i entendre el procés de socialització com la interiorització de les normes i valors socials, així com la seua influència en la personalitat i conducta de les persones.</p>	

COMPETÈNCIES CLAU

CCLI: COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA.

CMCT: COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIES BÀSIQUES EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA.

CD: COMPETÈNCIA DIGITAL.

CAA: COMPETÈNCIA APRENDRE A APRENDRE.

CSC: COMPETÈNCIES SOCIALS I CÍVIQUES.

SIEE: SENTIT D'INICIATIVA I ESPERIT EMPRENEDOR.

CEC: CONSCIÈNCIA I EXPRESSIONS CULTURALS.

5. UNITATS DIDÀCTIQUES

a) Organització de les unitats didàctiques

Seguim el plantejament del llibre de text de l'assignatura que utilitzarem, *Psicologia* de l'editorial Diálogo. Cada unitat temàtica s'organitza al voltant del text teòric central. Al llarg de la seua exposició es proposen diverses activitats: a) textos complementaris sobre els quals es

plantegen diverses qüestions per facilitar l'anàlisi; b) Preguntes de comprensió i d'organització de la informació exposada en el text; c) Propostes d'ampliació de la informació; d) Aplicació a casos pràctics; e) Curiositats.

Al final de cada unitat didàctica s'ofereixen també, a manera d'activitats finals, un seguit de propostes com ara: a) activitats de Verdader o Fals per sintetitzar allò estudiat i aclarir la comprensió de l'alumnat; b) mots encreuats que repassen alguns dels conceptes fonamentals de la unitat; c) nous textos amb qüestions per a la seua anàlisi; d) redaccions; e) lectura de llibres, generalment de literatura, relacionats amb el tema tractat amb preguntes que guien aquesta lectura; f) Visionat d'una pel·lícula amb qüestions per abordar la posada en comú.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques

Els 6 blocs s'organitzen en 10 unitats didàctiques que, al seu torn, es distribueixen de la següent manera:

1a avaluació: unitats 1, 2, 3 i 4

2ª avaluació: unitats 5, 6, i 7

3a avaluació: unitats 8, 9 i 10

6. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

a) Metodologia general i específica. Recursos didàctics i organitzatius

El currículum incorpora plantejaments metodològics i didàctics coherents amb el desenvolupament de les competències, l'aprenentatge en contextos reals dels elements transversals i dels continguts de les àrees. Com el R.D. 116/2014 proposa, i en línia amb la Recomanació 2006/962 / EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent, aquest decret es basa igualment en potenciar l'aprenentatge per competències, integrades en la resta de elements curriculars per propiciar una renovació en la pràctica docent i en el procés d'ensenyament i aprenentatge. La metodologia posarà èmfasi, especialment, en la comprensió lectora de textos seleccionats dels autors i els temes estudiats en el curs. Els punts centrals en els quals es basa la metodologia són: a) Interacció i aprenentatge: l'objectiu últim és que tots els alumnes i les alumnes sense exclusió, adquirisquen els millors aprenentatges possibles. b) Aprenentatge Situat, que emfatitza la dimensió social dels processos d'adquisició de les competències, un aprenentatge vinculat a un determinat context cultural, social i de relacions, i a unes determinades tasques que les persones hauran de resoldre i que els permetran adquirir la competència necessària. c) Estructures d'aprenentatge cooperatiu, que assegurin la interacció entre iguals i amb altres membres de la comunitat educativa i l'entorn. d) Didàctica específica de l'àrea, ja siga de caràcter general o relacionada amb alguns dels blocs de contingut, atenent la seua singularitat, recursos a utilitzar. El comentari de text és un recurs imprescindible. Però també és necessari treballar l'expressió oral. Treballs individuals o en grup, que requereixen una exposició, debats, etc.

b) Activitats i estratègies d'ensenyament i aprenentatge. Activitats complementàries

Com a activitats complementàries podem proposar al llarg del curs, en funció del desenvolupament del mateix, algunes activitats extraescolars com visites a museus, a institucions públiques, a ONGs, conferències a l'Institut, etc., sempre adequades al tractament de les diferents unitats didàctiques programades.

7. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

a) Criteris d'avaluació

Són els criteris ja especificats en el punt 4.

b) Instruments d'avaluació

Els procediments d'avaluació han de ser variats. Juntament amb les proves escrites, el professor valorarà les exposicions orals, tant individuals com en grup; a més, tindrà en compte els comentaris de textos escrits al llarg del curs i la realització de breus redaccions sobre qüestions tractades al temari. Igualment s'avaluarà la participació a classe quan es realitzen debats.

c) Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació contemplen fonamentalment l'assoliment dels objectius expressats a l'apartat 4. La nota obtinguda per l'alumnat al final de cada avaluació serà el resultat dels següents criteris:

1. La nota de les proves que es faran al llarg de cada avaluació. Aquestes proves constaran d'una redacció en cadascuna de les unitats temàtiques. La nota mitjana de les proves realitzades en cada avaluació constituirà el 80% de la nota de l'avaluació.

2. La resta, el 20% de la nota, serà qualificada a partir de:

- La realització de les activitats encomanades pel professor i la participació i el treball diari en l'aula.
- L'actitud cap a l'assignatura.
- La valoració de les exposicions orals a classe.
- L'assistència diària a classe i la justificació adequada de les absències. Si l'alumne falta un 33% de les classes al llarg d'una avaluació aquesta es donarà per suspesa.
- El manteniment d'una actitud de respecte cap a la resta de membres de la comunitat educativa: companys, professorat i personal no docent.

d) Activitats de reforç i ampliació

En cas que siga necessari recuperar aquells continguts que no s'han assolit al llarg de l'avaluació, el professor acordarà amb els alumnes que tinguen necessitat d'adequar els seus coneixements de la matèria als mínims establerts, la manera i el moment en que hauran de ser realitzats determinats exercicis, proves o treballs per superar de manera satisfactòria la matèria.

8. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu serà atès amb mesures extraordinàries que impliquen adaptacions d'accés al currículum. Aquestes mesures de caràcter extraordinari han de ser significativament diferents de les aplicades a la resta del grup. Així, es faran adaptacions curriculars individuals significatives, programes de millora del aprenentatge i del rendiment, així com altres programes específics de tractament personalitzat.

En qualsevol cas no podran afectar els elements bàsics del currículum. Les adaptacions curriculars necessàries només podran afectar la metodologia didàctica, les activitats i la prioritació i distribució temporal en la consecució dels objectius.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

Un dels procediments importants de l'assignatura de "Psicologia" és el treball amb textos. El que implica exercitar la comprensió lectora i d'anàlisi. I això amb l'ajuda d'una sèrie de preguntes per orientar, ajudar i comprovar el resultat del treball de l'alumnat. Com assenyàvem, en cada unitat temàtica es proposa la lectura de textos breus relacionats amb els temes de la unitat, amb l'objectiu d'ampliar el debat i aprofundir en els continguts.

A més, una altra de les eines de treball i d'avaluació en aquesta assignatura és la composició de textos breus sobre els temes tractats. Els alumnes treballaran la redacció en totes les unitats didàctiques parant especial atenció a l'estructuració dels continguts, a l'ordre de l'exposició i al desenvolupament de les idees.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació

Al llarg de les unitats didàctiques es proposaran activitats referides a la comunicació audiovisual i a les TIC a través de la recerca d'informació a la xarxa per ampliar els continguts i completar els continguts estudiats a classe. Així mateix aquests continguts hauran de ser presentats mitjançant una exposició oral utilitzant els programes adequats per a una presentació en públic. L'alumnat ha d'aprendre a seleccionar la informació, perquè no tots els continguts oferts són igualment rellevants ni tenen fiabilitat suficient. A més l'alumnat s'ha d'acostumar a interpretar i elaborar la informació obtinguda i no limitar-se a copiar el que apareix en les diferents webs. Així mateix, l'alumnat ha d'elaborar els seus treballs en format digital, de manera que haurà d'estar familiaritzat amb els diferents programes i eines informàtiques. Serà el professor qui oriente i done els criteris i els objectius perquè l'ús de les noves tecnologies siga aprofitable educativament.

c) Emprenedoria

L'assignatura de "Psicologia" afavoreix el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor des de totes les unitats didàctiques proposant activitats que suposen la planificació de tasques enfocades cap al foment de la responsabilitat i la participació en activitats que promouen el treball cooperatiu.

d) Educació cívica i constitucional

Aquest element apareix contínuament al llarg del temari tenint en compte que el fet psicològic implica l'ésser humà i les seues accions, en les quals la dimensió moral és indefugible. Nombrosos temes analitzats al llarg el curs impliquen una reflexió sobre, per exemple, la responsabilitat de les nostres accions, la moralitat d'algunes tècniques referides a l'aprenentatge o la motivació, la dimensió social de la nostra personalitat, els límits de les conductes patològiques i el foment de la tolerància i el respecte per la diferència, etc.

En resum, un aspecte central del desenvolupament de l'assignatura el constitueix l'anàlisi tant dels comportaments individuals i socials, com dels diferents conflictes que comporten, per poder interpretar-los, comprendre'ls i resoldre'ls. L'alumnat, a través de la reflexió i discussió d'aquests temes, desenvoluparà actituds flexibles i obertes cap a formes diferents de comportament i de pensament, creant actituds d'acceptació, tolerància i suport a qui ho necessita.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT

El procés d'ensenyament i aprenentatge és avaluat, en primer lloc, directament a través dels resultats obtinguts per l'alumnat en les diferents proves aplicades. I, en segon lloc, podrà realitzar-se una enquesta al final de cada avaluació dirigida a l'alumnat en què aquest expresse les seues impressions al voltant de les dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament i aprenentatge